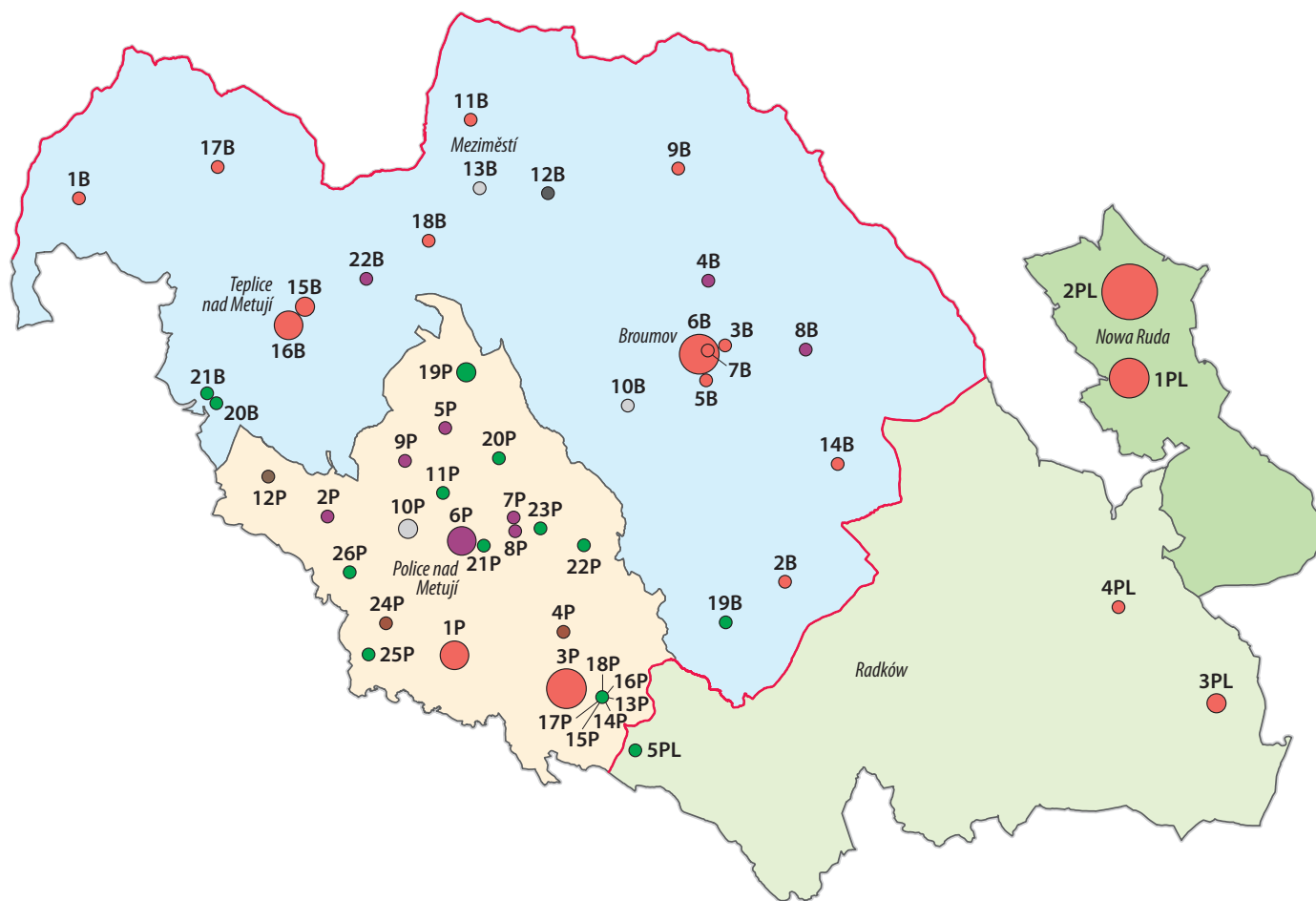

Katalog zvonů

Broumovska,
Policka
a části polského
pohraničí

Lokalizace zmapovaných objektů se zvony

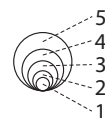
Administrativní členění

- Správní obvod ORP Broumov
- Správní obvod POÚ Police nad Metují
- Gmina Radków
- Městská gmina Nowa Ruda
- státní hranice

Typ objektů

- kostel
- kaple
- zvonička
- samostatně stojící zvonice dřevěná
- samostatně stojící zvonice kamenná
- jiný objekt

Počet zvonů

Obsah katalogu

Autorská předmluva	3
Úvodní slova	6
Schéma zvonu	8
Zvony pohledem kampanologa	9
Poděkování	11

BROUMOVSKO

1B Kostel Povýšení sv. Kříže v Horním Adršpachu	13
2B Kostel sv. Máří Magdalény v Božanově	15
3B Kostel Zmrtvýchvstání Páně v Broumově	17
4B Kaple Bolestné Panny Marie (matky Boží) v Broumově	19
5B Dřevěný hřbitovní kostel Panny Marie v Broumově	21
6B Děkanský kostel sv. Petra a Pavla v Broumově	23
7B Klášterní kostel sv. Vojtěcha v Broumově	25
8B Kaple sv. Jana Nepomuckého v Rožmitále	27
9B Kostel Všech svatých v Heřmánkovicích	29
10B Střešní zvonička na RD č.p. 167 v Křinicích	31
11B Kostel sv. Anny ve Vižňově	33
12B Zvonice u kostela sv. Jakuba Většího v Ruprechticích	35
13B Zámek Meziměstí č.p. 201	37
14B Kostel sv. Barbory v Otovicích	39
15B Kostel sv. Vavřince v Teplících nad Metují	41
16B Kostel Panny Marie Pomocné s poustevnou v Teplících nad Metují	43
17B Kostel Nejsvětější Trojice ve Zdoňově	45
18B Kostel sv. Michaela archanděla ve Verněřovicích	47
19B Zvonička v Horním Božanově	48
20B Zvonička v osadě Skály u cesty k č.p. 32	49
21B Zvonička v osadě Skály v zahradě u č.e. 26	50
22B Zvonička v osadě Nový Dvůr	51

POLICKO

1P Kostel sv. Prokopa v Bezděkově nad Metují	53
2P Kaple Panny Marie v České Metuji	55
3P Kostel sv. Václava v Machově	57
4P Zvonička sv. Floriána v Bělém	59
5P Kaple Panny Marie Pomocné v Pěkově	61
6P Hřbitovní kaple Narození Panny Marie se zvonicí v Polici nad Metují	63
7P Kaple Panny Marie Růžencové (Ticháčkova kaple) v Suchém Dole („Zelená kaple“)	65

8P Kaple Panny Marie Lurdské v Suchém Dole („Bílá kaple“)	67
9P Kaple sv. Kříže (Povýšení sv. Kříže) ve Žďáru nad Metují	69
10P Střešní zvonička na budově školy č.p. 73 ve Žďáru nad Metují	71
11P Zvonička v Bukovici	73
12P Zvonička na Skalce	74
13P Dřevěná zvonička v Machovské Lhotě	75
14P Kamenná zvonička v Machovské Lhotě	77
15P Kamenná zahradní zvonička u č.p. 33 v Machovské Lhotě	78
16P Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 33 v Machovské Lhotě	79
17P Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 85 v Machovské Lhotě	80
18P Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 36 v Machovské Lhotě	81
19P Zvonička v Honech	82
20P Zvonička na Pomníku obětem světových válek v Hlavňově	83
21P Dřevěná zvonička u č.p. 409 v Polici nad Metují	84
22P Dřevěná zvonička na Slavném	85
23P Zvonička v Suchém Dole	87
24P Zvonička v Petrovicích	89
25P Zvonička v Petrovickách	91
26P Zvonička v Maršově nad Metují	93

POLSKÉ POHRANIČÍ / OKRES KLADSKO

1PL Kościół św. Mikołaja (Kostel sv. Mikuláše) w Nowej Rudzie	95
2PL Kościół św. Barbary (Kostel sv. Barbory) w Nowej Rudzie – Drogosławiu	97
3PL Kościół św. Jakuba Apostoła (Kostel svatého Jakuba Staršího, apoštola) w Ścinawce Dolnej	99
4PL Kościół Ewangelicko-Methodystyczny (Evangelicko-metodistický kostel) w Ścinawce Średnie	101
5PL Zvonička Pasterka/Ostra Góra (dříve osada Nouzín)	103

Výběr z použitých zdrojů	104
--------------------------	-----

Autorský tým

Lukáš Zemánek, CIRI (terénní mapování, kontakty a koordinace výjezdů, podklady a text katalogu, doplňující foto)

Pavel Doležal, CIRI (terénní mapování, podklady pro katalog, kontrola zvukových záznamů, doplňující foto)

Pavel Kavalír, KÚ KHK (terénní mapování, kontakty)

Jaromír Pírko, KÚ KHK (administrace projektu)

Polský partner projektu:

Miroslav Vlasák, ředitel ESUS NOVUM (koordinace s polskou stranou)

Na mapování a tvorbě katalogu se podíleli také externí dodavatelé:

Michal Dědič (profesionální fotodokumentace)

V.I.T. Services (profesionální zvukové nahrávky)

Ondřej Štulc (grafická úprava, sazba)

Tadeusz Kuchejda, Agata Ostrowska-Knapik (překlad textu do polštiny)

Katalog zvonů Broumovska, Policka a části polského pohraničí

Lukáš Zemánek, Pavel Doležal

1. vydání, Hradec Králové

Vydal Královéhradecký kraj, 2025

Vytiskl Garamon s.r.o., Hradec Králové, 2025

TATO PUBLIKACE JE NEPRODEJNÁ

ISBN 978-80-11-07867-6 (brožováno)

ISBN 978-80-11-07868-3 (pdf)

Autorská předmluva

Krátká sonda do historie

Zvony jsou nedílnou, ale dnes často již málo vnímanou součástí našeho kulturně-historického dědictví. Nejde pouze o atypický bicí nástroj nebo řadovou položku inventáře kostelů, kaplí, zvoníc, zvoníček, radničních či zámeckých věží, škol a dalších objektů. Každý zvon je samostatným artefaktem s vlastní „duší“, historií i účelem. Ten může být definován jako „rituálně-církevní“, časoměrný, informačně-komunikační a pietní (svolávání obyvatel, oznamování svateb, úmrtí či připomenutí významných událostí v komunitě či zemi) nebo výstražný (při požárech, povodních, válečném či jiném nebezpečí). Ale zvony vždy měly i jistý symbolický až mystický přesah, a ne náhodou se k nim váže nejedna pověst či pověra. Známe je např. neradostné poselství puklého srdce nebo lidová moudrost o tom, že kdo vztáhne ruku na zvony, prohraje válku.

Přestože známé dějiny zvonů sahají až do starověké Mezopotámie na území dnešního Iráku zhruba 3 tisíce let před Kristem, v našem kulturním okruhu si je spojujeme až s nástupem křesťanství, které postupně vytlačovalo pohanské kultury. V českých zemích se zvony objevují prokazatelně od 9. století. Vyráběny tu jsou ve větší míře až později, zprvu v rámci benediktinských klášterů, od 12. století pak i ve městech, kde se zejména ve 14. století zvonařské řemeslo osamostatnilo od příbuzných oborů. Z této doby se u nás mnoho zvonů, resp. jejich fragmentů s prokazatelnou datací, nedochovalo. Ten nejstarší z r. 1286 je vystaven v chebském muzeu, ale pochází paradoxně z Itálie. Za zlatou éru zvonařství u nás pak lze označit konec 15., a zejména celé 16. století, kdy se ustálil i obvyklý tvar, konstrukce a způsob zavěšení zvonu. Třicetiletá válka znamenala pro české zvony a zvonařství jako takové citelnou ránu, výrobu přebírají vesměs cizinci a upadá i její kvalita. Impulsem pro renesanci zvonů, resp. jejich plošné rozšíření v českých zemích, byl tzv. ohňový patent vydaný Marií Terezií r. 1751. Ten, kromě stavebních a jiných „protipožárních“ předpisů, nařizoval každé obci mít k dispozici poplašný zvon. Tam, kde nebylo pro varovné účely možno využít kostelní zvony, se proto hojně stavěly zvonice a zvoníčky. Ty dnes i díky tomu najdeme ve většině tehdejších venkovských sídel, vč. součástí dnešních měst. Rozporuplný „zvonový“ efekt měly církevní reformy syna Marie Terezie – Josefa II., při kterých došlo k rušení mnoha církevních institucí, klášterů, kostelů i kaplí, ale jinde byla zase síť farností doplňována o nové svatostánky (a tedy i zvony).

Nejen v českých zemích se na početním stavu zvonů nejvíce podepsala dvojice světových válek, kdy válečné rekvizice odeslaly mnoho zdejších zvonů do tavicích pecí zbrojovek. Uvádí se, že během první světové války jich bylo ve dvou etapách zabaveno cca 5400 ks, tj. 60 % všech zvonů na našem území, kdy obecně chráněny byly jen zvony ulité do r. 1600. Druhá světová válka byla ještě „důslednější“. Dle odhadu českého kampanologa J. Dobrodinského (1955) bylo z Protektorátu Čechy a Morava odebráno cca 10 000 zvonů a z okupovaného pohraničí 3500 až 4000 zvonů, přičemž jen malá část z nich byla po válce vrácena zpět. Mnohé zvony však byly před rekvizicemi ukryty místními obyvateli, kteří tak riskovali svoji svobodu či život pro uchování tohoto symbolu pospolitosti a historie každé komunity. Význam zvonů dokládá i rychlá snaha o opětovné rozezvučení zvonů tam, kde se zvon či zvony za války uchránit nepovedlo. I mezi válkami se však místy objevoval i opačný postoj některých občanů vůči zvonům, což platí dodnes. Inu, hluk sekaček nebo cirkulárek někomu nevádí, zvonění však ano. Radostným zjištěním ale je, že i přes vysokou míru sekularizace, a někde i téměř kompletní historickou obměnu obyvatelstva, se mnoho obcí po roce 1990 rozhodlo pořídit nový zvon či zvony, a to většinou s významným příspěvkem veřejné sbírky. Tento zdánlivě symbolický akt přitom může hrát pozitivní úlohu v sebeuvědomění místní komunity a oživení jejího kulturně-sociálního klimatu.

Proč a kde mapovat zvony?

Vzhledem k jejich funkci o zvonech nelze říci, že jsou „němým svědkem historie“. Jak je však patrné z předešlých řádků, jejich osud dosti přesně kopíroval dějinné zvraty nejen v naší zemi. Ani ty zvony, které unikly válečným rekvizicím nebo se k nám po válce vrátily, nečekal mnohdy snadný osud. A to zejména v oblastech, které prošly hned několikerou obměnou obyvatelstva, o změně režimů nemluvě... Jedním z regionů Královéhradeckého kraje, kde byla takto přerušena kontinuita historického vývoje a do značné míry vymazána místní paměť, bylo Broumovsko. Naopak geograficky spřízněné sousední Policko, které nebylo součástí tzv. Sudet, tak výrazný dějinný kotrmelec neabsolvovalo. Rozdíly související s tímto faktem jsou v mnoha ohledech dosud zřetelně patrné, včetně stavu kostelů, kaplí a zvoníc. Výše popsaný kontrast dvou „příbuzných“ regionů našeho kraje byl i jedním z důvodů, proč se správní obvody obce s rozšířenou působností

(ORP) Broumov a obce s pověřeným obecním úřadem (POÚ) Police nad Metují staly zájmovým územím projektu „Putování za hlasy zvonů Broumovska“. Jeho hlavním výstupem je *Katalog zvonů Broumovska, Policka a části polského pohraničí* (dále „Katalog“).

Ideový zárodek projektu vznikl na CIRI v době kandidatury Broumova na Evropské hlavní město kultury 2028. Stalo se tak souběžně s realizací jiného velkého úkolu – „*Mapování potenciálu cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji*“, v němž bylo za pilotní region zvoleno rovněž Broumovsko. Snahou bylo nejen zvýšit diverzifikaci tamních turistických cílů a odlehčit dlouhodobě přetíženým lokalitám, ale celkově podpořit adekvátní rozvoj Broumovska. To je aktuálně jedním ze tří regionů (SO ORP) našeho kraje, které byly na celostátní úrovni vymezeny jako tzv. HSOÚ – „hospodářsky a sociálně ohrožená území“. Dnes je pro ně již používán optimističtější termín „Regiony příležitostí“.

Záměr plošného mapování zvonů dostal reálné obrysy v roce 2024. Královéhradecký kraj podal žádost o financování z Fondu malých projektů v Euroregionu Glacensis v rámci Programu Interreg Česko – Polsko 2021–2027, která byla koncem téhož roku schválena. Kromě Královéhradeckého kraje je partnerem projektu též Evropské seskupení pro územní spolupráci NOVUM s r.o., které zajišťuje koordinaci s polskou stranou. Podmínkou projektu bylo, aby alespoň 10 % z celkového počtu zmapovaných zvonů bylo lokalizováno v polském pohraničí. Tento dílčí impuls by mohl do budoucna inspirovat polské kolegy, aby „zrcadlově“ se stejnou metodikou a podrobností provedli komplexní mapování v polských gminách sousedících s Broumovskem a Polickem (Nowa Ruda, Głuszyca, Radków, Mieroszów, Lubawka). Řešené území projektu tedy výsledně zahrnuje, kromě SO ORP Broumov (14 obcí, 260 km²) a POÚ Police nad Metují (8 obcí, 89 km²), i části polských pohraničních gmin Radków a Nowa Ruda v okrese Kladsko (Powiat kłodzki), kde bylo ve spolupráci s polským partnerem projektu vybráno pro mapování 5 objektů s celkem 13 zvony. Přeshraniční efekt projektu je umocněn i skutečností, že celý Broumovský výběžek je častým cílem návštěvníků právě z Polska.

Co (ne)bylo předmětem mapování

Cílem našeho snažení tedy bylo **podrobné zmapování, fotografická, a pokud možno i zvuková dokumentace všech existujících zvonů na církevních i světských objektech** na české straně řešeného území a ve vybraných objektech na polské straně. Mapování se tedy netýkalo pouze nejčastěji vnímaných zvonů v kostelích a kaplích, ale i těch v menších zvonových věžičkách budov jiného poslání (zámek, škola, obytný dům aj.) a na samostatně stojících zvonících či zvoníčkách (zděných, roubených, stožárových apod.), a to včetně soukromých. Nemapovali jsme naopak objekty, kde již zvon aktuálně není, nebo jeho zvuk je nahrazen reprodukovanou nahrávkou, popř. kde je odbíjení hodin zajišťováno tzv. cymbály. Přestože rovněž tyto méně zdobné kovové nástroje rozeznávané kladívky mají se zvony ledacos společného, některé starší kusy jsou jim i dosti podobné. Do mapování nebyly zahrnuty ani nezavěšené zvony deponované mimo původní objekty (v muzeích, domácnostech apod.).

Metodika a postup práce aneb Kam dřív vyšplhat?

První fáze mapování spočívala ve **vytipování objektů s potvrzenou, pravděpodobnou či možnou přítomností zvonů**. Takto bylo – většinou i „fyzicky“ přímo v terénu – prověřeno asi 92 objektů, z toho 51 na Broumovsku, 32 na Policku a 9 na polské straně hranice. U objektů se zvony byly zároveň ověřeny stavebně-technické podmínky v místě, přístupnost zvonice pro všechny členy týmu vč. externích specialistů (fotografa a zvukaře), způsobilost zvonů pro zvonění či jeho způsob (automaticky elektrickým ovladačem, mechanicky provazem či kovovým táhlem, popř. u poškozených zvonů ručně pouze srdcem).

Následovala **série „ostrých“ výjezdů do řešeného území**. Už jejich samotná příprava byla dosti náročná a je malý zážrak, že vždy vše víceméně „klaplo“. Bylo nutno jednak zkoordinovat časové možnosti všech členů expedičního týmu. Ten obvykle tvořili 2 pracovníci oddělení rozvoje CIRI, jeden kolega z odboru regionálního rozvoje, grantů a dotací Krajského úřadu KHK, dále fotograf, zvukař, někdy i pomocný zvukař, a v případě potřeby též jeden ze tří spolupracujících zvoníků. Pokud však byl k dispozici místní zvoník, vždy jsme se snažili primárně využít jeho služeb a domluvit také jeho přítomnost. Každý zvon je specifický, má svoji duši, se kterou se cizí ruce nemusí vždy napoprvé sladit. O tom jsme se sami někdy přesvědčili v případech, kdy jsme museli zvonit svépomocí. Dalším oříškem bylo zajištění přístupu do všech objektů v určenou dobu tak, aby souslednost zastávek měla časovou a polohovou logiku. Když se vše výše uvedené (a mnohé další) podařilo, mohli jsme vyrazit.

Při každém výjezdu jsme obvykle navštívili postupně cca 5–8 objektů se zvony, a to dle časové a fyzické náročnosti naplánovaných zastávek. Na každé bylo nutno zjistit základní **rozměrové parametry** všech přítomných zvonů (dolní průměr úhozového věnce,

horní průměr čepce a výšku zvonu) i všechny dostupné **provozní údaje a historické souvislosti** s nimi spojené. S pomocí nasmlouvaných externích dodavatelů byly pořízeny též profesionální **zvukové nahrávky** funkčních zvonů a rovněž **podrobná fotodokumentace** všech přítomných zvonů, vč. objektů a pozice, kde jsou umístěny. Nejvíce času a sil většinou zabrala instalace mikrofonů a natažení kabelů pro zvukovou nahrávku z přízemí kostela až ke zvonům. Jejich dostupnost byla často velmi obtížná (zejména v některých kostelích na Broumovsku a menších věžičkách), občas chyběla i část schodiště, žebříky byly téměř pravidlem. Postupem času jsme začali chápat, proč někdy ani vlastníci objektů neměli přesné informace o přítomnosti, počtu či stavu zvonů v podkroví. Cesta vzhůru byla navíc obvykle zpeštrona živočišnými obyvateli zvonice, a zejména jejich pozůstatky. Oměření zvonů, často zavěšených v několika výškových úrovních nad sebou, by ospravedlňovalo zařazení horolezce do našeho týmu. Nakonec jsme ale vše zvládli vlastními silami bez újmy na zdraví, zcela v souladu s pravidly bezpečnosti práce. Kolega Pavel Doležal se pro jistotu zranil až na kole v čase svého volna.

Souhrnně vzato, **celkem jsme navštívili 53 objektů se zvony** (z toho 22 na Broumovsku, 26 na Policku a 5 v Polsku) a **kompletně bylo zmapováno 76 zvonů** (z toho 28 na Broumovsku, 35 na Policku a 13 v Polsku). Nakonec se tedy menší Policko ukázalo být „zvonovatějším“ krajem než Broumovsko, což je ale při pohledu do historie pochopitelné. Navzdory velké pečlivosti v obou terénních fázích mapování nemůžeme stoprocentně tvrdit, že jsme nějaký zvon neopomenuli. Některé objekty, zejména soukromé zahradní zvoničky, se hledaly opravdu neskutně, a byly podchyceny až při tvorbě Katalogu. A v několika případech jsme se zase museli spolehnout na informace od vlastníka objektu, do něhož jsme neměli přístup.

Neméně náročnou etapou úkolu bylo **zpracování a doplnění všech terénních poznatků a materiálů** (vč. fotografií a zvukových nahrávek) jako podkladů pro tento Katalog. I přes maximální úsilí se nám v relativně krátkém vyměřeném čase u mnoha zvonů nepodařilo zjistit některé údaje, což při absenci jejich „rodných listů“, obecních kronik či pamětníků reálně ani nešlo. Jindy se zase dodatečně získané prameny zčásti rozcházel s našimi terénními poznatky. Zejména luštění těžko čitelných nápisů, často latinských či německých, byl oříšek – ať už přímo u zvonů nebo dodatečně z fotografií. Popsat všechny parametry, historii a současnost, byť i jediného „komplikovanějšího“ zvonu, totiž může být námětem na samostatnou seminární práci. A tolik času jsme při plošném pokrytí území neměli. Databáze zvonů i samotný katalog však byly od počátku vytvářeny s vědomím potřeby postupného doplňování a upřesňování. Tištěná česká a polská verze Katalogu má být hlavním vizuálním výstupem projektu, který textově, fotograficky i zvukově (pomocí odkazových QR kódů) představuje všechny zmapované zvony a objekty jejich umístění. **Paralelně však Katalog bude v obdobné struktuře prezentován i na webových stránkách www.hkregion.cz**, kde se výsledky „zvonařského“ projektu propojí s výstupy Pasportizace potenciálu cestovního ruchu Královéhradeckého kraje. Bude tam i možnost početnější fotodokumentace, ale zejména průběžné aktualizace a doplňování nově zjištěných údajů.

Slovo závěrem

S veškerou pokorou jsme si vědomi, že během mapování a prací na Katalogu se z nás nestali profesionální kampanologové. Ale byla to velmi cenná zkušenost po kulturně-historické i lidské stránce. Poznali jsme při tom hodně ochotných farářů, kostelníků a kostelnic, zvoníků, starostů, starostek, techniků i řadových občanů zainteresovaných obcí. Kdybychom měli emočně shrnout celou dosavadní anabázi, první by asi měla být věta: **Potkali jsme vesměs jen vstřícné a milé lidi, kteří velmi oceňovali to, že se někdo „z vrchu“ zajímá o součást historie i přítomnosti jejich domoviny. Navíc jsme se při četných kontaktech s představiteli obcí dověděli hodně i o „nezvonařských“ problémech a radostech všedního dne, se kterými se místní potýkají.**

Na závěr si snad můžeme dovolit neskromné přání, aby se v budoucnu podařilo obdobným způsobem zmapovat všechny zvony v celém našem kraji. Po dosavadních zkušenostech už nám je jasné, proč naše snažení v daném rozsahu (tj. včetně kompletních zvukových nahrávek) připomíná bílou vránu. Celokrajský záběr by mj. jistě vyžadoval mnohem větší tým zapojených nadšenců napříč jednotlivými regiony. Ale cíl může být o trochu výše, než jste aktuálně schopni vyskočit... Tak uvidíme. Držte nám palce, prosím.

Za celý náš tým

Lukáš Zemánek
Centrum investic, rozvoje a inovací (CIRI)

Poprvé budou hlasy zvonů znít pro všechny

Milí přátelé,
naš Královéhradecký kraj je opravdu dobrým místem pro život. Máme možnost v rámci rozlohy 4 759 km² projíždět na kole nížinou, procházet se mezi skalami, toulat se po kopcích menších či o trochu větších. To záleží, jestli si vybereme Orlické hory či Krkonoše. A také se můžeme toulat krajinou, kde vlci dávají dobrou noc. Broumovskem.

Množství barokních kostelů na Broumovsku je unikátní. Kostely, a k nim patří zvony. V krajině Broumovska se nám snoubí minulost s přítomností snad více než kdekoliv na jiném místě našeho kraje. Je to území s bohatou historií – bohatou na dobré i špatné. Při mapování turistického potenciálu území jsme kouzlo broumovských kostelů a jejich zvonů vnímali více než kdykoliv předtím. A tak už byl jen kousek k tomu, aby se Královéhradecký kraj a Centrum investic, rozvoje a inovací domluvily na spolupráci na projektu Putování za hlasy zvonů Broumovska.

Je to poprvé, co hlasy zvonů budou znít pro všechny, kteří region Královéhradeckého kraje navštíví. A určitě mnoho stálých obyvatel Broumovska i Policka uslyší své zvony znít poprvé. Opravdu se těším na tuto publikaci, na webové stránky hkregion.cz a také na QR kódy, které hlas zvonů umožní si poslechnout a přivést návštěvníky do našeho kraje, do klidu a romantiky broumovských či polických zvonů. Mám velkou pokoru k historii, k odkazu našich předků. Díky tomuto projektu jsme ukázali k tomu cestu.

Děkuji Lukáši Zemánkovi, Pavlu Doležalovi, Pavlu Kavalírovi a Jaromíru Pírkovi (administrace projektu), děkuji partnerům projektu – ESÚS Novum a všem dodavatelům služeb a konzultantům za spolupráci.

Mgr. Ivana Kudrnáčová

Krajský úřad Královéhradeckého kraje,
vedoucí odboru regionálního rozvoje, grantů a dotací

Sny, nadšení a nápady se přeměnily v dílo

To byl nápad! Z prosté myšlenky našich kolegů, podpořené hlubokým zájmem o historii a hodnoty území, vzniklo toto dílo. Je úžasné, když můžete být, byť pouhým pozorovatelem, jak se sny, nápady a nadšení přemění v obrovský kus neúnavné práce a obětování se na cestě za zvony.

Podporujeme tato nadšení, sounáležitost s krajinou a kulturou, ukažme cennosti, které tu máme. Zvony nám budou znít po další staletí a nesou v sobě poselství bývalých časů i současných příběhů. Jaká historie se s nimi pojí, se dozvíme právě v této publikaci.

Děkuji všem, kteří se podíleli na tvorbě této knihy, zejména mým kolegům Lukáši Zemánkovi a Pavlu Doležalovi, kteří neúnavně věřili, že se jejich nápad promění ve skutečnost. Stalo se tak i díky podpoře kolegů z odboru regionálního rozvoje, grantů a dotací Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. Obrovské poděkování samozřejmě patří všem dalším tvůrcům publikace, majitelům a správcům kaplí, kostelů, zvonů aj. Přeji všem čtenářům a posluchačům zvuků zvonů, aby si připomněli naši historii s úctou a láskou k naší zemi.

RNDr. Zita Kučerová, Ph.D.

Centrum investic, rozvoje a inovací,
zástupkyně ředitelky, vedoucí oddělení rozvoje

Zvony jsou hlasem minulosti i současnosti

Vážení čtenáři,
když jsme byli osloveni Královéhradeckým krajem, vedoucím partnerem projektu Putování za hlasy zvonů Broumovska, zda se nechceme stát polským partnerem tohoto projektu, příliš jsme neváhali. Jsme rádi, že jsme mohli přispět svým dílem ke vzniku této publikace, která vás provede krajem Broumovska, Policka a blízkého polského území skrze jeho nejmelodičtější poklady – zvony. Zvony jsou hlasem minulosti i současnosti. Byly svědky radostných i smutných událostí, svolávaly lidi k modlitbě, ohlašovaly požáry, a prostě jen odměřovaly čas. Dnes jsou pro nás připomínkou naší bohaté historie a krásného kulturního dědictví.

Naším úkolem bylo vytipovat zajímavé zvony na polské části tohoto krásného regionu a doufám, že se nám výběr podařil. Ale to posoudíte sami.

Doufáme, že se vám tato publikace bude líbit a bude vás inspirovat k tomu, abyste se také vydali na Putování za hlasy zvonů Broumovska, Policka a polského pohraničí a poznali je na vlastní uši. To bude pro nás i pro naše partnery největší odměnou.

Miroslav Vlasák

ředitel Evropského seskupení
pro územní spolupráci NOVUM

Zvony jako souputník lidstva

V době, kdy nebyly noviny, rozhlas, televize, mobily či internet, byly zvony nedílnou součástí života lidí na evropském, a posléze i na americkém kontinentu. Ať už ve věži katedrály, kostela nebo alespoň malé kapličky či zvoničky. I když jejich původ sahá až do 3. tisíciletí před Kristem v Mezopotámii, první odlévané zvony pořizují křesťanští mniši až v 5. století. Do kostelů a měst se začínají rozšiřovat od 10. století, přičemž na našem území už o století dřív. Vážné události tehdejší doby, včetně požárů a válečného ohrožení, ale častěji svatby, křtiny, pohřby, svolávání ke mši apod. – k tomu všemu zvony byly zapotřebí. Našly využití i ve školách, na lodích a mnohde jinde. Dodnes „zvoníme“ na obydlí našich blízkých (i když už většinou elektricky) nebo jsme hlasem podobným zvonu zastavení u železničního přejezdu. Mnohé taky potěší zpráva od kardiologa, že mají srdce jako zvon.

Bitva o Bělehrad v roce 1456 dala zvonům další poslání. V červenci zmiňovaného roku vyhrála křesťanská vojska nad armádou osmanské říše. Tehdejší papež Kalixt III. ustanovil, aby každý den v poledne zněly zvony na počest onoho důležitého vítězství. S ohledem na tehdejší způsob života spojený s obděláváním půdy, sloužilo zvonění i k polednímu zastavení. Již v roce 1318 zavedl papež Jan XXII. zvonění k večerní modlitbě Anděl Páně, aby pak o dalších padesát let později přibýlo i zvonění ranní.

Zvony však někdy i mlčí, třeba když odletí na Zelený čtvrtek do Říma, aby byl o Velkém pátku zdůrazněn aspekt truchlení nad Ježíšovou smrtí. Vrací se pak zpět o Bílé sobotě během vigilie. Zapovězení zvonit pak měly též regiony, na které dolehl interdikt, tedy druhý nejtěžší církevní trest kanonického práva.

Dnes mnohé z nás potěší cinkání zvonků oveček na pastvě, jiným hlas kostelního zvonu připomene, že se blíží začátek nedělní bohoslužby. A vyhořelá a nedávno obnovená katedrála Notre Dame v Paříži nám připomněla svojí věžičkou nad kněžským stáncem, kdy zvon umístěný většinou v hřebenu střechy nad hlavním oltářem (tzv. sanktusník) ohlašoval, že mše svatá dospěla k proměňování chleba a vína na Tělo a Krev Páně.

Záměr Královéhradeckého kraje zmapovat Léta Páně 2025 zvony nejenom na Broumovsku je dalším z dílků, jež přispívá k resuscitaci regionu, zraněného vývojem po roce 1945. Až budou znít ze všech věží národní kulturní památky „Broumovská skupina kostelů“ zvony, budeme vědět, že jejich obnova byla dovršena. Protože, při vši úctě, instalace nových zvonů je aktuálně pro broumovské kostely luxus.

P. Martin Lanži

Římskokatolická farnost – děkanství Broumov,
Římskokatolická farnost Teplice nad Metují

Každý zvon má své srdce, větší zvony i své jméno

Zvon je zvláštní hudební nástroj, je obtížný na výrobu a je schoopen se dožít vysokého věku. Každý zvon má své srdce, větší zvony i své jméno, to privilegium jiné hudební nástroje nemají. Rád se vyskytuje ve dvojici nebo ve trojici. Osamělý zvon, sousedící se zbytky úchytů po válečných rekvizicích, působí velmi smutně. Hlas zvonu patřil a patří ke zvukovému obrazu místa. Zní-li, pak jeho hlas ani příliš nevnímáme, umlčený zvon ale značí, že život není v pořádku.

Zvony, ačkoli jsou slity z pevného bronzu, mají i své nepřátele. Zničí je blesk a požár, ale hlavně války a s nimi spojené rekvizice, obyčejná lhostejnost i nekvalifikované zvonění bez respektu.

Ruční zvonění je hra, kde se zvoník musí spojit s nástrojem – zvonem, stejně jako každý jiný hudebník. Nejde to napoprvé, chce to cvik. Když už mám lano v rukou a zvon se rozkývá, vím, že se za chvíli sejdem, zvon se ozve svým hlasem a bude rezonovat ve věži, venku i ve mě.

Cesta ke zvonu je vždy kus dobrodružství, nebývá snadné se k němu prodat přes neúplné schody, vachrlaté žebříky a lititou špinu. Nakonec se potkáme s barokem či jinou historickou etapou, se hmatatelným zázrakem kovolijectví podle utajovaných postupů. Zde na Broumovsku je to tak trochu cesta proti času, až do dob válečných a poválečných. Ne všechny, ale mnoho věží je uvnitř značně zanedbaných, jsou tam nespolehlivé podlahy, povrchy zvonů špinavé, srdce jsou problematicky upevněna... Jednoduše řečeno, dvě války mnoho zvonů ukradly, po dlouhá léta socialismu vnitřek věží a zbylé zvony nikoho nezajímaly, až v poslední době se věci zvolna posouvají k lepšímu.

Tento projekt důkladně mapuje zvonový poklad, který na Broumovsku a Policku máme. Chce jej vynést na světlo, abychom si uvědomili, že zvony se můžeme chlubit, že jsou to cenné, krásné a nenahraditelné památky. A že ani Dientzenhoferův kostel není bez funkční zvonice kompletní.

Znám řadu příběhů, kdy se z havarijní věže stala výstavní a živá zvonice. Je to vcelku snadné – sejde několik místních – třeba hasičů, co mají svou obec rádi a pustí se nejprve do úklidu věže a do oprav interiéru věže. Rozumí se, že v souladu s majitelem a památkáři. My starší zvoníci jim rádi poradíme, uděláme školení o zvonech, jejich údržbě a o kvalifikovaném zvonění. Z nich se pak jistě stanou perfektní zvoníci, jejich zvon ožije a obec bude právem pyšnější.

David Kafka

Sdružení zvoníků Augustin

Zvonické vyznání

Když jsem jako malý hoch chodíval po vyučování ze školy, slyšával jsem z nedaleké věže polické hřbitovní kaple velebný, ale smutný zpěv zvonů. V době 60. let bylo jediným povoleným úkolem zvonů doprovázet pohřební průvody na místní hřbitov.

Dětskou představu o smutném údělu zvonů potvrdila i návštěva zvonice s mým tatínkem. Tenkrát jsem poprvé na vlastní oči viděl majestátní starobylé polické zvony. Do paměti se mi zapsala vážná, až zasmušilá tvář zvoníka pana Václava při pohřebním vyzvánění.

Po listopadu 89 přibyl zvonům další, tentokrát radostný úkol: svolávat farníky na sváteční mše svaté a oznamovat klidné nedělní poledne místo ukřičeného zvuku továrních sirén.

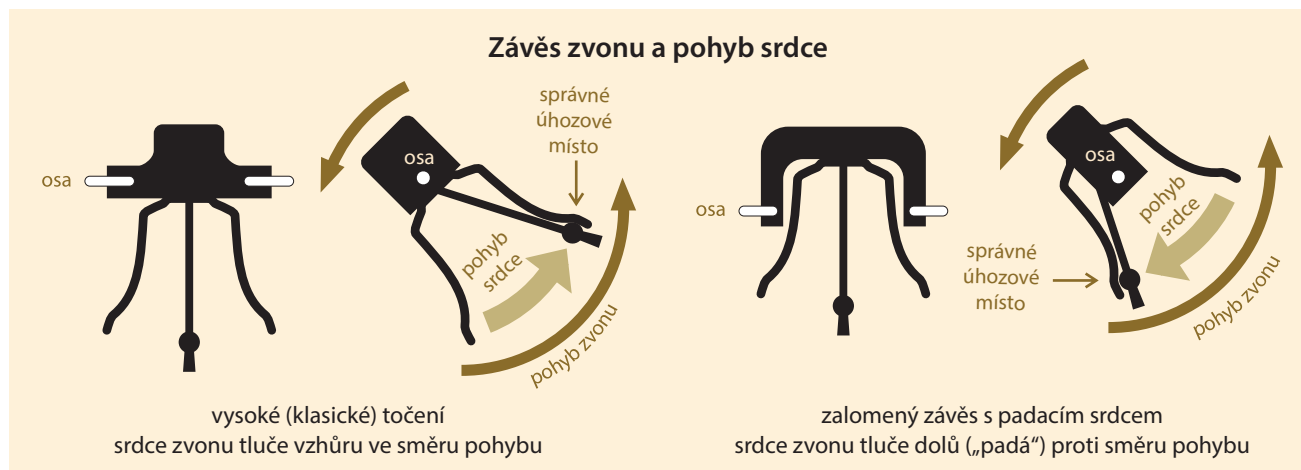
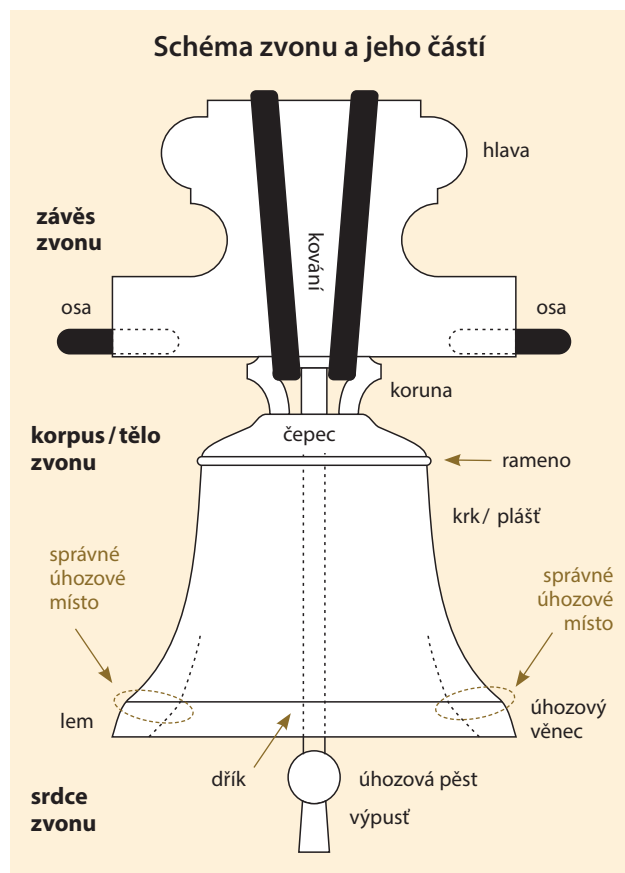
První kroky ke zvonické službě vedl můj spolužák, mistr zvoník Petr Voborník. Respekt před velkými zvony dokázal vzbudit jednoduše a výstižně: „zvon je silnější než ty, nesmíš se s ním prát, snaž se poznat, co od tebe chce!“

Zvonickou službu vnímám jako mimořádnou čest a zároveň velkou zodpovědnost. Polické zvony zhotovili mistři zvonáři před dávnými staletími (1486 a 1491). Pevně věřím, že svým jasným hlasem budou provázet obyvatele našeho města všemi významnými událostmi i v dobách příštích.

Všem, kteří se podíleli na mapování zvonů i tvorbě katalogu, náleží můj velký obdiv a poděkování za precizní odbornou práci i čas, který věnovali kampanologickému průzkumu v našem regionu. Přeji jim mnoho sil a úspěchů v další činnosti.

Karel Vacek

zvoník a kostelník v Polici nad Metují

Zvony z pohledu kampanologa

Zvon jako takový je nejsložitějším idiofonem (samozvučným tělesem), a to jak po konstrukční, tak po zvukové stránce. V podobě, v jaké se s ním setkáváme ve věžích našich kostelů, ale i jinde, se v Evropě začal objevovat již ve 13. století. Nejstarší zvon na území České republiky se nachází ve věži farního kostela sv. Petra a Pavla ve Zdíkovci na Šumavě. Neznámý zvonář jej odlil v roce 1258 a je zároveň i naším nejstarším funkčním zvonem. Největšího rozmachu zaznamenalo zvonářství na našem území v období renesance, zvláště v průběhu 16. století. Zvony se však odlévají i dnes a lze doporučit navštívit webové stránky našich zvonářských firem. Funkce zvonů byla náboženská (svolávání k bohoslužbám, oznamování času k modlitbě – tzv. klekání) a praktická (oznamování časových úseků dne, ohlašování úmrtí či slavností, požárů a živelných pohrom a významných liturgických událostí). Velmi často byl pro daný účel zvolen jeden určitý zvon (poledník, umíráček, sanktusník). Například sanktusník oznamoval okolí, že v kostele probíhá fáze bohoslužby zvaná Proměňování a sanktusové zvonky byly zavěšovány do malé věžičky na hřebenu střechy kostela. Zvony se v minulosti těšily veliké úctě a byly zasvěcovány světcům, jejichž jména poté nesly (např. sv. Josef). Byly však využívány i k světským účelům – lodní, požární, tovární a školní zvony... Velmi často však byly k těmto účelům využívány cymbály, což jsou levnější a lehčí náhražky zvonů, většinou mísovitého tvaru. Cymbály byly také často využívány k odbíjení věžních hodin.

Proč je zvon nejsložitějším idiofonem? Zvon nezní jediným tónem, ale celou soustavou prostým uchem slyšitelných harmonických tónů. Přesvědčit se o tom může každý, kdo je vybaven průměrným hudebním sluchem. Až uslyšíte vyzvánění jednoho zvonu, zkusíte si zazpívat tón, který slyšíte. Obvykle trefíte hlavní tón (primu, nárazový tón) nebo spodní oktávu. Po malé chvilce však zjistíte, že vnímáte též tercii (mollovou či durovou). A schválně zkusíte se zvonem zazpívat tercii opačného tónorodu (třeba proti mollové durovou) – zjistíte, že to jde velmi těžko. Další harmonické tóny se pak ověřují pomocí zvonářských kontaktních ladiček nebo zvláštními počítačovými programy. Sestava harmonických tónů pak určuje výsledné zabarvení zvonového hlasu (pojem „hlas“ je užíván proto, že zvon nezní jediným tónem). Zmíněná sestava harmonických tónů je dána profilem (konstrukcí „žebro“). Učiníme-li svislý řez zvonem, zjistíme, že jeho stěna není všude stejně silná, ale je proměnná a připomíná velmi protáhlou zakřivenou kapku – profil nebo též „žebro“. Mnoho zvonů uplatňovalo svůj vlastní zvonový profil. Rozeznáváme tak profil septimový, sextový, oktávový (podle zesílených slyšitelných harmonických tónů) a tyto profily rozlišujeme též podle hmotnosti – těžký, střední, lehký (ale je zde mnoho mezistupňů). Obecně lze konstatovat, že všechny mají své výhody a nevýhody. Zvony těžkých profilů mají bohaté spektrum harmonických tónů a dlouhé vyzvánění. Jejich nevýhodou je vysoká hmotnost, materiálová náročnost (a tím i cena) a díky tloušťce profilu i relativně vysoké ladění ve vztahu k rozměrům a hmotnosti. Zvony lehkých profilů znějí i při relativně menších rozměrech a hmotnosti níže, ale mají kratší vyzvánění a méně bohaté spektrum harmonických tónů (a jsou levnější). Zvony se odlévají ze zvonoviny, což je slitina cínu a mědi (22 % cínu, zbytek měď). Údajná svědectví o různých příměsích (zlato, stříbro) jsou jen pověsti. Pravdou ale je, že zvláště v letech poválečných byly zvony odlévány z náhražkových slitin (ocelolitina, slitiny zinku apod.). Zvonovinu však, co se zvukových kvalit týče, plně nahradit nelze.

Zvon je rozezníván úderem srdce na tzv. úderový (též úhozový) věnec, což je místo, kde je stěna zvonu nejsilnější. Je důležité, aby srdce tlouklo přesně do obliny věnce, protože pokud bije příliš nízkou nebo naopak příliš vysokou, je hlas zvonu zkreslený a zvon je navíc ohrožen puknutím. Srdce, které bývá zavěšeno uvnitř zvonu, tluče na vnitřní stranu, ale zvon může být rozezníván i z vnější strany bicími kladivy hodinového stroje nebo kladivy zvonoher. Ale i zde je nutné tlouci na správné místo úderového věnce. Existuje mnoho typů zvonových srdcí, která mají tři hlavní části – dřík, úderovou pěst a zátěž (kotvu nebo ocas). Nejběžnější jsou srdce kulatá s kulovou nebo hruškovou pěstí a srdce plochá s kruhovou nebo čtvercovou pěstí. U starých zvonů nacházíme též srdce „obuškovatá“. Srdce bývají zavěšena na koženém oku nebo tzv. šarnýru. Zásadní a velmi důležitou skutečností je, že materiál, z něhož

je srdce vyrobeno, musí být měkčí než zvonovina, a to z těchto důvodů: Příliš tvrdé srdce zvon nevratně poškozuje (vytlouká) a navíc rezonuje (samo těž „zvoní“), takže hlas zvonu zanáší nepatřičnou akustickou „nečistotou“. Nejvhodnějším materiálem je tak tradiční ručně překované železo.

Během světových válek byly zvony zabavovány pro potřeby zbrojního průmyslu. Tímto jsme přišli o značnou část zvonařského odkazu naší minulosti a ztráty nelze hodnotit jinak než jako nevratné a nenahraditelné. Jen za 2. světové války bylo od nás odvezeno údajně více než 12 tisíc zvonů. Další pohromou bylo nucené mlčení našich zvonů během vlády materialistické ideologie, kdy náboženství a vše, co souviselo s duchovní sférou (nematerialistickou), bylo potíráno. Zvonice a příslušenství zvonů leckde zchátraly do kriticky havarijního stavu, který napravujeme dodnes. V 90. letech 20. století pak vyvstal hlad po zvonění, zvony byly opravovány živelně a amatérsky, bez základních znalostí problematiky. Byly též vybavovány leckdy podomácku kutilským způsobem vyrobenými elektrickými zvoníci systémy, které zvony ohrožují v podobném rozsahu jako pohromy a rekvizice. Výsledky této dobře míněné, ale špatně uskutečněné snahy se právě v tomto čase začínají projevat ve větším měřítku pukáním nebo nadměrným vytloukáním zvonů.

Z tohoto úhlu pohledu by se dalo konstatovat, že zvony jsou dnes „ohroženým druhem“ a jejich ochrana je naléhavým úkolem. I proto má vydání této publikace nadčasový význam a je zásadním počinem.

Mgr. Radek Rejšek
diecézní kampanolog, Biskupství litoměřické

QR kód u každého objektu Vás nasměruje na webové stránky, kde najdete nejen **zvukové záznamy** všech nahraných zvonů, ale třeba také fotografie, které se do tištěného katalogu nevešly.

Poděkování

Tato pasáž pro nás není jen formálním vyjádřením díky všem lidem, kteří nám byli nápomocni, ale je zároveň jedním z důležitých poznání našeho putování za hlasy zvonů. Dobří a ochotní lidé, pro které nekončí svět prahem vlastního domu, stále žijí. Místy jsme je v řešeném území potkávali v takovém počtu, že jsme byli až dojati. Možná jsme měli štěstí na „ostrůvky pozitivní sociální deviace“, snad k tomu přispělo i téma zvonů, se kterým jsme jejich domovinu navštěvovali. Zcela určitě však víme, že bez jejich fyzické, informační, ale i morální pomoci by takto velké sousto v daném čase nešlo zvládnout. Téměř jisté je i to, že jsme v následujícím výčtu na někoho jmenovitě zapomněli. Ale nezapomeneme na celkovou pomoc všech, kteří nám umožnili trochu poodhalit tajemství zvonů v jednom krásném koutě naší vlasti a za stejným účelem nahlédnout i k polským sousedům.

Na cestě za zvony a při tvorbě Katalogu nám podali pomocnou ruku zejména tito lidé:

- **duchovní správci:** P. ThLic. Martin Lanži (Římskokatolická farnost – děkanství Broumov, Římskokatolická farnost Teplice nad Metují), P. Mgr. Ľubomír Pilka (Římskokatolická farnost – děkanství Police nad Metují), pastor P. Krzysztof Wolnica, Jan Ruprich (Evangelicko-metodistická farnost, Ścinawka Średnia), probošt ks. Krzysztof Papierz (farnost svatého Jakuba Apoštola, Ścinawka Dolna), ks. Wojciech Sznajder (římskokatolická farnost sv. Mikuláše, Nowa Ruda);
- **starostky a starostové všech obcí v řešeném území,** zejména pak: Jakub Vajda (Adršpach), Miroslav Maroul (Bezděkov nad Metují), Karel Rejchrt (Božanov), Josef Cibulka (Česká Metuje), Blanka Strnadová (Křinice), Blanka Klímová (Suchý Důl), Monika Hornychová (Šonov), Vladislav Friml (Velké Petrovice), Věra Prokopová (Teplice nad Metují), Tomáš Havrlant (Verněřovice), Pavel Šubíř (Žďár nad Metují);
- **další představitelé obcí, pracovníci OÚ/MěÚ, osadních výborů a infocenter v řešeném území,** zejména pak: Tomáš Dimter (Adršpach), Jaromír Matějec (Bukovice), Renata Kolářová (Broumov), Martin Vaniš (Hlavňov), Petr Osoba (Otovice), Pavel Pohner, Kamil Hušek (Police nad Metují), Jana Záleská, Bohdana Vavřenová, Denisa Vavřenová, Beata Radoňová (Teplice nad Metují), František Dostál, Radka Freibergerová (Žďár nad Metují), Elżbieta Bisikiewicz, Barbara Adamska (Nowa Ruda), Agnieszka Cyron (Radków);
- **naši „cestovní“ zvoníci:** David Kafka, Matěj Kverka;
- **místní zvoníci/technici zvonů:** Karel Vacek (kostelník a zvoník, Police nad Metují), Petr Zuda (Bělý), Marek Čáp (Pěkov), Daniel Denygr (Hony), Vernerovi (Bezděkov nad Metují), Leoš Vobršál (Machov), Milan Matys (Maršov nad Metují), Tomáš Jandáček (Suchý Důl);
- **kostelnice a kostelníci:** Věra Bolková (Machov), Ladislav Šikut (Teplice nad Metují), Mirosław Stodulski (kostel. sv. Barbory, Nowa Ruda);
- **majitelé nebo zástupci majitele objektů se zvony:** Miroslav Klimecký, Alena Svobodová, Hubkovi, Jirmanovi (Machovská Lhota), Svobodovi (Meziměstí), Dvořákovi (Rožmitál), Josef Dostál (Slavný), Renata Jehličková (Suchý Důl), Martin Mráz (Teplice nad Metují, Zachraňme Teplickou poustevnu, z.s.), Hlucháňovi, Řezníčkoví (Teplice nad Metují), Denisa Pavlová (Zdoňov, Spolek TRINITAS), Netíkoví (Žďár nad Metují);
- **správci nebo technici objektů se zvony:** Václav Novák (Adršpach), Jan Gross (Bělý), Martin Balák (Benediktinská hospodářská správa Břevnov s. r. o.), Jan Joudal (ŘKF – Děkanství Broumov), Pavel Krupička (Diakonie Broumov), Jiří Trnovský (ZŠ Žďár nad Metují);
- **informace či jiné podklady poskytli a ochotně nám vyšli vstříc:** Jan Šeda (zvonařství Šeda Bells), Zita Kučerová (CIRI), Ivana Kudrnáčová (RG KÚ KHK), Radek Rejšek (diecézní kampanolog, Biskupství litoměřické), Barbora Trenčanská (Muzeum Broumovska), Antonín Schmied, Jan Černý (Křinice), Stanislav Jirásek (Machov), Petra Tamchynová (CČH Machov), Marie Kakosová, Urbanovi, Petr Zima (Machovská Lhota), Ondřej Škoda (Meziměstí), Petr Voborník, Lucie Havrdová (Teplice nad Metují), Jiří Marko Bohdanecký (Zdoňov), Petr Malík (Žďár nad Metují), Tomáš Merta (CIRI), Eva Kolinková (KČT Broumov);

Kostel Povýšení sv. Kříže v Horním Adršpachu

Adršpach – Horní Adršpach

GPS souřadnice: 50.6249250N, 16.0825522E

Někdejší farní (1855–2009), později filiální kostel byl vystavěn v letech 1827–1831 v klasicistním slohu na místě svého dřevěného předchůdce z roku 1688. Jde o jednoduchý stavbu se sakristií orientovanou k SV a vstupním průčelím na JZ, nad nímž je vztyčena věž s novější valbovou střechou. Ve věžní zvonici byly původně umístěny 3 zvony (největší z r. 1706, střední a 1 menší), po válečných rekvizicích v r. 1916 zde zbyl až do současnosti už pouze prostřední – pozdně renesanční svatý Ondřej, ulitý roku 1641 broumovským zvonařem Andrešem Hauptmannem. V roce 1921 byly do kostela dodány 3 nové zvony z broumovské dílny Oktáva Wintera, avšak za 2. sv. války je postihl patrně stejný rekviziční osud. Hruškovité srdce sv. Ondřeje je již značně opotřebované, zvonění je ruční pomocí zavěšeného koženého řemenu. Na dřevěné konstrukci zvonové stolice je zachována i hlava jednoho z chybějících zvonů. Kostel je aktuálně ve vlastnictví obce Adršpach, bohoslužby jsou zde jen příležitostně. Zvon není běžně využíván ke klasickému zvonění srdcem, ale pomocí vně umístěného kladívka slouží pro odbíjení hodin, o které se stará určený pracovník obce.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel Povýšení sv. Kříže
Vlastník	Obec Adršpach
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Ondřej
Umístění	zvonice ve věži kostela nad vstupním portálem
Autor (zvonař/zvonařská dílna)	Andres Hauptmann, Broumov
Rok zhotovení	1641
Rok instalace	1641
Rok (datum) svěcení/žehnání	1641
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	110 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	58,5
Horní průměr čepce (cm)	32,5
Výška od věnce po čepce (cm)	43
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano (nutno oddálit kladívko odbíjení hodin)
Typ zvonění	ruční (kožený řemen)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	pouze odbíjení hodin každou ¼ h kladívkem
Nápisy na zvonu	ZU EHREN DES HEILIGEN ANDREAS BIN ICH GEGOSSEN IM JAHRE 1641 ANDREAS VON HAUPTMANN (nahore)

Kostel sv. Máří Magdalény v Božanově

Božanov

GPS souřadnice: 50.5276331N, 16.3647317E

Filiální kostel sv. Máří Magdaleny v Božanově stojí na místě středověkého dřevěného kostela sv. Bartoloměje. Nejen kvůli výjimečné cihlové klenbě a kruhovému půdorysu je považován za nejnáročnější stavbu tzv. „Broumovské skupiny kostelů“. Tu tvoří 10 kostelů a 1 kaple, jejichž iniciátorem byl většinou břevnovsko-broumovský opat – benediktin Otmar Daniel Zinke, a kromě kostela v Martínovicích za nimi autorsky stojí Kilián Ignác Dientzenhofer. Také druhá fáze výstavby barokního božanovského kostela (1735–1743) je pravděpodobně jeho dílo. Během první etapy byla v letech 1708–1709 postavena či přestavěna na západní straně věž a rovněž presbytář, zbytek kostela zůstal až do druhé fáze dřevěný. I vzhledem k umístění na návrší v centru obce tvoří kostel její výraznou dominantu. Z původních tří zvonů (z r. 1847 a 1861) zůstal po rekvizicích v r. 1916 na dřevěné zvonové stolici ve věži zachován jediný (krajní) z r. 1861, zasvěcený sv. Bartoloměji, původnímu patronu kostela. Po dvou zvonech zbyly jen železné prvky závěsu bez hlav. Kostel dnes nemá stálého zvoníka, zvon se neuvádí, bohoslužby jsou zde jen příležitostně.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel sv. Marie Magdalény
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Broumov
Památková ochrana	ano – národní kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Bartoloměj
Umístění	zvonice ve věži kostela
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	C. R. Wagner, Gnadenfrei (dnes Piława Górna, PL)
Rok zhotovení	1861
Rok instalace	1861
Rok (datum) svěcení/žehnání	1861
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	150 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	68
Horní průměr čepce (cm)	37
Výška od věnce po čepce (cm)	51
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon se pravidelně nepoužívá
Nápisy na zvonu	CAMPANA IN HONOREM SANCTI BARTHOLOMAEI APOSTOLI DICATA, INFELICI SORTE DISCISSA REFUSA FUIT ANNO DOMINI 1861 A. C. R. WAGNER IN GNADENFREY SUMPHTHIBUS REVERENDISSIMI DOMINI ABBATIS AC PATRONI JOANNIS NEP. IGN. ROTTER, ET COLECTO BENEFACITORUM BARZDORFNSUM SUB PAROCHO MAERZDORFFENSI P. BASILO CAROLO JEDLICKA O. S. BENED JUD: FRANC: WEISSER A. TOLG ET MAGIST GEORGIO HEINZEL

Kostel Zmrtvýchvstání Páně v Broumově

Broumov – Velká Ves

GPS souřadnice: 50.5876219N, 16.3381897E

Původně německý luteránský kostel byl postaven v letech 1902–1903 v novorenesančním stylu se secesními prvky dle plánů vídeňského architekta Heinricha Wolfa. K sálové a boční lodi je přisazena přízemní předstíň navazující na předsazenou věž. Ta je zhotovena převážně z režného, u paty i kamenného zdiva. Její čtvercový půdorys přechází v horní části do osmistěnu zakončeného nevyšokou cibulovou bání. Pod ní je zvonice, kde byly původně na železné zvonové stolici instalovány 3 velké zvony. Dnes zde zůstal už pouze krajní, nejmenší zvon z roku 1929. Ze dvou zmizelých zvonů zbyla pouze zavěšená srdce a kladívka k odbíjení aktuálně nefunkčních hodin. Ruční zvonění pomocí zbytku zavěšeného provazu je komplikované (nutno oddálit kladívko odbíjení hodin a prkna podlážky nad zvonem) a stav zvonice celkově nevyhovující. I proto se zvon běžně nepoužívá. Přízemí kostela však stále slouží k bohoslužebným účelům Církve československé husitské a české pravoslavné církve.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kostel Zmrtvýchvstání Páně (později Husův sbor ČČSH), dnes sídlo Diakonie Broumov
Vlastník	Diakonie Broumov, sociální družstvo
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	
Umístění	zvonice ve věži kostela nad vstupním portálem
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	1929
Rok instalace	1929
Rok (datum) svěcení/žehnání	1929
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	700 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	87
Horní průměr čepce (cm)	47
Výška od věnce po čepce (cm)	60
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano – problematická
Typ zvonění	ruční (krátký zbytek provazu)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon se nepoužívá, hodiny (kladívka) nefunkční
Nápis na zvonu	O LAND, LAND, LAND: HÖRE DES HERRN WORT (citát z Bible, Jeremiáš 22.29)

Kaple Bolestné Panny Marie (matky Boží) v Broumově

Broumov – Velká Ves (Olivětín)

GPS souřadnice: 50.6040389N, 16.3340686E

Barokní kaple stojící vedle olivětínského pivovaru (administrativně však ležící již v č.o. Velká Ves) byla roku 1701 vystavěna na popud opata broumovského kláštera Otmaro Daniela Zinkeho na místě starší dřevěné kaple z roku 1601. Někdy zmiňované autorství Kryštofa nebo Kiliána Ignáce Dientzenhofera není hodnověrně doloženo. V roce 1753 proběhla její přestavba. Kaple má čtvercový půdorys a mansardovou střechu krytou šindelem. Nad presbytářem je vztyčena hranolová zvonová věžička s protaženou osmibokou cibulovou bání, zakončenou oplechovanou špicí s koulí a pozlaceným křížkem. Ve zvonici je instalován menší zvon, který se neuvádí a nemáme o něm žádné bližší údaje. V kapli se nekonají pravidelné bohoslužby a není běžně přístupná, což zmiňoval už v roce 1930 i Antonín Cechner ve svém Soupisu památek historických a uměleckých v politickém okrese Broumovském. Nepřístupnou zůstala i pro nás při mapování zvonů. I proto chybí detailní fotografie, rozměrové parametry a další údaje o zvonu. Krátký záznam jeho zvuku byl poskytnut Benediktinskou hospodářskou správou Břevnov s. r. o.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kaple Bolestné Panny Marie (matky Boží)
Vlastník	Benediktinské opatství sv. Václava v Broumově
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sanktusník
Umístění	zvonová věžička kaple
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	
Rok instalace	
Rok (datum) svěcení/žehnání	
Materiál	bronz – zvonovina (předpoklad)
Hmotnost (kg)	
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	
Horní průměr čepce (cm)	
Výška od věnce po čepce (cm)	
Tón ladění	
Způsobnost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon se pravidelně nepoužívá
Nápisy na zvonu	

Dřevěný hřbitovní kostel Panny Marie v Broumově

Broumov – Kolonie 5. května

GPS souřadnice: 50.5794983N, 16.3329058E

První zpráva o gotickém kostelíku Panny Marie, lidově zvaném též „Pod lipami“ nebo „U naší milé paní“, pochází údajně již z roku 1177, písemně je prvně zmíněn roku 1383 jako „starý farní kostel“. Coby předměstský kostel byl vážně poškozen či zničen při obléhání města husity v roce 1421, přestavěn pak po požáru v roce 1449 s pravděpodobným dokončením již v roce 1450. Jde o nejstarší uceleně dochovanou dřevěnou stavbu v naší zemi a jednu z nejstarších v celé střední Evropě. Výjimečný je i použitou technikou stavby – hrázděnou konstrukcí z masivních dubových trámů, při níž nebyl použit žádný hřebík. Vnitřek kostela navíc zdobí unikátní malované šablony datované od pol. 15. do 18. století. Kostel je jednodílný, orientovanou stavbou (s oltářem na východ) se střechou krytou šindelem (včetně pultové stříšky otevřeného ochozu obkružujícího celý kostel). Roku

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Hřbitovní kostel Panny Marie
Vlastník	Benediktinské opatství sv. Václava v Broumově
Památková ochrana	ano – národní kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

1550 je zmiňována obnova centrální věžičky stržené větrem (další pak v r. 1811). Zvonice však byla v polovině 18. století vestavěna nad kněžištěm do východního štítu kostela tak, že nepřevyšuje hřeben střechy. Dnes je zde mezi trámy zavěšen menší zvon s dochovaným srdcem a mechanickým ovládním novodobým lanem. Třemi vyřezávanými bočními průzory ve tvaru zvonu je obtížné ho zvenčí spatřit. Možnost obhlídky zvonice a zvonu jsme neměli (stejně jako Antonín Cechner při svém mapování památek Broumovska v roce 1930). Krátká zvuková nahrávka a interiérový snímek zvonu byly poskytnuty Benediktinskou hospodářskou správou Břevnov s. r. o. V tomto římskokatolickém kostele se během „teplejší“ části roku a počátkem listopadu konají jednou týdně mše svaté. Na zvon se zvoní umíráček vždy půl hodiny před pohřbem.

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sanktusník/umíráček
Umístění	zvonice ve východním štítu kostela
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	polovina 18. století (odhad)
Rok instalace	polovina 18. století (snad spolu s vestavbou zvonice)
Rok (datum) svěcení/žehnání	
Materiál	bronz – zvonovina (předpoklad)
Hmotnost (kg)	
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	
Horní průměr čepce (cm)	
Výška od věnce po čepce (cm)	
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (zavěšené lano)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	vždy půl hodiny před pohřbem
Nápisy na zvonu	

1

2

3

4

5

6

- 1 zvon Panna Marie
- 2 zvon sv. Anežka
- 3 zvon sv. Florián, umíráček
- 4 zvony Panna Marie (dole)
a sv. Florián (nahore)
- 5 zvony sv. Anežka (dole)
a sv. Petr a Pavel (nahore)
- 6 zvon sv. Petr a Pavel

Děkanský kostel sv. Petra a Pavla v Broumově

Broumov

GPS souřadnice: 50.5853933N, 16.3304547E

Původně gotický kostel založený již ve 13. století patrně v souvislosti se vznikem města. Nejstarší písemná zmínka o něm je z r. 1258, ve 14. století byl dřevěný kostel nahrazen kamenným, který v r. 1452 vyhořel, ale byl však záhy obnoven (1456). Roku 1477 byla k trojlodnímu orientovanému kostelu přistavěna hranolová čtyřpatrová věž, dnes zakončená barokní osmihrannou helmicí s lucernou a menší bání. Celkovou barokní přestavbou kostel prošel v letech 1679–1682 za opata Tomáše Sartoria. Během ničivého požáru roku 1757 se roztavily dokonce prý i zvony, interiér kostela vyhořel i v roce 1891. Roku 1780 byl zrušen původní hřbitov kolem kostela. V kostele se dnes nacházejí 4 zvony, a to ve zvonici hlavní věže. Umístěny jsou ve třech výškových úrovních – dole dva největší z r. 1990 (Panna Marie a sv. Anežka), nad

nimi je zvon zasvěcený sv. Petru a Pavlovi z r. 1991 a nejvýše, pod stropem visí nejmenší a zároveň nejstarší zvon – umíráček sv. Florián, který je u spodní úhlové hrany na několika místech poškozen a na vnitřní straně je patrná červená evidenční značka z rekvizice. Ve zvonici je na trámu položeno i prasklé srdce většího zvonu. Sanktusová věžička nad kněžištěm je dle našich zjištění aktuálně bez zvonu. Všechny čtyři popsané zvony jsou funkční, s elektrickým pohonem a dálkovým spínáním z vedlejší fary. Zvoní se pravidelně v neděli poledne a klekání v 18 h, a to na všechny 3 velké zvony současně. Tyto byly vysvěceny najednou pomocným biskupem olomouckým Mons. Hrdličkou v r. 1991.

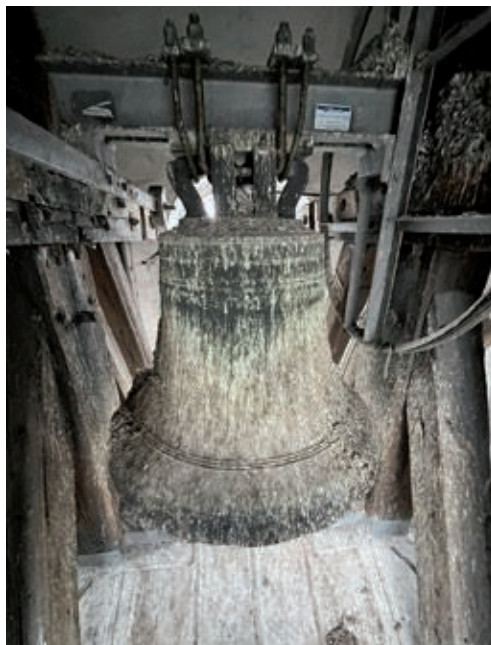
ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Děkanský kostel sv. Petra a Pavla, apoštolů
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Broumov
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	4

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	Panna Marie	sv. Anežka	sv. Petr a Pavel	sv. Florián, umíráček
Umístění	zvonice ve věži	zvonice ve věži	zvonice ve věži	zvonice ve věži
Autor (zvonářská dílna)	Marcela Dytrychová	Marcela Dytrychová	Marcela Dytrychová	Iohann Georg Kühner, Prag
Rok zhotovení	1990	1990	1991	1759
Rok instalace	1990	1990	1991	1759
Rok svěcení/žehnání	1991	1991	1991	1759
Materiál	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	620	340	290	65
Dolní průměr (cm)	100,4	84	77	48
Horní průměr (cm)	57	45	42	30
Výška (cm)	76	62	60	35
Tón ladění	gis1	H1	Cis2	
Způsobilost ke zvonění	ano	ano	ano	ano (poškozený věnec)
Typ zvonění	automatické – elektr.	automatické – elektr.	automatické – elektr.	automatické – elektr.
Pravidelnost, účel zvonění	neděle ve 12 h a 18 h	neděle ve 12 h a 18 h	neděle ve 12 h a 18 h	běžně se neuzívá
Nápisy na zvonu	DĚKUJEME TI, MATKO MILOSTIVÁ, DĚKUJEME TISÍCKRÁT ULILA MARCELA DYTRYCHOVÁ LP 1990 (horní) TENTO ZVON JE ULIT KE CTI PANNY MARIE, POD JEJÍŽ MATĚRSKOU OCHRANOU SE MĚSTO BROUMOV ODPRADÁVNA UTÍKALO. LP 1990 (dolní)	ULITO V ROCE 1990, KDY SV. OTEC JAN PAVEL II. NAVŠTÍVIL NAŠI VLAST LP 1990 ULILA MARCELA DYTRYCHOVÁ (horní) KE CTI DCERY KRÁLOVSKÉ SV. ANEŽKY Z RODU PŘEMYSLOVA, JEJÍŽ SVATOŘEČENÍ PŘINESLO NAŠEMU NÁRODU SVOBODU. (dolní)	ULILA MARCELA DYTRYCHOVÁ LP 1991 BROUMOV (horní) DOBRÝ PETŘE, BUĎ VŽDY LASKAVÝ K PROSBÁM PROSÍČÍCH. VELKÝ UČITELI PAVLE, MRAV NAŠ VZDĚLÁVEJ A MYSL NAŠ K NEBI STÁLE OBRAČEJ. (dolní)	IOHANN GEORG KÜHNER GOS MICH PRAG AD 1759

Klášteří kostel sv. Vojtěcha v Broumově

Broumov

GPS souřadnice: 50.5863364N, 16.3338633E

Počátky původně gotického kostela sv. Vojtěcha, coby významné součásti kláštera řádu svatého Benedikta v Broumově, sahají do roku 1357. Tehdy byla patrně dokončena realizace gotického dvoulodí s polygonálním závěrem presbytáře, velkou hranolovou hodinovou věží na západní straně a menší věží se zvonící při severní straně kněžiště. Od těch dob kostel doznal hned několik stavebních úprav, přičemž jeho dnešní podoba byla dána zejména barokní přestavbou z let 1685–1688 dle návrhu pražského stavitele Martina Allia z Löwenhalu. Ta byla provedena na žádost opata Tomáše Sartoria po požáru v roce 1684. Kostel je dvojloďný, přesně orientovanou stavbou s oltářem na východní straně. Do rekvizic v r. 1916 byly v kostele 4 zvony, poté zůstaly jen 2 malé (Benedikt a Florian z r. 1780), k nimž v r. 1923 přibyly 2 nové z broumovské dílny Oktáva Wintera. Dnes je dle údajů vlastníka v menší věži na dřevěné stolici s ocelovou traverzou zavěšen pouze jediný zvon. Ulit byl v roce 1629 pro kostel sv. Markéty v Šonově, kde byly tradičně 4 zvony (3 další z r. 1927 byly zrekvírovány během 2. sv. války). V 90. letech 20. století byl jediný zbylý zvon převezen do Broumova. Má dochované srdce a automatické ovládání elektrickým pohonem. Možnost obhlídky zvonice a zvonu jsme neměli, krátká zvuková nahrávka a interiérový snímek zvonu byly poskytnuty Benediktinskou hospodářskou správou Břevnov s. r. o.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Opatský kostel sv. Vojtěcha, biskupa a mučedníka
Vlastník	Benediktinské opatství sv. Václava v Broumově
Památková ochrana	ano – součást národní kulturní památky
Počet zvonů v objektu	1 (pravděpodobně)

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Markéta
Umístění	zvonice menší věže nad severní stranou kněžiště
Autor (zvonai/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	1629 (pro kostel sv. Markéty v Šonově)
Rok instalace	přivezen ze Šonova v 90. letech 20. století
Rok (datum) svěcení/žehnutí	
Materiál	bronz – zvonovina (předpoklad)
Hmotnost (kg)	
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	90
Horní průměr čepce (cm)	
Výška od věnce po čepce (cm)	75
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	automatické – elektrický pohon
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	
Nápis na zvonu	RVSTICIA FERDINAND IMPERATORE AC ELEONORA IMPERATRICE BENNO ABBAT BRAUN. BENEDICTI CELATORE MAXIMO TRIA INDUSTRIA BERNARDUS WEISSENBACH PAROCHIARIUM CURAVIT A. D. 1629

Kaple sv. Jana Nepomuckého v Rožmitále

Broumov – Rožmitál

GPS souřadnice: 50.5865669N, 16.3729925E

Původní barokní kapli sv. Jana Nepomuckého ve vsi Rožmitále (dnešní součásti Broumova) postavil kolem roku 1720 majitel přilehlého statku Franz Hofmann jako svůj soukromý svatostánek. Ve 20. století z ní však zbyla už jen ruina bez střechy a s fragmenty obvodového zdiva. Znovuzrození se kaplička dočkala díky místnímu tesaři Jaroslavu Dvořákovi, který ji na vlastní náklady, svými silami a umem obnovil v letech 2018–2020. S vnitřní výzdobou pomohl pan Volf z Broumova. Kaple má obdélníkový půdorys a sedlovou střechu krytou měděnými šablonami. Ta je zhruba v půlce hřebene prolomena hranatou zvoničkou s oplechovanou střešní bání. Tam je zavěšen menší zvon z dílny Jana Šedy, vysvěcený 29. 8. 2020. Zvoní se zde automaticky 3× denně, elektrický pohon je dálkově ovládán. V kapli se konají pravidelné „polní“ bohoslužby při svatojánské pouti a před Vánoci zpěvy koled za doprodu trubky. Přestože kaple není běžně přístupná, ochotný majitel ji zájemcům rád otevře, bude-li to možné. Kaplička rozhodně stojí alespoň za venkovní návštěvu, a to nejen díky malebné poloze mezi trojicí vzrostlých lip, ale i kvůli lidskému příběhu s ní spojenému.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kaple sv. Jana Nepomuckého
Vlastník	soukromá osoba – Jaroslav Dvořák
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Jan Nepomucký
Umístění	zvonová věžička ve středu kaple
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí
Rok zhotovení	2020
Rok instalace	2020
Rok (datum) svěcení/žehnání	2020 (29. 8.)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	4
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	20
Horní průměr čepce (cm)	10
Výška od věnce po čepce (cm)	13 (20 cm od vršku závěsu)
Tón ladění	A5
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	automatické – elektrický pohon
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	celoročně 3× denně (8 h, 12 h, 18 h)
Nápis na zvonu	ZVON NECHALA ULÍT RODINA DVOŘÁKOVA LP 2020

Kostel Všech svatých v Heřmánkovicích

Heřmánkovice

GPS souřadnice: 50.6324786N, 16.3220522E

Vrcholně barokní filiální (dříve farní) kostel Všech svatých v Heřmánkovicích stojí SZ od místa středověkého kostela, prvně zmiňovaného v roce 1353. Ten v 16. století zchátral či zanikl a byl v r. 1672 za opata Tomáše Sartoria přestavěn a rozšířen v barokním stylu, opět ale jako dřevěný. Současnou podobu kostelu vtiskla až přestavba v letech 1722–1726. Tu inicioval břevnovsko-broumovský opat Otmar Daniel Zinke a realizoval Kilián Ignác Dientzenhofer podle návrhu svého otce Kryštofa z roku 1720. Jde o neorientovanou jednodílnou stavbu s půdorysem protáhlého osmiúhelníku, který je na východní straně doplněn o zaoblenou hranolovou věž se vstupní předsíní a zvonící, na západní pak o kněžiště se sakristií. Celou stavbu obkružuje kaplový ochoz. I vzhledem k poloze na návrší nad bývalou šolcovnou ve středu obce kostel vytváří významnou krajinnou dominantu. Z původních tří velkých a jednoho menšího zvonu zde zůstal ten nejmenší z r. 1900. Umístěn je na hraně

výklenku zvonice mezi dřevěnými trámy na oblouku železné traverzy. Mechanické zvonění je možné, zůstal i provaz. Po třech velkých zvonech zbyla jen opuštěná zvonová stolice s torzy železných závěsů bez hlav. Kostel dnes nemá stálého zvoníka, zvon se běžně neuzívá a bohoslužby se zde aktuálně konají jen příležitostně.

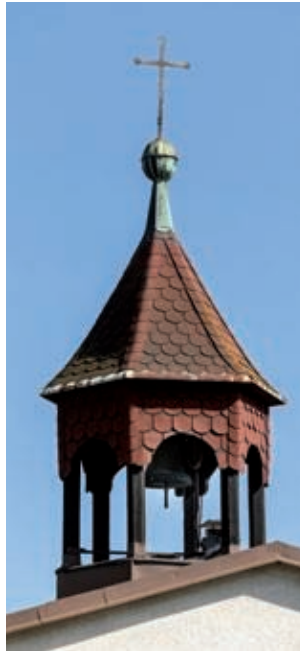
ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel Všech svatých
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Broumov
Památková ochrana	ano – národní kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	Všech svatých
Umístění	zvonice ve věži kostela
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Octavius (Oktav) Winter, Broumov
Rok zhotovení	1900
Rok instalace	1900
Rok (datum) svěcení/žehnání	1900
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	50 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	42
Horní průměr čepce (cm)	22
Výška od věnce po čepce (cm)	38
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon se pravidelně nepoužívá
Nápis na zvonu	1900 GEGOSSEN VON OCTAV WINTER IN BRAUNAU

Střešní zvonička na RD č.p. 167 v Křinicích

Křinice

GPS souřadnice: 50.5723567N, 16.3018850E

Střešní zvonička, vestavěná do usedlosti č.p. 167 v roce 1885 Edvardem Setlem, je netradiční kombinací soukromého obytného domu s prvkem veřejné funkce. Usedlost se zvoničkou leží zhruba ve středu obce u hlavní průjezdní silnice poblíž Křinického potoka a má tvar písmena L. Šestiboká zvonička je vestavěna do západní části hřebene sedlové střechy, nosné trámy drží stříšku krytou asfaltovým šindelem a zakončenou malou makovicí s křížem. Původně byl ve zvoničce starší zvon, vysvěcený na Svátek Všech svatých 1. 11. 1885, který však byl zrekvírován a roztažen za 2. sv. války. Z poválečné sbírky mezi novousedlíky byl v roce 1948 pořízen nový zvon sv. Václav, ulitý ve zvonárně (slévárně) Rudolfa Pernerera v Suchém Vrbném, které je dnes součástí Českých Budějovic. Kolaudace zvonu tam proběhla 14. 7. 1948, kolaudační zpráva (vč. akustické zkoušky) pak byla vydána 28. 7. 1948 v Pelhřimově. Vysvětil ho ale až broumovský farář Martin Lanži 2. 8. 2009 při Křinické pouti. Ještě předtím proběhla roku 1980 oprava věžičky, kdy byly 25. 7. 1980 do makovice vloženy dobové zprávy a peníze. Denně se zvoní automaticky klekání, elektrický pohon zvonu je dálkově ovládan ze sousední hasičské zbrojnice SDH Křinice.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Střešní zvonička na RD č.p. 167
Vlastník	soukromé osoby
Památková ochrana	ne, ale pozemek ve vesnické památkové rezervaci
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Václav
Umístění	střešní zvonička na rodinném domě č.p. 167
Autor (zvonai/zvonařská dílna)	Rudolf Perner, Suché Vrbné u Českých Budějovic
Rok zhotovení	1948
Rok instalace	1948
Rok (datum) svěcení/žehnutí	2009 (2. 8., vysvěcen při Křinické pouti f. M. Lanžim)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	62
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	47,1
Horní průměr čepec (cm)	25
Výška od věnce po čepec (cm)	37
Úhozový tón + prima, spodní oktáva, tercie, kvinta, vrchní oktáva	$a^2 + 1$; $a^1 + 0,5$; $c^3 + 1,5$; e^3 ; a^3
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	automatické – elektrický pohon
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	celoročně 1× denně klekání (18 h/19 h zima)
Nápisy na zvonu	SV. VÁCLAVE, VÉVODO ČESKÉ ZEMĚ, NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM, NI BUDOUĆÍM! (západní strana zvonu) R. PERNER NÁR. SPR. SUCHÉ VRBNÉ U Č. BUDĚJOVIC L. P. 1948 (východní strana zvonu)

Kostel sv. Anny ve Vižňově

Meziměstí – Vižňov

GPS souřadnice: 50.6448428N, 16.2390928E

Vrcholně barokní filiální kostel sv. Anny je jedním z nejzajímavějších, bohužel i nejpoškozenějších z tzv. Broumovské skupiny kostelů. Je postaven na místě dřevěného středověkého farního kostela z r. 1335. Stavba toho současného započala z popudu opata Otмара Daniela Zinkeho a patrně podle plánů Kiliána Ignáce Dientzenhofera v roce 1724 a dokončena byla r. 1728. Jde o jednoduchou neorientovanou stavbu z lomového kamene s eliptickým půdorysem, který na východní straně doplňuje kružta a zaoblená hranolová věž se zvonící, na západní pak presbytář se sakristií. Věž byla přistavěna Johannem Heinrichem Opitzem z Ruprechtic. Estetický dojem umocňuje netypicky tvarovaná valbová střecha, která byla původně krytá šindelem, od r. 1903 břidlicí a od 90. let 20. století červeně natřenými plechovými šablonami. Poloha na mírném návrší v centru sídla předurčuje kostel do role nejen lokální krajinné dominanty. Z původních tří zvonů zůstal na zvonové stolici pouze ten prostřední, patrně největší, z r. 1601. Klasické ruční zvonění neumožňuje poškozená statika věže, pro účely zvukové nahrávky proto byly použity

vnitřní údery srdcem bez rozhoupání zvonu. Dochovaný provaz je protažen podlahou zvonice až na kůr, možná i z důvodu chybějící části schodiště do věže... Po dvou dalších zvonech zbyla jen opuštěná torza železných závěsů bez hlav. V kostele, který byl v době mapování v rekonstrukci a pod lešením, se dnes nekonají pravidelné bohoslužby, s výjimkou první neděle po svátku sv. Anny 26. 7. Kostel nemá stálého zvoníka, zvon se z popsaných důvodů neužívá.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel sv. Anny
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Broumov
Památková ochrana	ano – národní kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	
Umístění	zvonice ve věži kostela
Autor (zvonař/zvonařská dílna)	Donát Schrötter
Rok zhotovení	1601
Rok instalace	1601
Rok (datum) svěcení/žehnání	1601
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	750 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	107
Horní průměr čepce (cm)	58
Výška od věnce po čepce (cm)	79
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ne (zvon použitelný, ale špatná statika věže)
Typ zvonění	ruční (provaz)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon se nepoužívá kvůli porušené statické věže
Nápisy na zvonu	KOMPT FÜR SEIN ANGESICHT MIT FROHLOCKEN • JAUCHZET DEM HERRN ALLE WELT • DIENET DEM HERRN MIT FREUDEN • (horní) IM JAR 1601 HAT DIESE GLOCKE ZUR WIESE IN DER KIRCHE ZUM LOB GOTTES DIESE GLOCKE GIESEN LASSEN ADAM ÄLTER ERBSCHOLTZ DIE SCHOFEN HANS OPEZ, MERTEN SCHNABEL, GEORG TUBER, HANS MENCZEL, MATZ RINGEL, KIRCHVÄTER WALTER WINTER HANS DINTER (střední)

Zvonice u kostela sv. Jakuba Většího v Ruprechticích

Mezíměstí – Ruprechtice

GPS souřadnice: 50.6262278N, 16.2699844E

Renesanční dvoupatrová kamenná zvonice z 2. pol. 16. století stojí v areálu národní kulturní památky kostela sv. Jakuba Většího (30 m severovýchodně od něj) u silnice na jižním okraji Ruprechtic. Její přízemí, zaklenuté křížovou klenbou, slouží i jako průchod na přilehlý hřbitov. V sousedním vrcholně barokním filiálním kostele sv. Jakuba Většího (Staršího), apoštola, který zde v letech 1720–1723 nahradil farní dřevěný gotický kostel z r. 1386, se dle našeho průzkumu aktuálně žádný zvon nenachází (sanktusová věžička technicky nedostupná). Ve vedlejší zvonici, která prošla obnovou r. 1826 (po požáru) a opravou vč. nové střechy v r. 1972, zbyl po rekvizicích r. 1916 z původních tří velkých zvonů jen jeden krajní – Jakub z r. 1663. Ruční zvonění je možné, zůstal i provaz. Po dvou dalších zvonech zbyla jen opuštěná zvonová stolice s torzy železných závěsů bez hlav. Zvon se užívá patrně jen v souvislosti s bohoslužbami v sousedním kostele (každou první a čtvrtou neděli v měsíci). Zvonice dle našich informací aktuálně nemá stálého zvoníka, přestože tradice místních zvoníků je bohatá. A to i v novodobé historii, kdy hned 1. 1. 1990 zde byl založen Klub zvoníků, který se staral o zvonici a svého času čítal až 136 členů.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonice u kostela sv. Jakuba Většího
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Broumov
Památková ochrana	ano – kulturní památka (kostel je národní KP)
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	Jakub
Umístění	samostatně stojící zděná zvonice SV od kostela
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Martin Schrötter III., Náchod – Plhov
Rok zhotovení	1663
Rok instalace	1663
Rok (datum) svěcení/žehnutí	1663
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	550 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	87
Horní průměr čepce (cm)	50
Výška od věnce po čepce (cm)	67
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	aktuálně se pravidelně nepoužívá
Nápisy na zvonu	A FULGURE IGNE ET TEMPESTATE LIBERA DOMINE IESV CHRISTENOS ET OMNES HABITANTES HAEC PAROCHIA AUGUSTINUS ABBAS BRZEWNIOVIENSIS (horní a střední) GEMEIN. . . UND HANS HERTZOGEN. . . DITTERSBACH (dolní nápis již nelze spolehlivě přečíst)

Zámek Meziměstí č.p. 201

Meziměstí

GPS souřadnice: 50.6274850N, 16.2426744E

Meziměstský zámek byl postaven v roce 1560 na místě starší tvrze z 15. století, která od r. 1434 náležela k broumovskému klášteru. V letech 1728–1738 zámek prošel barokní přestavbou na letní sídlo broumovských opatů, která byla iniciována Otmarem Zinkem a provedena patrně K. I. Dientzenhoferem. Někdy je uváděno dokončení prací až v r. 1749–1750, čemuž by odpovídalo vročení 1750 u benediktského erbu nad vchodem do bývalé kaple. Při této rekonstrukci patrně k jednopatrovému zámku přibyla i zvonička nad kaplí na severní straně mansardové střechy. Za 1. sv. války dočasně budova zámku sloužila jako škola, od roku 1922 byl celý areál využíván jako soukromý zemědělský statek. Pro zemědělské účely byl objekt využíván i po vyvlastnění po 2. sv. válce. Rekonstrukce v 70. letech zámku vrátila původní barokní charakter, v letech 1976–1994 zde sídlil městský národní výbor, resp. městský úřad. Po navrácení v restitucích původním majitelům objekt prošel významnější obnovou počínaje cca rokem 2010. Při ní byla v letech 2010–2015 zásluhou pana F. Svobody opravena také věžička se střešní zvoničkou, nový zvon František na ni byl instalován a vysvěcen v roce 2015. Předchozí zvon zde byl prokazatelně ještě v roce 1910, poté byl patrně zrekvírován během 1. sv. války. Zvonilo se původně z kaple v patře, kam byl stropem protažen provaz od zvonu. Dnes je zvon užíván pouze příležitostně vlastníky objektu.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Střešní zvonička na zámku Meziměstí č.p. 201
Vlastník	SVOBODA – dopravní a inženýrské stavby a.s.
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	František
Umístění	střešní zvonička na severní straně střechy zámku
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Petr Rudolf Manoušek – Royal Eijsbouts, Astén, NL
Rok zhotovení	2015
Rok instalace	2015
Rok (datum) svěcení/žehnání	2015 (farářem M. Lanžim)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	68 (odhad, dle vlastníka cca 86)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	46
Horní průměr čepce (cm)	26
Výška od věnce po čepce (cm)	38
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz u zvonu, původní svedený do kaple)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	příležitostně
Nápisy na zvonu	FRANTIŠEK (první strana) ZÁMEČEK MEZIMĚSTÍ 2015 VĚNOVALI FRANTIŠEK, EVA A VÁCLAV SVOBODOVI Z VIŽŇOVA A FRANZ KRETSCHNER (druhá strana nahore) MANOUŠEK EIJSBOUTS ASTEN (druhá strana dole)

Kostel sv. Barbory v Otovicích

Otovice

GPS souřadnice: 50.5575422N, 16.3857786E

Vrcholně barokní filiální kostel sv. Barbory, který je rovněž součástí tzv. Broumovské skupiny kostelů, byl na místě dřevěného filiálního kostela z 15. století postaven v letech 1725–1727. Stavbu inicioval břeňovsko-broumovský opat Otmar Daniel Zinke, realizoval ji zřejmě Kilián Ignác Dientzenhofer dle návrhu svého otce Kryštofa. Jedná se o jednododní neorientovanou kamennou stavbu s oválným půdorysem, který je na JJZ straně doplněn vstupním průčelím s trojbokým štítem. Z půdorysu mírně vystupuje šest půlkruhových bočních kaplí a presbytář. Kostel nemá hlavní věž, hřeben střechy prolamuje blíže k průčelí pouze nově opravená sanktusová věžička se zvonící. Do roku 1916 zde byly 2 zvony – větší z r. 1667 a umíráček St. Barbora z r. 1677. Větší zvon byl zrekvírován, roku 1924 však byly Oktávem Winterem z Broumova dodány 2 nové zvony. Všechny patrně postihly rekvizice ve 2. sv. válce. Současný zvon s reliéfem sv. Barbory pochází z r. 1948, a dnes umožňuje jak automatické zvonění s elektropohonem, tak i klasické ruční zvonění, přičemž provaz je sveden až o 2 patra níže pod úroveň zvonice. V kostele se dnes nekonají pravidelné bohoslužby, kostel nemá stálého zvoníka (střídají se), zvon se občas užívá jako umíráček apod.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel sv. Barbory
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Broumov
Památková ochrana	ano – národní kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Barbora
Umístění	zvonice v sanktusové věžičce kostela
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Rudolf Perner, Suché Vrbné u Českých Budějovic
Rok zhotovení	1948
Rok instalace	1948
Rok (datum) svěcení/žehnání	1948
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	120 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	60
Horní průměr čepce (cm)	33
Výška od věnce po čepce (cm)	47
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz sveden o 2 patra níže) + automat
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon se běžně nepoužívá
Nápis na zvonu:	VĚNOVÁN KE CTI A SLÁVĚ BOŽÍ OD DOBRODINCŮ OBCE OTOVIC ULIT L. P. 1948 R. PERNER NÁR. SPR. V SUCHÉM VRBNÉM U Č. BUDĚJOVIC

1-2 malý zvon
3-5 velký zvon

Kostel sv. Vavřince v Teplicích nad Metují

Teplice nad Metují

GPS souřadnice: 50.5952703N, 16.1700664E

Barokní farní kostel postavený z popudu majitele hornoteplického panství Jana Karla Straky z Nedabylic v letech 1723–1727 na místě patrně dřevěného kostela. Ten zde byl zmiňován v 15. století a měl samostatnou dřevěnou zvonici na hřbitově. Dnešní kostel je jednodlní neorientovanou stavbou s půlkruhovým kněžištěm. Vstup na východní straně je kryt podloubím a nad ním je coby součást průčelí vztyčena hranolová věž se zvonící a oplechovanou kopulí. Oprava věže proběhla v r. 2012. V kostele se dnes nacházejí 2 zvony, z toho pouze jeden je původní (větší, z r. 1573, nesprávně uváděn z r. 1513). Další tři původní zvony (z let 1728, 1769 a 1867) byly v roce 1916 zrekvírovány pro válečné účely. Tři zvony doplněné z broumovské dílny Oktáva Winterra v r. 1921 byly vysvěceny 8. 12. 1921 a znovu zabaveny v letech 1942–1943. V roce 1947 díky sbírce bohdašínských „novousedlíků“ přibyl zvon druhý, menší, původně umístěný na zvoničce zrušené hasičské zbrojnice v Bohdašíně. Oba dochované zvony jsou na ruční zvonění, plně funkční je však pouze ten menší. Větší zvon není z důvodu nespecifikovaného poškození používán. Přestože při zběžném ohledání nejevil známky výraznější újmy (kromě přiměřeného opotřebení), nezvonili jsme na něj klasicky, ale pouze ručními údery srdce do obou stran úhozového věnce. Na malý zvon se zvoní jen výjimečně, bez vazby na bohoslužby, které jsou v kostele aktuálně 2–3× týdně (pátek, neděle, popř. i úterý).

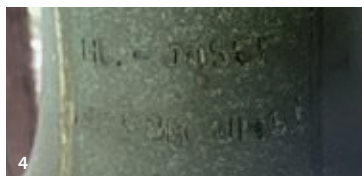
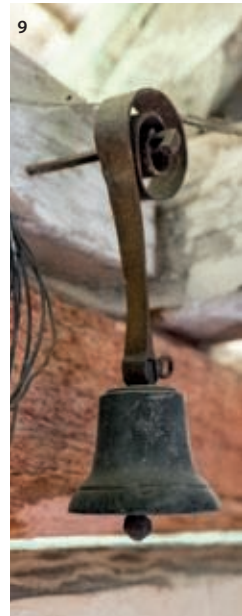
ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Farní kostel sv. Vavřince, jáhna a mučedníka
Vlastník	Římskokatolická farnost Teplice nad Metují
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	2

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	velký zvon	malý zvon
Umístění	zvonice ve věži	zvonice ve věži
Autor (zvoňářská dílna)		Rudolf Manoušek, Česká u Brna
Rok zhotovení	1573	1947
Rok instalace	1573	1947
Rok svěcení/žehnání	1573	1947
Materiál	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	500	70 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	95	48
Horní průměr čepce (cm)	52	26
Výška od věnce po čepce (cm)	75	45
Tón ladění		
Způsobilost ke zvonění	ne (nedoporučeno, poškozen)	ano
Typ zvonění	ruční (provaz)	ruční (provaz)
Pravidelnost, obvyklý účel zvonění	neuvádí se z důvodu poškození	
Nápisy na zvonu	ZVON SLYT GEST KE CZTI A K CHVALE BOZI LETHA PANIE 1573	ULIT R. MANOUŠEK ČESKÁ U BRNA (horní) VĚNOVALI PRVNÍ OSÍDLENCI V BOHDAŠÍNĚ L. P. 1947 (dolní)

1-6 zvon sv. Josef, sanktusnik
7-8 zvon sv. Florián
9 malý „domovní“ zvon

Kostel Panny Marie Pomocné s poustevnou v Teplicích nad Metují

Teplice nad Metují, lokalita Kamenec

GPS souřadnice: 50.5927267N, 16.1663272E

Barokní poutní kostel v místní části Kamenec byl postaven v letech 1754–1763 stavitelem Gottliebem Johannem Kühnem. Neorientovaná stavba na vyvýšeném místě na pravém břehu Metuje dříve patrně působila jako významná krajinná dominanta. Dnes je obklopena vzrostlou zelení a tvoří jednotlivý celek ve tvaru písmene U s přilehlou ivanitskou poustevnou. Ta byla vystavěna roku 1753 pražským lékařem Dr. Janem Maxmiliánem z Peytersbergu, který se tu ve svých 65 letech spolu s dalšími dvěma druhy rozhodl „poustevničit“ až do své smrti r. 1763. Zbylí dva poustevníci zde dožili jako kostelníci i po zrušení kongregace poustevníků Josefem II. v r. 1782. Poté byla poustevna upravena jako příbytek kostelníka, popř. dočasný azyl kaplana, který zde až do roku 1945 sloužil poutní mše. Později již nebyla obývána, a navzdory péči řádových sester z domova důchodců začala chátrat, za vydatné pomoci dřevomorky. Naděje na záchranu přišla v r. 2010 spolu se spolkem, který se snaží celý areál zachránit, dnes již jako jeho vlastník. Před 2. sv. válkou zde byly 3 zvony (ve věži Ježíš z r. 1753, 52 kg a Marie + sanktusník sv. Josef?).

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Poutní kostel Panny Marie Pomocné s poustevnou
Vlastník	Zachraňme teplickou poustevnu, z.s.
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	3

I naším průzkumem byly objeveny 3 zvony. Největší, sv. Florián, je na nízké věži nad SV průčelím kostela, těžko přístupný malým otvorem z kůru a nepoužívaný kvůli poškození a chybějícímu srdci (upadlo při posledním zvonění cca v r. 2005). Menší, rovněž opotřebovaný a těžko přístupný je sv. Josef na sanktusové věžičce nad poustevnou. Malý zvonek pak ještě visí poblíž na vnitřní straně chodby poustevny, sloužil ke zvonění na kostelníky a poustevníky kovovým táhlem zvenčí. Všechny dochované zvony jsou na ruční zvonění. Pravidelné bohoslužby se v tomto kostele již nekonají, občas jen svatební obřady, celý areál je však s omezením přístupný, i přes probíhající stavební práce.

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	sv. Florián?	sv. Josef, sanktusník	malý „domovní“ zvon
Umístění	zvonice věže kostela	sanktusová věžička nad poustevnou	vnitřní stěna chodby poustevny
Autor (zvonařská dílna)	I.W.K.	Octavius (Oktav) Winter, Broumov	
Rok zhotovení	1793	1921	konec 18. století (odhad)
Rok instalace	1793	1921	
Rok svěcení/žehnání	1793	8. 12. 1921	
Materiál	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	27 (odhad)	10	2,5 (odhad se závěsem)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	30	24	10,5
Horní průměr čepce (cm)	17	13	6
Výška od věnce po čepce (cm)	22,5	18	9
Tón ladění			
Způsobilost ke zvonění	ne (chybí mu srdce)	ano	ano
Typ zvonění	ruční (provaz zachován)	ruční (provaz zachován)	ruční (táhlo chybí, pův. zvenčí)
Pravidelnost, obvyklý účel zvonění	neužívá se (poškozen)	používán při prohlídkách turisty	již se nepoužívá
Nápisy na zvonu	I.W.K. 1793	HL. – JOSEF BITE FÜR UNS 1921 10 II g ?	

Kostel Nejsvětější Trojice ve Zdoňově

Teplice nad Metují – Zdoňov

GPS souřadnice: 50.6328658N, 16.1379958E

Areál zdoňovského kostela s honosným schodištěm, krytým vstupem, přilehlým hřbitovem, ohradní zdi, márnici, hřbitovní neogotickou kaplí a farou v sousedství je určitě jedním z nejpůsobivějších míst, které jsme v souvislosti s mapováním zvonů navštívili. A to i přesto, že původně gotický (dříve farní) kostel nepatří do tzv. Broumovské skupiny kostelů. Je uváděn již r. 1384, v 16. století ho nechali páni Bohdanečtí z Hodkova renesančně přestavět, patrně dle plánů stavitele Carla Valmadiho. Kostel je jednolodní orientovanou stavbou s pětibokým presbytářem na východní straně a 35 m vysokou čtyřbokou (a pod kopulí osmibokou) věží na západě. Z původních čtyř zvonů byly tři zabaveny při válečných rekvizicích v r. 1916. V roce 1924 byly nahrazeny trojicí zvonů z broumovské dílny Octaviana Wintera, ty však byly opět zrekvírovány během 2. sv. války. Na zvonové stolici, sestavené po r. 1676, tak zůstal dochován pouze největší a nejstarší zvon z r. 1595, darovaný Adamem Abrahamem Bohdaneckým (možná původně kostelu Panny Marie). Je zavěšen na železné traverze, ruční zvonění zajišťuje provaz protažený podlahou zvonice o patro níže k hodinovému stroji. Po zmizelých zvoních zbyla jen opuštěná torza železných závěsů bez hlav. V kostele se již nekonají pravidelné bohoslužby, občas se tu slouží německé či latinské mše pro potomky původních německých obyvatel. Příležitostně zvonění v kostele zajišťují členové Spolku TRINITAS, který od roku 2021 vynakládá velké úsilí na záchranu kostela, jehož je aktuálně už i vlastníkem.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel Nejsvětější Trojice
Vlastník	Spolek TRINITAS
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	velký zvon, patron není znám
Umístění	zvonice ve věži kostela
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Donát Schrötter, Semanín, Hradec Králové
Rok zhotovení	1595
Rok instalace	1595 či později
Rok (datum) svěcení/žehnáni	1595 či později
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	600–950 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	99
Horní průměr čepce (cm)	53
Výška od věnce po čepce (cm)	74
Tón ladění	
Způsobnost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz protažený podlahou o patro níže)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon používá příležitostně několikrát ročně
Nápisy na zvonu:	AD RES DIVINOS CLASSIEA CANTO FULMINA D1SCUTIO FUNERA PLORO PIA—GOTT GEBIRT DIE EHR—MICH. RICHTER PASTOR BOBERGENSIS. (horní) ALLEIN GOTT IN DER HÖH SEI EHR UND PREIS SAMER SEINEM SON UND HELIGEN GEIST DIE LEBEN EAGEL AN LOBEN GOT MIR SCHALL NACH SEINEM WOLGEFALLEN MICHAEL RICHTTER PASTOR LEOBERGENSIS HUVIS ECCLESIE IM JAHRE 1595 IST ANORDNUNG V HILF, UND BEFÖRDERUNG DES ELDEN, GESTRENGEN UND EHRENHAFTEN WOL WOHLBEAMTEN HERRN ADAM ABRAHAM BOHDANETZKY VON HOTKOWA AUF ADERSPACH DIESE GLOCKE ZUR EHRE GOTTES GEGOSSEN WORDEN. (prostř.) ADAM ABRAHAM BODANETZKY VAN HODKOWA A BATHA BODANETZKY GEBORNE VANKAL (dolní)

Kostel sv. Michaela archanděla ve Verněřovicích

Verněřovice

GPS souřadnice: 50.6141653N, 16.2223083E

Vrcholně barokní filiální kostel sv. Michaela archanděla, další z tzv. Broumovské skupiny kostelů, byl vystavěn v letech 1719–1723 na návrší v místě dřevěného kostela z r. 1540 (od r. 1587 farního). Stavba byla iniciována opatem Otmarem Danielem Zinkem a provedena snad Kryštofem Dientzenhoferem. Jde o neorientovaný jednolodní kostel s půdorysem elipsy, který je uvnitř členěn osmi pravouhlými výklenkovými kaplemi. Na loď na SV navazuje obdélníková sakristie a na JZ hranatá věž s hlavním vchodem a zvonící krytou střešní kopulí. Původně bylo v areálu kostela až 5 zvonů, z toho 1 visel patrně v lucerně věže nebo sousední márnice. Čtyři (z r. 1560, 2× 1684 a 1866) byly v r. 1916 zrekvírovány. V roce 1924 je zčásti nahradily dva zvony od Oktaviána Wintera z Broumova, které však v další válce potkal zřejmě stejný osud. Ve zvonici tak dnes zůstal pouze největší z původních zvonů z r. 1600, sv. Václav, zavěšený za korunu se šesti uchy na železné traverze a snad r. 1964 pootočený o 90° (což ztěžuje identifikaci nápisů). Dochovaná páka s provazem umožňuje ruční zvonění. Po dalších zvonech zbyla jen torza železných závěsů bez hlav (vpravo od hlavního zvonu ve dvou patrech a v lucerně věže) a porcelánové průchodky provazu podlahou do nižších pater. V kostele se konají bohoslužby každou druhou neděli v měsíci, zvon se však užívá jen příležitostně. Složitě historii verněřovických zvonů se podrobně věnuje Michal Streubel na webu obce, jehož některé údaje jsme použili a porovnali s našimi zjištěními a jinými prameny (zejména: Cechner, A.: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Broumovském. Praha, 1930).

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel sv. Michaela, archanděla
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Broumov
Památková ochrana	ano – národní kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Václav
Umístění	zvonice ve věži kostela
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Donát Schrötter?
Rok zhotovení	1600
Rok instalace	1600
Rok (datum) svěcení/žehnění	8. 10. 1610 opatem broumovským Wolfgangem z Prossowitz
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	650 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	105
Horní průměr čepce (cm)	56
Výška od věnce po čepce (cm)	78
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (zachována páka s provazem)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon se používá jen příležitostně
Nápis na zvonu	RUF MICH AN IN ZEID(T) DER NOT, SPRICHT DER HERR, SO WILL ICH DICH ERRETEN UND DU SOLLST MICH PREISEN. ANNO 1600. (horní) DIE GESCHWORENEN VON WERNERSDORF, MATZ MEIBNER DER SCHOLZE GIBT 10 THALER. GEORGE SEYDL 4, CLEMENS HEINZL 4 THALER, MERTEN DRECHSLER, FÖRSTER IN WERNERSDORF, 6, GEORGE ALISCHER, JAKOB WEISSER, LORENZ HEINTZEL, GEORGE JAKOB, DIE KIRCHENBITTER WENZEL THÖR, GEORGE SCHREIBER, MATTHAEUS ATZLER, PFARRER, MERTEN ROTTER, DER KIRCHENSCHREIBER. GESCHWORENE IN BIRKIGT: ANDREAS DREBLER DER SCHOLZE, HANS SCHUBERT, ANDREAS GROSSER, MATZ ZINKE. DIE GESCHWORENE IN BODISCH: NICKEL LEYER DER SCHOLZE. VEREHRENT ZU DIESER GLOCKEN 25 THALER. VALENTIN SCHOLZE, MERTEN LEPPPELT, STEPHAN BYM. MICHAEL HINGMANDEL HAT GEBEN 50 THALER. (střední) OPR. L. P. 1964 (střední na boku) podrobný výčet i s překladem viz https://www.vernerovice.cz/nase-obec/zajimavosti/vernerovice-zvony/

Zvonička v Horním Božanově

Božanov, lokalita Horní Božanov

GPS souřadnice: 50.5173161N, 16.3410278E

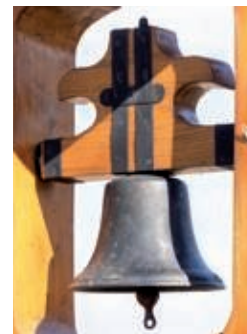
Novodobá dřevěná zvonička krytá kuželovou šindelovou stříškou s oplechovaným vrchlíkem stojí v Horním Božanově od roku 2014 zásluhou Karla France a jeho rodiny. Situována je u turistického přístřešku na JZ okraji obce, avšak v návštěvnický exponovaném místě při Svatojakubské cestě mířící k hraničnímu přechodu Studená Voda/Radkôw, navíc poblíž křižovatky dvou turistických stezek a dvou značených cyklotras. Malý bronzový zvon je upevněn na masivní dřevěné hlavě a trvale zde není připevněn provaz či táhlo. Zvonek nebyl dle našich informací vysvěcen. Zvoní se na něj ručně, pravidelně však pouze jednou ročně při „otočce“ masopustního průvodu v obci. Zvonička je jedním z dobrých příkladů, kdy se na oživení veřejného prostranství po domluvě s obcí (coby vlastníkem pozemku) „neziskově“ podílí soukromé osoby.

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	malý zvonek
Umístění	na zvoničce pod stříškou
Autor (zvonař/zvonařská dílna)	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí
Rok zhotovení	2014
Rok instalace	2014
Rok (datum) svěcení/žehnání	zatím nebylo
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	4
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	20
Horní průměr čepce (cm)	10
Výška od věnce po čepce (cm)	14 (20 cm od vršku závěsu)
Tón ladění	A5
Způsobilst ke zvonění	ano (ale chybí připevněný provaz či táhlo)
Typ zvonění	ruční
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	1× ročně při masopustním průvodu v obci
Nápis na zvonu	není, jen drobné ornamenty u věnce

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička Horní Božanov
Vlastník	soukromá osoba – K. Franc, pozemek je obce
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

Zvonička v osadě Skály u cesty k č.p. 32

Teplice nad Metují – Skály

GPS souřadnice: 50.5735086N, 16.1366086E

Novodobá dřevěná zvonička stojí v osadě Skály u příjezdové cesty k Rekreační chatě Jiráskovy Skály č.p. 32, jejíž majitel Karel Hlucháň s rodinou se též postaral o její vytvoření v roce 2017. Zvonička je vyřezaná z jednoho kmene, a to včetně kuželové stříšky. Pod ní je ve vytvořené rozsoše zavěšen na masivní hlavě menší zvonek. Od hlavy vně je vyvedeno kovové táhlo, na němž byl dříve zavěšen i provaz.

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	malý zvonek
Umístění	na zvoničce pod stříškou
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí
Rok zhotovení	2017
Rok instalace	2017
Rok (datum) svěcení/žehnání	zatím nebylo
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	2,3
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	15,2
Horní průměr čepce (cm)	8
Výška od věnce po čepce (cm)	13
Tón ladění	D6
Způsobilst ke zvonění	ne (od léta 2025 chybí část srdce i provaz)
Typ zvonění	ruční
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	aktuálně se nezvoní
Nápis na zvonu	není, jen drobné ornamenty u věnce

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička v osadě Skály u cesty k č.p. 32
Vlastník	soukromé osoby – K. a M. Hlucháňovi
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

Ten však musel být vlastníkem po dohodě se sousedy odváznán, stejně jako byla v létě 2025 demontována část srdce zvonku, a to kvůli častému zvonění turisty. Kolem zvoničky totiž prochází frekventovaný úsek žluté a zelené turistické stezky, který je zároveň součástí severní větve trasy Via Czechia. Zvonek nebyl dle našich informací vysvěcen a z výše popsaných důvodů na něj aktuálně nezvoní ani jeho vlastníci.

Zvonička v osadě Skály v zahradě u č.e. 26

Teplice nad Metují – Skály

GPS souřadnice: 50.5743778N, 16.1346425E

Novodobá dřevěná zvonička v chatové části osady Skály je umístěna těsně za plotem v zahradě u č.e. 26. Tvoří ji dvojice opracovaných částí kmene spojených nahoře stříškou. Ta je vyřezána z širší části kmene a překryta plechem. Pod ní je na kovovém řetízku volně zavěšen malý bronzový zvonek ze zvonařství Šeda Bells. Předpokládáme, že zvonička vznikla i jako připomínka vzrostlého stromu, který zde stál a z jehož kmene byla zhotovena. Na zvonek zvoní zřejmě pouze vlastníci pozemku a zvoničky. Ale vzhledem k jejímu umístění

těsně za plotem, podél kterého vede exponovaný úsek žluté a zelené turistické stezky, který je zároveň součástí severní větve trasy Via Czechia, nelze vyloučit ani občasné „turistické“ zazvonění.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička v osadě Skály v zahradě u č.e. 26
Vlastník	soukromé osoby
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	malý zvonek
Umístění	na zvoničce pod stříškou
Autor (zvonař/zvonařská dílna)	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí
Rok zhotovení	cca 2016
Rok instalace	cca 2016
Rok (datum) svěcení/žehnání	
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	0,5
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	9,2
Horní průměr čepce (cm)	5,3
Výška od věnce po čepce (cm)	6,5 (9,5 cm od závěsu)
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano, omezeně (patrně pouze majitelé)
Typ zvonění	ruční (rozhoupáním řetízku)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	užíván občasně, patrně pouze majiteli
Nápis na zvonu	není, jen dvojité linky pod ramenem zvonku

Zvonička v osadě Nový Dvůr

Teplice nad Metují, osada Nový Dvůr

GPS souřadnice: 50.6045144N, 16.1973978E

Tato konstrukčně neobvyklá stožárová zvonička byla postavena v roce 1922 původním německým obyvatelům osady Nový Dvůr, která spadá pod Teplice nad Metují. Je asi 8 m vysoká, tvoří ji dřevěná budka pro zvoníka, o rozměrech cca 1,2×1,1×2 m, stojící na betonovém základu 1,2×2 m a krytá plechovou stříškou. Z ní vybíhají dvě svislé železné traverzy spojené příčnicí, přičemž na jednom z nich je umístěn letopočet 1922. Konstrukce je ještě ukotvena v zemi dvojicí pojistných ocelových lan. Zvoničku zastřešuje oplechovaná stříška tvaru čtyřbokého jehlanu s křížem na vrcholu. Pod ní je na příčné traverze zavěšen starší zvon, ulitý Oktávem Winterem v Broumově roku 1901. Nejde však pravděpodobně o zvon původní, ten zmizel zřejmě někdy po 2. sv. válce během odsunu německých obyvatel (v r. 1948 tu už nebyl). Současný zvon byl dnešním majitelům darován jako odměna za vzornou péči o zvoničku a ti ho na ni instalovali v roce 2023. Předtím však v letech 2021–2023 provedli na vlastní náklady kompletní obnovu zvoničky podle původních plánů, což stavebně zajímavé zvoničce přidává i silný lidský příběh hodný následování. Zvon je ovládán ručně provazem, který je připevněn k příčné závěsové traverze a sveden až do budky zvoníka. Předválečné pravidelné zvonění poledne i klekání je však již minulostí, v současnosti zvon rozezná pouze příležitostně rodina nebo její návštěvy.

Původní stav v 60. letech 20. století

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička v osadě Nový Dvůr
Vlastník	soukromá osoba
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	
Umístění	na zvoničce pod stříškou
Autor (zvoňář/zvoňářská dílna)	Octavius (Oktav) Winter, Broumov
Rok zhotovení	1901
Rok instalace	2023
Rok (datum) svěcení/žehnání	zatím není vysvěcen, ale majitelé s tím počítají
Materiál	bronz – zvonovina (odhad)
Hmotnost (kg)	20–25 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	30
Horní průměr čepce (cm)	18
Výška od věnce po čepce (cm)	30
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz sveden do budky zvoníka)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	příležitostně (rodina a známi)
Nápis na zvonu	GEGOSSEN VON OCTAV WINTER IN BRAUNAU IM JAHRE 1901 (horní) CHRISTUS IST MEIN LEBEN UND STERBEN MEIN GEWINN PHIL. 1.21. (střední)

- 1 zvon sv. Prokop
- 2 střední zvon
- 3 sv. Josef, umíráček
- 4 sv. Josef, umíráček (dole) a střední zvon (nahore)

Kostel sv. Prokopa v Bezděkově nad Metují

Bezděkov nad Metují

GPS souřadnice: 50.5089483N, 16.2326325E

Přestože vrcholně barokní filiální kostel sv. Prokopa geograficky náleží již k Policku, je rovněž součástí tzv. Broumovské skupiny kostelů. Tuto malebnou dominantu obce, stojící na jejím východním okraji uprostřed hřbitova, vystavěl v letech 1724–1726/27 Kilián Ignác Dientzenhofer z popudu břevnovsko-broumovského opata Otmara Daniela Zinkeho. Jde o jednolodní orientovanou kamennou stavbu s osmibokým půdorysem. Průčelí na západě s krytým hlavním vchodem tvoří dvě nevysoké věže a mezi nimi dvě vitrážová okna a hodiny. Celý areál kostela prošel v letech 2018–2019 revitalizací. Ve věžních zvonících byly původně zvony z let 1517, 1741 (Prokop), 1770 a 1800, z nichž některé byly r. 1792 přemístěny ze zrušeného a zbořeného (1788) kostela na Ostaši. Roku 1916 byly 3 zvony zrekvírovány, roku 1921 však továrník Škop věnoval 4 nové zvony z broumovské dílny Oktáva Wintera (sv. Václav 133 kg, sv. Anna 86 kg, sv. Prokop 49 kg, sv. Josef). Trojici zvonů však v r. 1942 opět postihly rekvizice (17. 3. 1942), jen nejmenší byl ponechán (patrně sv. Josef). Po válce přibyl jeden zvon nalezený v Meziměstí u železnice (střední), dle srovnání s historickou fotografií se však nejedná o původní zvon sv. Prokop. Velký, automaticky ovládaný zvon sv. Prokop na samostatné zvonové stolici byl pořízen z veřejné sbírky v r. 1999 z dílny Marie Tomáškové-Dytrychové v Brodsku u Přerova a od 1. 1. 2000 zvoní poledne a klekání, ohlašuje nedělní mši a zvnější kladívkem odbíjí každou celou hodinu. Ostatní dva zvony jsou na ruční zvonění provazem, které se však využívá jen u menšího (umíráčku) při pohřbech. Na střední, výše zavěšený zvon odbíjí přes vnější kladívko hodiny každou ¼ h. Kostel má „automatického“ i „ručního“ zvoníka z rodiny Vernerů (otce a syna). Za života bratra současného zvoníka se před mší a o posvěcení zvonilo na všechny tři zvony. V kostele se konají pravidelné bohoslužby (aktuálně neděle, středa), koncerty vážné hudby a působí tu i místní chrámový sbor. Prostory obou

zvoníc můžeme navíc označit za nejčistší, které jsme během mapování navštívili. Generální úklid zde proběhl 19. 6. 1999 před montáží zvonové stolice nového zvonu (21. 9. 1999).

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel sv. Prokopa, opata
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Police nad Metují
Památková ochrana	ano – národní kulturní památka
Počet zvonů v objektu	3

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	sv. Prokop	střední zvon	sv. Josef, umíráček
Umístění	zvonice pravé věže kostela	zvonice levé věže kostela (výše)	zvonice levé věže kostela (níže)
Autor (zvonařská dílna)	Tomášková-Dytrychová s.r.o., Brodek u Přerova	Octavius (Oktav) Winter, Broumov	Octavius (Oktav) Winter, Broumov
Rok zhotovení	1999	1921	1921
Rok instalace	1999 (24. 10.)	1921 (14. 3.), 1999 (24. 10.)	1921 (14. 3.)
Rok svěcení/žehnání	1999 (24. 10.)	1921 (13. 3.), 1999 (24. 10.)	1921 (13. 3.)
Materiál	bronze – zvonovina	bronze – zvonovina	bronze – zvonovina
Hmotnost (kg)	540	50 (odhad)	40 (odhad)
Dolní průměr (cm)	93	37,5	35
Horní průměr (cm)	52	21	20
Výška (cm)	73	35	27
Tón ladění			
Způsobnost ke zvonění	ano	ano	ano, mírně poškozen věnec
Typ zvonění	automatické, elektropohon	ruční (provaz zachován) + vně aut. kladívko hodin	ruční (provaz zachován)
Pravidelnost, obvyklý účel zvonění	12 h, 18 h v zimě/20 h v létě + před mší v neděli v 11 h + příležitostně + vnější kladívka hodin v celou hodinu od 1. 1. 2000	odbíjení hodin každou ¼ h	při pohřbech, dříve i před mší
Nápisy na zvonu	SV. PROKOPE ORODUJ ZA NÁS PRAVDA * TOLERANCE * LÁSKA * MÍR * POŘÍZENO Z VEŘEJNÉ SBÍRKY BEZDĚKOV NAD METUJÍ L.P. 1.1.2000 IUBILAEUM A.D. 2000 CHRISTUS HERI HODIE SEMPER	bez nápisy, pouze zdobný okružní reliéf	NÁKLADEM RODINY VÁCLAVA ŠKOPA V BEZDĚKOVĚ Č. 127 OKTAV WINTER ZVONÁŘ V BROUMOVĚ 769 1921

Kaple Panny Marie v České Metuji

Česká Metuje

GPS souřadnice: 50.5441981N, 16.1818883E

Kaple Panny Marie, někdy nesprávně uváděná jako filiální kostel, byla postavena roku 1777 nákladem obce. Přestože stojí na návrší nad řekou Metují poblíž hlavní silnice do Police nad Metují, kvůli obklopení vzrostlou vegetací netvoří výraznou dominantu. Jde o jednoduchou orientovanou stavbu krytou sedlovou střechou z plechových šablon. K mírně vyvýšenému vstupu na západní straně vede kamenné boční schodiště. Nad vchodem je na hřebeni střechy vztyčena věžička se zvonící, krytá menší zašpičatělou kopulí s křížem na vrcholu. O původním zvonu (či zvonech) nemáme žádné zprávy, patrně i této kaple se však dotkly válečné rekvizice. Současný zvon byl instalován nejspíš po 2. světové válce (1947?) a znovu instalován a vysvěcen byl 30. 8. 2003 zřejmě spolu s kaplí po její rekonstrukci. Zavěšen je na železné traverze a ovládán automaticky na elektropohon. Po nové instalaci v r. 2003 zvonil pravidelně v 7 h, 12 h a 19 h, při církevních obřadech a společenských událostech, popř. na vyžádání jako umíráček. Později se frekvence zvonění snížila na dvě „časová ohlášení“ za den. Poslední zvonění (kromě naší nahrávky) proběhlo v roce 2024. Důvodem je nutnost opravy závěsu a mechanismu zvonění. Při této příležitosti bude možné zjistit bližší velikostní a hmotnostní parametry jinak obtížně přístupného zvonu. V kapli, která v roce 2022 prošla další opravou, se v současnosti nekonají pravidelné bohoslužby.

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	
Umístění	zvonice ve věžičce kaple
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	1947?
Rok instalace	1947?
Rok (datum) svěcení/žehnání	2003 (30. 8.)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	15 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	25 (odhad)
Horní průměr čepce (cm)	15 (odhad)
Výška od věnce po čepce (cm)	20 (odhad)
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano s omezením, nutná oprava mechanismu
Typ zvonění	automatické, elektropohon
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvon se aktuálně nepoužívá (2025)
Nápisy na zvonu	patrně bez nápisů

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kaple Panny Marie
Vlastník	Obec Česká Metuje
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

1 zvon sanktusník
2-4 zvon Svatý Václav (velký)

5 zvon sv. Ignác, umíráček
6 zvon Svatý Václav (malý)

Kostel sv. Václava v Machově

Machov

GPS souřadnice: 50.5004636N, 16.2773711E

Pozdně renesanční filiální (dříve farní) kostel sv. Václava byl postaven r. 1675 (návrh M. Alie, donátor Vavřinec Piccolomini) na místě dřevěného kostelíka z pol. 14. století. Dnešní kostel je jednolodní, s oltářem orientovaným přibližně na východ. Kamenný kostel byl omítnut až r. 1720 v raně barokním stylu, roku 1885 k němu byla na západě nad vchodovým průčelím přistavěna hranolová věž. Ta nahradila samostatně stojící kamennou zvonici z r. 1685, jejíž dřevěná předchůdkyně stála v areálu dnes již téměř zaniklého hřbitova cca od roku 1586. Složitá historie machovských zvonů byla dobře zpracována J. Kohlem pro Polický měsíčník 1/2007 (<http://www.machov-kostel.wz.cz/zvony.htm>). Při poslední rekvizici 6. 3. 1942 byly do Německa odvezeny 3 zdejší zvony z r. 1925 od chomutovského zvonáře R. Herolda (sv. Václav – dolní průměr 97 cm, 502 kg, Blahoslavená Panna Maria – 81 cm a 307 kg a Nejsvětější Srdce Páně – 71 cm a 212 kg). Obě světové války tak v kostele přečkal pouze nejstarší z dochovaných zvonů – kvůli poškození dnes nepoužívaný umíráček

sv. Ignác, který je zavěšen zcela pod stropem zvonice a jeho původ i rok instalace není znám (pouze ulití r. 1762). Největším zdejším zvonem je Svatý Václav (152 kg), ulitý zvonařstvem Tomášková-Dytrychová v r. 1991 a vysvěcený 20. 10. téhož roku pozdějším arcibiskupem ThLic. Karlem Otčenáškem. Roku 2000 byl tento zvon, původně visící nad schodištěm, přesunut na současnou železnou zvonovou stolicí a díky elektropohonu bylo od 1. 11. automatizováno zvonění (zvoní ve 12 h a příp. i jako umíráček). Jeho místo zaujal menší cymbál (nádražní zvonek) pro odbíjení hodin. V sousedství „velkého“ sv. Václava je ještě menší zvon stejného jména (50 kg), vyrobený v dílně Oktáva Wintera r. 1921 – není však jisté, zda pro machovský kostel a od kdy zde visí. Zůstává funkční pro ruční zvonění, dříve byl využíván i pro odbíjení hodin stále dochovaným kladívkem. Posledním ze zvonů zastřežených při mapování je sanktusník s dřevěnou hlavou, zavěšený na trámu ve věžičce na hřebenu střechy nad kněžištěm. Je nepřístupný a provaz od něj není sveden níže, proto chybí jeho zvukový záznam. Kostel má stálého zvoníka, bohoslužby se zde aktuálně konají ve středu a v neděli.

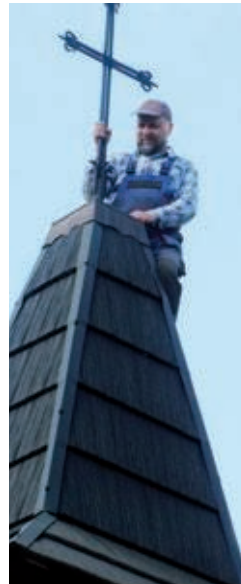
ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Filiální kostel sv. Václava, mučedníka
Vlastník	Římskokatolická farnost – děkanství Police nad Metují
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	4

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	Svatý Václav (velký)	Svatý Václav (malý)	sanktusník	sv. Ignác, umíráček	Nápisy na zvonu
Umístění	zvonice v hlavní věži	zvonice v hlavní věži	sanktusová věžička	zvonice v hlavní věži	Svatý Václav (velký)
Autor (zvonařská dílna)	Tomášková-Dytrychová, Brodek u Přerova	Oktáv Winter, Broumov		zvonař neznámý	VĚNOVÁNO OBČANY MACHOVA (dolní) ULILA RODINA DYTRYCHOVA / LP 1991 (střední)
Rok zhotovení	1991	1921		1762	Svatý Václav (malý)
Rok instalace	1991	není známo		1762 (1763)?	SVATÝ VÁCLAVE, ORODUJ ZA NÁS (dolní) ULIL OKTÁV WINTER ZVONÁŘ V BROUMOVĚ NR. 840. (střední) VĚNOVÁNO OD OBČANŮ OBCE ŽABOKRK 1921
Rok svěcení/žehnutí	1991 (20. 10. K. Otčenášek)	není známo		1762 (1763)?	sanktusník
Materiál	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina	nelze určit, zvon je nedostupný za poklopem, dle foto patrně bez nápisu
Hmotnost (kg)	152	50	10 (odhad)	85	sv. Ignác, umíráček
Dolní průměr (cm)	62	38	20 (odhad)	47	IGS u reliéfu sv. Ignáce TOBIASS FOGLER RICHTARZ SNIKTERYMA SOVSEDY MIESTECZKA MACHOWA OBECZ NIKOSRPSKA + TENTO VMIRACZEK PRO CZEST A SLAWU BOZZI SPVSOBILI
Horní průměr (cm)	36	23	12 (odhad)	24	
Výška (cm)	51	28	18 (odhad)	37–40	
Tón ladění	f2	d3		nelze určit (prasklý)	
Způsobilost ke zvonění	ano	ano	ano (lano nesvedeno)	ne (patrně prasklý)	
Typ zvonění	automatické, elektropohon (od 1. 11. 2000)	ruční (provaz), vně kladívko odbíjení hodin	ruční (zbytek provazu)	ruční (provaz chybí)	
Pravidelnost, obvyklý účel zvonění	dnes jen ve 12 h, dříve též 7 h a 19 h + před mší	dříve odbíjení hodin vnějším kladívkem	neučívá se	neučívá se	

Zvonička sv. Floriána v Bělem

Machov – Bělý

GPS souřadnice: 50.5148956N, 16.2761806E

Dřevěná krytá zvonice, sloužící v přízemí zároveň jako odpočinkové místo k posezení, byla postavena na veřejném prostranství v č.o. Bělý v roce 2017 z iniciativy spolku Bělská Zvonička. Zejména pak díky jeho předsedovi J. Grossovi, všeučelovi a výrobcí zvonu P. Zudovi, V. Laubemu a dalším. Financována byla výhradně stavebníky a sbírkou občanů, bez dotací (pouze s menším příspěvkem Královéhradeckého kraje). Idea stavby zvonice vznikla již r. 2013, svépomocná realizace pak probíhala od září 2014 do září 2017. Zhruba 10 m vysoká zvonice je orientována k jihu a její gotizující vzhled čtyřbokého jehlanu inspirovaly obdobné historické stavby SV Čech a Kladska. Tvoří ji jednoduchá štenýřová konstrukce z dřevěných trámů, visle opláštěná prkny. Zastřešena je rovněž jehlanovitou šindelovou střechou s křížem na vrcholu. Na trámové konstrukci stříšky je na zdobeném železném závěsu uchycen šestiboký železný zvon s bronzovým srdcem, který v r. 2015 vyrobil spolutvůrce zvonice Petr Zuda. Zvonička i zvon byly slavnostně vysvěceny 2. 9. 2017, a to symbolicky 100 let od rekvizice prvního bělského zvonu a 75 let od zabavení druhého. Oba zvony byly z bronzu, první z roku 1823 vážil 22,5 kg a zavěšen byl zprvu na

věžičce č.p. 23, od r. 1874 na budově školy, a to až do rekvizice 17. 11. 1917, kdy umlklo jeho pravidelné „poledne“ a „klekání“. Druhý zvon, který pořídili občané Bělého v r. 1920 z broumovské dílny Oktáva Wintera, sloužil až do 30. 3. 1942, kdy byl odvezen do Machova k rekvizici. Na současné zvonici se zvoní ručně, a to jen při slavnostních příležitostech v obci, popř. jako umíráček. Hlavním zvoníkem je právě autor zvonu – Petr Zuda. Existuje záměr automatizace zvonění v poledne. Přízemí zvonice je volně přístupné a tento krásný symbol lidské vůle, šikovnosti a sousedské spolupráce rozhodně stojí za návštěvu.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička sv. Floriána v Bělem
Vlastník	Bělská Zvonička, z.s. (objekt), Městys Machov (pozemek)
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Florián
Umístění	věžička zvonice (uzamykatelný vstup)
Autor (zvonař/zvonařská dílna)	Petr Zuda
Rok zhotovení	2015
Rok instalace	2017 (2. 9.)
Rok (datum) svěcení/žehnání	2017 (2. 9. ve 14 h, zvon posvěcen spolu se zvoničkou)
Materiál	železo (zvon), bronz (srdce ve tvaru kladiva)
Hmotnost (kg)	33 (včetně srdce)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	41 (šestiboký tvar)
Horní průměr čepce (cm)	20
Výška od věnce po čepce (cm)	33,5
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano (přístup ke zvonu uzamčen)
Typ zvonění	ruční (provaz), záměr automatizace zvonění ve 12 h
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	jen při společenských událostech, popř. jako umíráček
Nápis na zvonu	není

Kaple Panny Marie Pomocné v Pěkově

Police nad Metují – Pěkov

GPS souřadnice: 50.5666722N, 16.2289403E

Kaple Panny Marie Pomocné, stojí v centru Pěkova v mírném svahu vpravo od silnice do Police nad Metují, byla postavena již v 18. století, nikoliv až v 19., jak je někdy uváděno. Původní barokní kaple dnes tvoří nižší, zadní část objektu s valbovou střechou. Před ní byla roku 1888 ve stylu eklekticismu přistavěna vyšší předsíň s trojúhelníkovým štítem a vstupním portálem orientovaným k JV, k němuž od silnice vede kamenné schodiště s litinovým zábradlím. Pohledově dominantní předsíň je krytá sedlovou střechou, z níž nad portálem vystupuje čtyřboká věžička s lucernou a jehlancovou stříškou s křížem na vrcholu. Původní litinový zvon (který je stále uschován) byl v roce 1998 nahrazen novým, bronzovým zvonem z dílny Marie Tomáškové-Dytrychové, který místním občanům věnovala firma Čáp a syn. Ta dosud zajišťuje i zvonění a péči o zvoníčku. Zajímavostí je, že zvon i srdce vyráběly různé osoby z původně jedné rodinné firmy Dytrychových. Současný zvon, který byl slavnostně vysvěcen 7. 6. 1998, je zavěšen ve věžičce na železné příčnici a je k němu připojen elektropohon automaticky ovládaný z předsíně kaple. Po své instalaci zněl pravidelně v 6 h, 12 h a 18 h, v současnosti zvoní již pouze poledne a klekání. Užíván je i při červnové pouti, výjimečně jako umíráček. V kapli se v současnosti nekonají pravidelné bohoslužby, mše svatá je sloužena 1× ročně o pouti.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kaple Panny Marie Pomocné
Vlastník	Město Police nad Metují
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Trojice
Umístění	zvonice
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Marie Tomášková-Dytrychová, Brodek u Přerova
Rok zhotovení	1998
Rok instalace	1998
Rok (datum) svěcení/žehnání	1998 (7. 6.)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	30
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	36 (odhad)
Horní průměr čepce (cm)	18 (odhad)
Výška od věnce po čepce (cm)	28 (odhad)
Tón ladění	D3
Způsobnost ke zvonění	ano
Typ zvonění	automatické – elektropohon (ovládání z předsíně)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	denně 12 h a 18 h + 1× ročně mše o pouti, umíráček
Nápisy na zvonu	SVATÁ TROJICE JE DEN BOŽÍ / SMILUJ SE NAD NÁMI (dolní) OBČANŮM PĚKOVA VĚNUJE FIRMA ČÁP A SYN L. P. 1998 ULILA RODINA DYTRYCHOVA (střední)

1-3 zvon Panna Marie
4 sanktusnik (na podlahe pod zvonici)
5 zvon Všetech svatých

Hřbitovní kapele Narození Panny Marie se zvonící v Polici nad Metují

Police nad Metují

GPS souřadnice: 50.5379975N, 16.2355486E

Hřbitovní kapele se zvonící je stavebně pozůstatkem gotického farního kostela, prvně písemně zmíněného r. 1395, který byl v letech 1712–1714 za opata Zinkeho zbarokizován, během josefinských reforem roku 1787 zrušen a v roce 1792 z větší části zbořen. Zůstal z něj jen východně orientovaný pětiboký presbytář a jednopatrová věž se zvonící, zakončená střešní kopulí s lucernou. Tato věž byla zvýšena a upravena do dnešní podoby r. 1720, kdy sem zde byly též přeneseny dva současné velké zvony ze zvonice klášterního (a později farního) kostela Nanebevzetí Panny Marie, zbořené při barokní přestavbě jeho západního průčelí dokončené r. 1723. Doplnily zde tak menší zvon od náhodského zvonaře Johana Schröttera, který visel již v původní (nezvýšené) zvonici od r. 1669. Roku 1742 byl polickou obcí do vrcholu zvonice zakoupen ještě umíráček. Oba menší zvony však byly 17. 11. 1917 zrekvírovány. Stejný osud postihl v další světové válce (2. 6. 1942) i velký zvon Všech svatých z r. 1491, který však nebyl roztaven, po válce se ho podařilo dohledat a během pouti 15. 8. 1945 slavnostně vrátit do zvonice. Ta utrpěla menší škody při požáru zapříčiněném bleskem

roku 1949. K celkové opravě kapele došlo v letech 1990–1993. V roce 1999 pak byla, především z popudu tehdejšího zvoníka Petra Voborníka, započata i obnova vnitřku zvonice a oprava zavěšení zvonů, na které se tehdy již nemohlo zvonit (od r. 1989 na větší a cca od r. 1998 na menší). Renovace zavěšení, provedená firmou BOROKO R. Bouchala z Brodku u Přerova, byla zkolaudována 25. 9. 2000 a zvony opětovně vysvěceny 15. října 2000 královéhradeckým sídelním biskupem Dominikem Dukou. V kostele se tedy dnes nacházejí celkem 3 zvony, z toho dva velké a funkční, byť poznamenané stářím (Panna Marie a Všech svatých). Třetím je poškozený a svěšený sanktusník, deponovaný spolu se dvěma srdci velkých zvonů na podlaze pod zvonící. Býval umístěn ve věži nad presbytářem původního kostela, popř. pochází též z bývalého klášterního, dnes farního kostela (který je dle našich zjištění aktuálně bez zvonu). Na velké zvony se zvoní střídavě, vždy v neděli v poledne a před mší svatou, o svátcích či významných událostech ve městě. Výjimečně se zvoní na oba velké zvony současně. K tomu však potřebuje zvoník Karel Vacek pomoc kolegy. On naopak poskytl pomoc nám a stal se jednou ze „spřízněných duší“ našeho mapování.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Hřbitovní kapele Narození Panny Marie
Vlastník	Město Police nad Metují
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	3

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	Panna Marie	Všech svatých	sanktusník
Umístění	zvonice ve věži	zvonice ve věži	na podlaze patro pod zvonící
Autor (zvonářská dílna)	neznámá dílna	neznámá dílna	Oktáv Winter, Broumov
Rok zhotovení	1486	1491	1917
Rok instalace	1486	1491	1943 (v klášterním kostele)
Rok svěcení/žehnání	1486? / 2000 (15. 10.)	1491? / 2000 (15. 10.)	1917/1943?
Materiál	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina	litina
Hmotnost (kg)	860	800	30 (odhad)
Dolní průměr (cm)	108	105	36
Horní průměr (cm)	61	59	20
Výška (cm)	86	82	27
Tón ladění			
Způsobnost ke zvonění	ano, používá se	ano, používá se	ne, poškozen, nezavěšen
Typ zvonění	ruční (provaz)	ruční (provaz)	nezavěšen
Pravidelnost, účel zvonění	před mší a 12 h v Ne, svátky	před mší a 12 h v Ne, svátky	nepoužívá se

Nápisy na zvonu

Panna Marie

S(alutem) ANNO DOMINI MCCLXXXV HEC CAMPANA FUSA EST IN POLICZ AD COMUNITATEM AD LAUDEM ET GLORIAM DEI OMNIPOTENSIS ET BEATE MARIE VIRGINIS IN CELUM ASUMPTIONIS O REX GLORIE CRISTE VENI CUM SANCTA PACE DISPOSITUM PER FRATREM IOHANEM ET IACOBUM DICTI PANUSKA

Všech svatých

LETA BOZIEHO TISICIEHO CZTIRSTEHO DEWADESATEHO PRWNIEHO SLIT GEST TENTO ZWON KE CZTI A CHWALE PANU BOHU MATCZE BOZIE I WSSEM SWATIM. O KRALI SLAWI ZAWITAI K NAM W SWATIM POKOGI TA HLAS VOLAGICI PODTE DOBRZIE I HRZISSNICI DO BOZIEHO DOMU MODLITI SIE PANU BOHU WSSEMOHOU CIMU K WOB CZI DO POLICZE

sanktusník

GEGOSSEN OCT. WINTER / BRAUNAU 019 / KLOSTER POLITZ 1917

Kaple Panny Marie Růžencové (Ticháčkova kaple) v Suchém Dole („Zelená kaple“)

Suchý Důl

GPS souřadnice: 50.5439453N, 16.2562736E

Pseudogotická dřevěná kaple Panny Marie Růžencové, zvaná též jako „Ticháčkova“ (podle vlastníka lesa) nebo „Zelená“ (dle tradiční barvy dřevěného obložení), byla vystavěna roku 1897 v lokalitě, kde se místní dívce Kristině Ringlové mezi 10. 8. 1892 a 23. 10. 1895 opakovaně (celkem 23×) zjevila bytost ztotožňovaná s Pannou Marií. Kaple v Ticháčkově lese (nazývaném též „Šolcák“ podle předchozího majitele), postavená z darů místních mecenášů a poutníků, byla katolickou církví regulérně vysvěcena až téměř po 100 letech, v r. 1990 polickým farářem J. Prokúpkem. Vinou žháře však 8. 7. 2010 kaple zcela vyhořela a na jejím místě byla opět za podpory veřejné sbírky v letech 2011–2012 vystavěna mírně zvětšená replika původního objektu. Na kamenném soklu z božanovského pískovce stojí jednodolní svisle roubená kaple s uvnitř oddělenou předsíní. Vstupní průčelí, ke kterému vede dlouhé kamenné Růžencové schodiště, je orientováno k JV a tvoří ho dvoukřídlé prosklené dveře se čtveřicí oken, všechny s bílým rámem. Ze sedlové střechy kryté měděnými šablonami je nad průčelím vztyčena relativně vysoká věžička se šestibokou jehlancovou střechou, zakončenou pozlacenou makovicí s křížem. Obnovená kaple byla vysvěcena 8. 7. 2012 kardinálem Dominikem Dukou, a to

včetně menšího, patrně železného zvonu, který byl r. 2011 do věžičky opětovně zavěšen poté, co byl zachráněn z požářiště. O jeho původu nemáme více informací, jeho instalaci lze odhadovat cca na rok 1947. Předchozí zvon od firmy Richard Herold z Chomutova tu visel od 13. června 1897 a zrekvírován byl 14. listopadu 1917. Na ten současný se zvoní ručně, a to pouze výjimečně, v kapli se nekonají pravidelné bohoslužby. Ke zvonu není přístup bez výškové plošiny, i proto jsou jeho parametry jen odhadnuty. Předsíň kaple je díky obci Suchý Důl běžně přístupná, což ocení i poutníci na okolo vedené Svatojakubské cestě. Působení tohoto místa je opravdu silné, což může potvrdit i technika našeho zvukaře.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kaple Panny Marie Růžencové (Ticháčkova kaple)
Vlastník	Obec Suchý Důl
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	Panna Marie?
Umístění	zvonová věžička nad vstupním portálem kaple
Autor (zvonař/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	1947?
Rok instalace	1947?/2011 (znovu zavěšen původní zvon)
Rok (datum) svěcení/žehnáni	1990, 2012 (8. 7.)
Materiál	železo (odhad)
Hmotnost (kg)	30 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	38 (odhad)
Horní průměr čepce (cm)	17 (odhad)
Výška od věnce po čepce (cm)	30 (odhad)
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (lano svedeno do předsíně kaple)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	zvoní se jen výjimečně
Nápis na zvonu	patrně bez nápisu

Kaple Panny Marie Lurdské v Suchém Dole („Bílá kaple“)

Suchý Důl

GPS souřadnice: 50.5406592N, 16.2568928E

Neogotická zděná kaple Panny Marie Lurdské, někdy místními zvaná též jako „Bílá“ (dle barvy omítky), byla vystavěna roku 1883 na úpatí lesnaté stráně nad údolní nivou Ledhujky při kdysi hojně využívané cestě na Slavný a do Martínkovic. Kaple, která měla připomínat mariánské zjevení ve francouzském městěčku Lurdy roku 1858, stojí jen 370 m vzdušnou čarou od Ticháčkovy kaple. Stavbu inicioval, a za podpory veřejné sbírky a místních řemeslníků provedl místní domkář Václav Ticháček, který se oženil s Markétou Dohlovou z nedaleké usedlosti. Kaple byla slavnostně vysvěcena na sv. Petra a Pavla 29. 6. 1884 a poté znovu po rozsáhlé opravě v roce 1992 o suchodolském posvícení (28. 9.). K elektrifikaci kaple došlo již r. 1946. Obdélníková kaple stojí na terase z pískovcových bloků, ke které vede 16stupňové kamenné schodiště zakončené dvojicí soch sv. Josefa a sv. Anny. Vstupní průčelí je orientováno k JZ a tvoří ho dvoukřídlé dřevěné dveře v profilovaném pískovcovém portálu a nad nimi malá nika s obrázkem Panny Marie s Ježíškem a malou lucerničkou. Trojúhelníkový štít je pak zakončen kamenným křížem. Ze sedlové střechy kryté pálenými taškami nad průčelím vybíhá malá čtyřboká zvonová věžička s jehlanovou oplechovanou stříškou. Původní zvon, který zde visel, byl zrekvírován 14. 11. 1917. V roce 1933 ho nahradil zvon litinový (tzv. železnák) z obecní zvoničky, kam byl však po další vlně rekvizic vrácen v roce 1941 nebo na jaře 1942. Zvonička kaple tak osiřela až do roku 1994, kdy byl zásluhou veřejné sbírky

pořízen nový zvon Maria z dílny Marie Tomáškové-Dytrychové z Brodku u Přerova. O posvícení 26. 9. 1994 ho vysvětil polický farář P. J. Prokůpek. Zvoní se na něj ručně, a to o posvícení při mši (pravidelné bohoslužby se zde jindy nekonají), o Vánocích během tzv. Dlouhé noci z 23. na 24. 12. a při setkáních rodiny majitelů. Ke zvonu není přístup bez výškové plošiny, i proto jsou jeho rozměrové parametry pouze odhadnuty.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kaple Panny Marie Lurdské
Vlastník	soukromé osoby
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	Maria
Umístění	zvonová věžička nad vstupním portálem kaple
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Tomášková-Dytrychová s.r.o., Brodek u Přerova
Rok zhotovení	1994
Rok instalace	1994
Rok (datum) svěcení/žehnání	1994 (26. 9. polickým farářem P. J. Prokůpkem)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	20
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	28 (odhad)
Horní průměr čepce (cm)	16 (odhad)
Výška od věnce po čepce (cm)	24 (odhad)
Tón ladění	G
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (lano svedeno dolů do kaple)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	o posvícení (sv. Václav), 23.12., setkání rodiny
Nápis na zvonu	SUCHÝ DŮL

Kaple sv. Kříže (Povýšení sv. Kříže) ve Žďáru nad Metují

Žďár nad Metují

GPS souřadnice: 50.5583214N, 16.2128594E

Pozdně klasicistní zděná kaple s nepravidelným šestibokým půdorysem, valbovou střechou a presbytářem orientovaným na západ, byla postavena na úpatí Ostaše r. 1859. Stojí na místě poprav y zrádce polic kých obyvatel, ukrytých na Ostaši při vpádu Slezanů r. 1421. Tuto událost zde připomínal zprvu jen kříž, od roku 1484 pak dřevěná kaple sv. Kříže (západně od té současné), přestavěná a rozšířená r. 1669. Ani ta však kapacitně nestačila přílivu poutníků, které sem vábil příběh zázračného uzdravení slepé dívky z 16. století. Roku 1720 byl proto v sousedství kaple z popudu broumovského opata Otmar a Zinkeho vy staven kostel a kaple byla zbořena. Kostel potkal brzy

podobný osud – Josefem II. byl r. 1787 nejprve zrušen a odprodán, aby byl novým vlastníkem Janem Palatou ze Žďáru roku 1788 zbořen. Z pískovcových bloků po zbořeném kostele pak nechal Celestýn Velc z Ostaše postavit r. 1859 v téže lokalitě současnou kapli, která byla podstatněji opravena roku 1873. V roce 1881 pak byla nad západním průčelím přistavěna čtyřboká klasicizující zvonová věžička se stanovou střechou opatřená zvonem. Ten byl patrně zrekvírován za 1. sv. války. Nového se kaple dočkala až po další obnově roku 1924, kdy sem byl za milodary pořízen zvon z broumovské dílny Oktaviána Wintera, slavnostně vysvěcený 8. června 1924. Pravidelné bohoslužby se zde konají k oslavě svátku Povýšení svatého Kříže (14. září), kdy se též většinou i zvoní. Jindy je zvon rozezněn pouze příležitostně rodinou majitelů, kterým tímto děkujeme za péči o kapli i ochotu, se kterou nám ji pro účely mapování zpřístupnili. Podrobnější parametry zvonu, zavěšeného na železné traverze, jsou kvůli jeho nedostupnosti pouze odhadnuty.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kaple sv. Kříže
Vlastník	soukromé osoby
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	
Umístění	zvonová věžička nad vstupním portálem kaple
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Oktáv (Octavianus) Winter, Broumov
Rok zhotovení	1924
Rok instalace	1924
Rok (datum) svěcení/žehnání	1924 (8. 6.)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	70
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	45 (odhad)
Horní průměr čepce (cm)	25 (odhad)
Výška od věnce po čepce (cm)	35 (odhad)
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (lano svedeno dolů do kaple hned za vstupem)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	při mši na svátek Povýšení sv. Kříže (14. 9.), příležitostně rodina
Nápis na zvonu	MILODARY BOHU A VLASTI 1924 (střední)

Střešní zvonička na budově školy č.p. 73 ve Žďáru nad Metují

Žďár nad Metují

GPS souřadnice: 50.5410708N, 16.2140719E

Současná zděná škola byla postavena roku 1899 na místě původní dřevěné budovy, zbořená v březnu 1899 z důvodu protipožární prevence (po požáru dvou stavení v r. 1895). Kolaudace nové školy proběhla 25. 9. 1899, otevřena pak byla 8. 10. 1899. Z původní dřevěné školy zůstal pouze starý zvon, který byl provizorně zavěšen na Pellyho lípu u mlýna. Naposledy zvonil jako umíráček 30. 8. 1899. Také nová škola počítala s umístěním zvonu, a to ve střešní čtyřboké věžové zvoničce kryté plechovými šablonami, s makovicí a křížem na vrcholu. Na ni byl 7. 9. 1899 zavěšen nový zvon z pražské dílny Arnošta Diepolda. Vážil 45 kg, vysoký byl 40 cm a stál obec bezmála 90 zlatých. V listopadu 1917 byl však zrekvirován k vojenským účelům. Roku 1920 proto nechala obec ve stejné dílně vyrobit nový zvon, který zčásti uhradila i sbírka mezi obyvateli. Byl zdoben portréty Husa a Masaryka, dle údajů v kronice však nedosahoval akustických kvalit svého předchůdce. Podobal se mu však svým osudem – rovněž zmizel, patrně během 2. světové války. V roce 1993 byla při celkové opravě školy renovována i střešní zvonička, kde byly nalezeny historické dokumenty z roku výstavby 1899. V roce 2020 nechala obec ve zvonářství Šeda Bells ulít v pořadí již třetí zvon. Ten byl do školní zvoničky, včetně elektrického pohonu automatického zvonění, instalován téhož roku, a to za pomoci zvonáře a hasičů z Velkého Poříčí s výsuvnou plošinou. Vysvěcení zvonu vikářem Benediktem Machalíkem z Nového Města nad Metují proběhlo v rámci Srazu rodáků 5. září 2020. Denně se zvoní automaticky poledne a klekání v 18 h, elektrický pohon zvonu je dálkově ovládan z budovy obecního úřadu. V patře budovy školy na stěně u schodiště visí cca od roku 2010 ještě menší zvonek (0,5 kg) z dílny Jana Šedy, na který se ručním táhlem denně v 7,30 h ohlašuje začátek vyučování (do r. 2020 i poledne). Slavnostně se zvoní i na začátku a konci školního roku, zvonek lze užít i jako výstražný signál místo sirény.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Střešní zvonička na škole č.p. 73
Vlastník	Obec Žďár nad Metují
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	2

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	obecní zvon bez jména	vnitřní školní zvonek
Umístění	střešní zvonička na škole č.p. 73	zed' chodby v patře
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí
Rok zhotovení	2020	cca 2010
Rok instalace	2020	cca 2010
Rok (datum) svěcení/žehnání	2020 (5. 9., vysvěcen při Srazu rodáků)	–
Materiál	bronz – zvonovina (CuSn 22)	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	21	0,5
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	32	9,5
Horní průměr čepce (cm)	18 (10 cm v nejužší horní části)	5
Výška od věnce po čepce (cm)	28	7 (9,5 cm od závěsu)
Tón ladění	F3	
Způsobilost ke zvonění	ano	ano
Typ zvonění	automatické – elektropohon (dálkové ovládání z OÚ)	ruční (malé táhlo)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	celoročně 2× denně 12 h a 18 h	denně ráno 7,30 začátek výuky, začátek a konec školního roku, příp. signál CO
Nápis na zvonu	L.P. 2020 (+ znak obce)	není

1–2 předchozí železný zvon z roku 1942/1943 (snesený r. 2007)
3–5 zvon sv. Bartoloměj z roku 2008

Zvonička v Bukovici

Bukovice

GPS souřadnice: 50.5501911N, 16.2280400E

Současnou obecní zvonicí u č.p. 9 tvoří čtyřboký, kónicky se zužující pilíř z machovského pískovce usazený na kamenném soklu, nad nímž je vytesáno vročení „LP 1898“. Zvon je nahoře uchycen na nasazené zdobné ocelové konstrukci kryté osmibokou oplechovanou stříškou s makovicí a dvojramenným křížem na vrcholu. Celková výška zvonice je 7,1 m. Postavena byla roku 1898 místo původní dřevěné zvonice z roku 1873, která uhnívala. (Tvořil ji kmen jedle se dvěma vrcholy, mezi nimiž byl zavěšený zvon „Sv. Bartoloměj a sv. Václav“ z r. 1873 krytý šindelovou stříškou s makovicí a dvojitým křížem). První zvonění na novou kamennou zvonici proběhlo symbolicky 24. 12. 1898. Avšak 9. 11. 1917 byl zvon zrekvírován. Dne 29. 6. 1921 ho nahradil zvon ulitý Oktávem Winterem v Broumově, na který opět obci přispěla i sbírka občanů. Jiní občané naopak bránili jeho vysvěcení, když se v noci na 10. 7. ztratilo srdce zvonu. Ani tento zvon, který vážil 54 kg a nesl nápis „Svatý Václave, oroduj za nás“, neunikl rekvizicím – snesen byl 24. 3. 1942. Coby jeho provizorní náhradu pořídil V. Martinec zvon železný, který na zvonici vydržel nejdéle, jak to u dočasných řešení u nás bývá. Přesně do 13. 12. 2007, kdy byl snesen i s věžičkou zvonice z kamenného pilíře. V lednu 2008, tedy 110 let po stavbě kamenné zvoničky, bylo rozhodnuto o její celkové opravě a pořízení nového zvonu, k čemuž vznikl v obci přípravný výbor. Ve sbírce občanů a podnikatelů se shromáždila významná část potřebných peněz, někteří přispěli i vlastní prací při renovaci zvonice. Nový zvon z halenkovské díly Josefa Tkadlece byl spolu s elektromagnetickým

pohonem nainstalován na opravenou zvoničku a slavnostně vysvěcen 23. 8. 2008 ve 14 h. Váží 25 kg, zavěšen je za královskou korunu na masivní dubové rovné hlavě se dvěma ložiskovými čepy. Starý železný zvon byl předán do úschovy potomkům jeho pořizovatele. Zvon je ovládán automaticky, zvoní denně v 19 h klekání, v neděli i poledne. Oznamuje rovněž začátek školního roku, na přání pak též narození (v 10 h) či úmrtí (16 h) v obci.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička v Bukovici
Vlastník	Obec Bukovice
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Bartoloměj
Umístění	na ocelové konstrukci pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Josef Tkadlec, Halenkov
Rok zhotovení	2008
Rok instalace	2008
Rok (datum) svěcení/žehnění	2008 (23. 8.)
Materiál	bronz – zvonovina (CuSn22)
Hmotnost (kg)	25
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	34
Horní průměr čepce (cm)	23 (14 cm v užší horní části)
Výška od věnce po čepce (cm)	30
Tón ladění	
Způsobnost ke zvonění	ano
Typ zvonění	automatické – lineární elektromotor (ovládání u zvoničky)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	denně v 19 h klekání, v neděli i ve 12 h; začátek školního roku + na přání při narození (10 h) a úmrtí (16 h)
Nápisy na zvonu	ULIL JOSEF TKADLEC HALENKOV (1. strana horní) SVATÝ VÁCLAVE, ORODUJ ZA NÁS (1. strana dolní) BUKOVICE (2. strana horní) ZASVĚCENO SVATÉMU BARTOLOMĚJI LÉTA PÁNĚ 23. SRPNA 2008 (2. strana dolní)

Zvonička na Skalce

Česká Metuje – Skalka

GPS souřadnice: 50.5543367N, 16.1585753E

Tato krytá dřevěná zvonice z roku 1921 stojí na severním okraji místní části Skalka a je patrně nejskrytějším objektem našeho mapování. Nalézá se ve svahu na hraně lesa nad místní komunikací a potokem Vlášenska, poblíž č.p. 59 a infotabule s lavičkou. Je dokonale maskována ve stínu stromů, není zanesena ani v mapách. Zvonice je přibližně 10 m vysoká a její gotizující vzhled čtyřbokého jehlanu patrně inspirovaly obdobné historické stavby SV Čech a Kladska. Tvořena je jednoduchou konstrukcí z dřevěných trámů, svle opláštěnou prkny. V dolní části je její čtyřboký půdorys rozšířen o přístřešek pro zvoníka (2,85 × 2,55 m). Nahoře je zastřešena jehlanovitou oplechovanou stříškou s makovicí a a plechovou korouhvičkou na vrcholu. Na trémové konstrukci stříšky je na železném závěsu uchyten atypický „válcovitý“, patrně litinový zvon, o jehož původu nemáme bližší zprávy. Svými parametry totiž příliš neodpovídá popisu v jediné informační zdrojnicí, kterou jsme měli k dispozici od obce – kopii německy psaného textu staršího učitele Josefa Bruneckera ze „Školní knihy Základní školy Wlasenska“. Podle něj byl tehdy nový zvon 23. 10. 1921 za účasti mnoha obyvatel farářem Adalbertem Kaderou slavnostně posvěcen Panně Marii. Pořízen byl za 2000 korun (jako sponzorka zvonu uváděna farmářka Marie Seidel z č.p. 47), vážil 33 kg a šlo o 981. zvon, který opustil slévárnu Oktáva Wintera v Broumově. Nahradil zde původní zvon z roku 1723, který byl zrekvírován během 1. světové války a zavěšen byl zřejmě na předchůdkyni současné zvonice. V textu se totiž uvádí „na stejném místě“, přitom ale současnou zvonici starosta Josef Weebl zmiňuje jako „nově postavenou“. Dochovaný zvon příliš nepřipomíná výrobky broumovské dílny Oktáva Wintera, spíše menší provizorní litinové zvony zavěšované do zvoníc jako náhrada těch zrekvírovaných z bronzu. Technickou způsobilost ke krátkému zvonění pro účel nahrávky jsme improvizovaně ověřili. Zvonice se již dlouho neuvívá, obec však připravuje její celkovou obnovu, což by byl velmi chvályhodný počín.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička na Skalce
Vlastník	Obec Česká Metuje (objekt), ČR-SPÚ (pozemek/část)
Památková ochrana	ne (ale poloha ve vesnické památkové zóně Skalka)
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	Panna Maria ?
Umístění	věžička dřevěné uzavřené zvonice
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Octavius (Oktav) Winter, Broumov / popř. jiný výrobce
Rok zhotovení	1921 / popř. novodobější cca z r. 1947
Rok instalace	1921 / popř. později (cca 1947)
Rok (datum) svěcení/žehnutí	1921 (23. 10. posvěcen farářem Kaderou zvon Panna Maria)
Materiál	bronz/litina nebo železo (odhad)
Hmotnost (kg)	33 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	25 (odhad)
Horní průměr čepce (cm)	22 (odhad)
Výška od věnce po čepce (cm)	22 (odhad)
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	omezená (přístup ke zvonu obtížný, uzamčen)
Typ zvonění	ruční (provaz chybí)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	neuvívá se již dlouho
Nápis na zvonu	patrně není

Dřevěná zvonička v Machovské Lhotě

Machov – Machovská Lhota

GPS souřadnice: 50.4980228N, 16.2936544E

Novodobá dřevěná zvonička z r. 2020 stojí v krajinářsky malebné poloze na stráni nad severním okrajem Machovské Lhoty, na soukromém pozemku poblíž č.p. 40 (Restaurace U Lidmanů) a č.p. 41. Zvonička stojí na betonovém základu (původně určeném pro větrný generátor) a tvoří ji jeden opracovaný kmen stromu s rozsochou. V ní je na masivní dřevěné hlavě zavěšen menší zvon, z jehož srdce visí na řetízku ještě menší zvonek. Historie zvonu, zakoupeného v bazaru v České Skalici, není známa, je bez nápisu, pouze s reliéfní výzdobou. Výška zvoničky včetně čtyřboké jehlancové oplechované stříšky dosahuje asi 6,5 m, u země je kmen do výšky cca 1 m zpevněn železným kováním od šikovního uměleckého kováře J. Kotěry z Hoříček s připevněným vročením „20. 6. 2020“. Od hlavy zvonu dolů je vyvedeno kovové táhlo, díky kterému se dočasným zvoníkem může stát každý kolemjdoucí. A to i ten s nízkou inteligencí, jak dokládá posprejovaný zvon. Poblíž zvoničky vede dosti frekventovaná modrá a žlutá značená turistická trasa, která je zároveň součástí severní větve Stezky Českem (Via Czechia). O zvoničku se vzorně starají majitelé pozemku se sousedem a posezení na lavičce pod ní rozhodně stojí za to. Ale vítání jsou jen ti, co respektují krásu místa a vědí, že každé zvonění má mít svůj účel.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Dřevěná zvonička v Machovské Lhotě
Vlastník	soukromá osoba – A. Svobodová
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	malý zvonek
Umístění	na zvoničce pod stříškou
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	neznámý (zakoupen v bazaru v České Skalici r. 2019)
Rok zhotovení	před r. 2019
Rok instalace	2020 (20. 6.)
Rok (datum) svěcení/žehnání	není
Materiál	bronz – zvonovina (odhad)
Hmotnost (kg)	7 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	19,5
Horní průměr čepce (cm)	10
Výška od věnce po čepce (cm)	14,5
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (kovové táhlo)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	majitelé při rodinných událostech, sousedé, kolemjdoucí
Nápis na zvonu	není, jen reliéf anděla a drobné ornamenty u věnce

Kamenná zvonička v Machovské Lhotě

Machov – Machovská Lhota

GPS souřadnice: 50.4979361N, 16.2907811E

Obecní zvonička, kterou nechal roku 1904 postavit na své náklady místní chalupník Jan Ševců, stojí zhruba v centru Machovské Lhoty u místní komunikace mezi č.p. 22 a 24. Tvoří ji čtyřboký, kónický se zužující pilíř z machovského pískovce usazený na kamenném soklu obsypaném kačírkem. Necelý metr nad zemí je vsazena pamětní deska donátora s vročením L.P. 1904, nad ní malá lucerna a prosklená nika se soškou Panny Marie Lurdské. Zvon je nahoře uchycen na nasazené prohýbané ocelové konstrukci kryté kuželovitou oplechovanou stříškou s makovicí a jednoramenným křížem na vrcholu. Celková výška zvonice je cca 7 m. Zvon sv. Jan Křtitel, který pořídil Jan Ševců u pražského zvonáře Jana Diepolda za 800 tehdejších korun, byl spolu na zvoničce slavnostně vysvěcen machovským administrátorem P. Metodějem Laudínem OSB dne 26. června 1904. Na stávajícím zvonu je však uveden letopočet 1947, což svádí k úvaze, že byl původní zvon zrekvírován během některé ze světových válek a v r. 1947 pořízen nový, popř. přetaven ten původní po vrácení z rekvizice. Zvonice i zvon prošly celkovou obnovou v letech 2003–2004, kdy byly zvon i věžička sneseny z kamenného pilíře a zrenovované znovu osazeny. Zvon váží cca 40 kg a visí na relativně subtilním železném závěsu. Zvonění je ruční, provaz je na zvoničce trvale upevněn. Pravidelně se zvoní jen „vostatky“ na konci masopustu, příležitostně zvon použijí místní hasiči nebo kolemjdoucí. Vede tudy žlutá značená turistická trasa, součást severní větve Stezky Českem/ Via Czechia. A v okolí zvoničky bydlí milí a vstřícní lidé, na které rádi vzpomínáme.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička Machovská Lhota
Vlastník	Městys Machov
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Jan Křtitel
Umístění	na ocelové konstrukci pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Jan Diepold, Praha
Rok zhotovení	1904/1947
Rok instalace	1947/2013
Rok (datum) svěcení/žehnutí	1904 (26. 6.) / 1947?
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	40
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	42
Horní průměr čepce (cm)	22
Výška od věnce po čepce (cm)	31
Tón ladění	d3
Způsoblost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (lano svedeno dolů)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	pravidelně jen 1× ročně ukončení masopustu (vostatky) + příležitostně (SDH, kolemjdoucí aj.)
Nápisy na zvonu	L. P. 1947 (dole u věnce) + zdobné reliéfy

Kamenná zahradní zvonička u č.p. 33 v Machovské Lhotě

Machov – Machovská Lhota

GPS souřadnice: 50.4981636N, 16.2898097E

Nevelká zvonička na soukromém pozemku za plotem v zahradě u č.p. 33 v Machovské Lhotě stojící od r. 2015 v blízkosti obecní zvoničky. Svým řešením trochu připomíná její menší kopii. Na pískovcovém pilíři s kulatým profilem je nasazena prohýbaná ocelová nosná konstrukce zvonu krytá kuželovitou oplechovanou stříškou. Na konstrukci je v čelní straně uchycena i malá plošinka pro svíčku. Celková výška zvoničky dosahuje necelých dvou metrů. Na první pohled proto upoutá relativně velký, patrně mosazný zvon atypického tvaru o spodním průměru 27 cm, na který se zvoní ručně koženým řemínkem uchyceným v oku srdce zvonu. Jeho přesné stáří neznáme (cca z r. 1900), historii má však zajímavou. Jde o bývalý školní zvon ze zrušené hronovské střední hotelové školy a dřívějšího učiliště, které prý navštěvoval i jistý krejčovský učeň Vasil Bilak. Zvonek je užíván jen rodinou během masopustního průvodu a při zvláštních příležitostech, třeba když zrovna probíhá mapování zvonů na Policko... Ale zvonu zde smutno není, na stejné zahradě má ještě menšího sourozence – ve dřevěné zvoničce (viz dále). Tato zastávka byla výjimečná nejen vysokou koncentrací zvonů na jednom pozemku, ale i stejně vysokou mírou ochoty a laskavosti jeho majitelů.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kamenná zahradní zvonička u č.p. 33
Vlastník	soukromé osoby
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	někdejší školní zvon (ze SŠ hotelové v Hronově)
Umístění	na ocelové konstrukci pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	cca 1900
Rok instalace	2015
Rok (datum) svěcení/žehnutí	na současném místě ne, vlastník o posvěcení ale uvažuje
Materiál	litina
Hmotnost (kg)	15–20 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	27
Horní průměr čepce (cm)	19
Výška od věnce po čepce (cm)	21
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (kožený pásek připevněný za oko na srdci)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	při masopustním průvodu, příležitostně (rodina vlastníků)
Nápis na zvonu	není

Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 33 v Machovské Lhotě

Machov – Machovská Lhota

GPS souřadnice: 50.4981947N, 16.2896697E

Menší a starší z dvojice zahradních zvoniček u č.p. 33 v Machovské Lhotě stojí od r. 2007 na zídce přímo u Machovského potoka, zvaného někdy též Trnkava. Na rozdíl od své „kamenné sestřičky“ je tato převážně dřevěná a provedením symbolicky opět trochu připomíná jinou zvoničku v Machovské Lhotě – větší dřevěnou kolegyni ve stráni nad místní restaurací. Zvoničku tvoří jeden opracovaný kmínek stromu s rozsochou, v níž je na kovové otočné příčnici zavěšen menší zvonek. Ten byl zakoupen r. 2007 u polického kováře Josefa Drašnara, který je i autorem zdobné ohýbané konstrukce upevněné do kmínku, jež drží čtyřbokou jehlancovou oplechovanou stříškou. Obdobně je na dvou místech pojištěno i ukotvení zvoničky, která je zapuštěna do betonového základu. Celková výška zvoničky se blíží ke dvěma metrům. Relativně malý zvonek lze rozeznat pomocí koženého řemínku připevněnému ke kovovému táhlu. Činí však tak pouze rodina majitelů a případné návštěvy.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 33
Vlastník	soukromé osoby
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	malý zvonek
Umístění	v rozsoše malého kmene pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	mechanismus od kováře Josefa Drašnara z Police n. M.
Rok zhotovení	2007
Rok instalace	2007
Rok (datum) svěcení/žehnání	není, vlastník o posvěcení ale uvažuje
Materiál	mosaz
Hmotnost (kg)	0,5–1 (odhad)
Dolní průměr úhohového věnce (cm)	9,5
Horní průměr čepce (cm)	5,5
Výška od věnce po čepce (cm)	7
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (kožený pásek připevněný na kovovém táhle)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	příležitostně (rodina vlastníků)
Nápis na zvonu	není (jen drobné reliéfy u věnce)

Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 8 v Machovské Lhotě

Machov – Machovská Lhota

GPS souřadnice: 50.4976283N, 16.2886561E

Poměrně robustní zahradní zvonička v zahradě u nároží domu č.p. 8 v Machovské Lhotě stojí cca od roku 2000. Jejím nosným prvkem je opracovaný kmen stromu s rozsochou, v níž je na kovové otočné příčnici zavěšen poměrně velký mosazný zvon s železným srdcem, pocházející původně ze zemědělské školy v Broumově-Velké Vsi (zde byl objeven deponovaný na půdě cca v r. 1966). Na dřevěné konstrukci je z boku zavěšena i lucerna. Zvonička je chráněna masivní sedlovou stříškou krytou kanadským šindelem, dokonce i s bočními okapy. Celková výška zvoničky usazené do betonového základu dosahuje bezmála 3 m. Zvon lze rozeznít pomocí koženého řemínku připevněnému ke kovovému táhlu. Pravidelně se zde nezvoní, občas jen rodina majitelů, resp. spíše její návštěvy.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 8
Vlastník	soukromé osoby – Jirmanovi
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	původně zvon ze zemědělské školy v Broumově-Velké Vsi
Umístění	v rozsoše kmene pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	neznámý
Rok zhotovení	někdy před r. 1938
Rok instalace	cca 2000
Rok (datum) svěcení/žehnání	není, vlastník o posvěcení ale uvažuje
Materiál	mosaz (zvon), železo (srdce s očkem)
Hmotnost (kg)	8 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	19,6
Horní průměr čepce (cm)	10,5
Výška od věnce po čepce (cm)	14
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (kovové táhlo od zvonu s koženým řemínkem)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	příležitostně (rodina a návštěvy vlastníků)
Nápis na zvonu	není

Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 36 v Machovské Lhotě

Machov – Machovská Lhota

GPS souřadnice: 50.4982678N, 16.2893736E

Menší dřevěná zvonička při hlavní silnici v centru Machovské Lhoty stojí u vchodu do domu č.p. 36 cca od r. 1985. Je tvořena opracovaným dřevěným trámem s uměle vytvořenou „rozsochou“ ve tvaru písmene „V“. V ní je od podzimu 2025 zavěšen menší mosazný zvonek s betlémově působícím reliéfem Svaté rodiny, andělských křídel a nápisem IN EXCELSIS DEO na kovové hlavě. Základní pozice zvonku na půlkruhovém kovovém závěsu je obrácená, tj. srdcem vzhůru. Ještě během počátku mapování zde visel keramický zvonek stejného stáří jako zvonička, majitelé ho však aktuálně vyměnili za stávající kovový, kterému je konstrukce zvoničky uzpůsobena. Ta je chráněna čtyřbokou stříškou ve tvaru komolého jehlanu, pokrytou kanadským šindelem a na vrcholu zakončenou jedno-ramenným kovovým křížkem. Celková výška zvoničky mírně přesahuje 2 metry. Malý zvonek lze rozeznít pomocí subtilního kovového táhla, což činí především dětské návštěvy majitelů

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Dřevěná zahradní zvonička u č.p. 36
Vlastník	soukromá osoba – Hubkovi
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	malý kovový (mosazný) zvonek
Umístění	v rozsoše malého kmene pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	není přesně znám (novodobý)
Rok instalace	2025 (původní keramický zvonek cca 1985)
Rok (datum) svěcení/žehnání	není
Materiál	mosaz
Hmotnost (kg)	0,2 (odhad)
Dolní průměr úhohozového věnce (cm)	5,2
Horní průměr čepce (cm)	2
Výška od věnce po čepce (cm)	4
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ruční (tenké kovové táhlo)
Typ zvonění	příležitostně (děti rodiny a návštěv vlastníků)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	IN EXCELSIS DEO
Nápis na zvonu	není

Zvonička v Honech

Police nad Metují – Hony

GPS souřadnice: 50.5808031N, 16.2380575E

Novodobá obecní dřevěná zvonička byla postavena roku 2012 v rámci projektu "Honská zvonička a úprava návsi" za podpory Fondu T-mobile a Společnosti pro rozvoj Pěkova a Honů. Je umístěna na veřejném prostranství poblíž návesního rybníčku (požární nádrže) a v přímém sousedství pomníčku s pamětní deskou místních občanů padlých v 1. světové válce. Zvonička byla spolu s praporem části obce Hony slavnostně posvěcena dne 15. 9. 2012 ThMgr. Marianem Lewickim. Stojí na ploše vysypané kačírkem a patkou je zapuštěna do zdobné kované objímky. Tvoří ji jeden opracovaný kmen stromu s rozsochou, v níž je na otočném dřevěném závěsu s kováním zavěšen menší zvon Johan s vročením 2012. Zvoničku chrání vcelku masivní valbová stříška s oválným půdorysem dolní hrany pokrytá kanadským šindelem. Celková výška zvoničky činí asi 6,5 m. Od závěsu hlavního zvonu Johan s vročením 2012 je vyvedeno kovové táhlo s připraveným provazem. Místní však plánují ruční zvonění nahradit elektrickým automatickým pohonem,

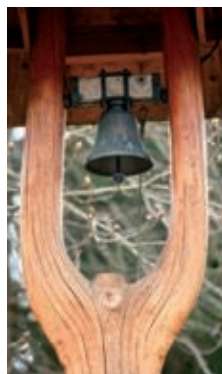
pro který je vše instalačně připraveno. Tím by se patrně obnovilo i dřívější pravidelné zvonění o nedělním poledni. Dva zdejší zvonici v současnosti rozezní hlavní zvon vždy při předvánočním setkání obyvatel 23. 12. v 18 h „u stromečku“, o silvestrovské půlnoci, popř. jako umíráček. Pro děti je zhruba v metrové výšce na zvoničce připraven ještě malý zvonek se šňůrkou.

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	Johan	malý dolní zvonek
Umístění	v rozsoše kmene pod stříškou zvoničky	niže na zvoničce
Autor (zvonai/zvonařská dílna)	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí
Rok zhotovení	2012	2012
Rok instalace	2012	2012
Rok (datum) svěcení/žehnání	2012 (15. 9. ThMgr. Marian Lewicki)	2012 (15. 9.)
Materiál	bronz – zvonovina	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	14	1,4
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	27	14
Horní průměr čepce (cm)	15	8
Výška od věnce po čepce (cm)	26,5 (28 cm k hornímu okraji zvonu)	11 (14 cm k úchytu)
Tón ladění		
Způsobnost ke zvonění	ano	ano
Typ zvonění	ruční (táhlo s provazem), připraven elektropohon	ruční (šňůrka)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	23. 12. v 18 h, o půlnoci 31. 12., příp. umíráček (dříve též v neděli poledne)	občasné – kolemjdoucí, zejména děti
Nápis na zvonu	JOHAN 2012	není, jen drobné reliéfy

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička v Honech
Vlastník	Město Police nad Metují
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	2

Zvonička na Pomníku obětem světových válek v Hlavňově

Police nad Metují – Hlavňov

GPS souřadnice: 50.5589964N, 16.2503858E

Zvonička v Hlavňově stojí zhruba v centru sídla ve svahu vlevo nad silnicí z Bukovice do Suchého Dolu. Byla postavena v roce 1922 současně i jako pomník obětem 1. sv. války, o čemž svědčí i soupis 27 padlých občanů obce v letech 1914–1918 vytesaný do čela pískovcového pilíře. Ten byl po druhé světové válce doplněn o vsazenou pamětní desku se jmény dvou obětí z let 1939–1945. Původní hlavňovská zvonička byla umístěna ve věžičce chalupy č.p. 50, jejíž majitel byl tehdy i zvoníkem. V roce 1869 byla úsilím místních řemeslníků nahrazena novou věžičkou tamtéž. Její zvon byl však v r. 1917 nejspíš zrekvírován a obec patrně objednala zvon nový. Ten však byl na původní věžní zvoničku velký, proto již r. 1919 bylo rozhodnuto o jejím zboření, což bylo v srpnu 1920 i provedeno. V polovině roku se rozhodlo o stavbě nové, současné zvoničky poblíž č.p. 33. Stavebně jde o čtyřboký komolý jehlan, tj. kónický se zužující pískovcový pilíř usazený na dvojstupňovém kamenném podstavci. Na čelní straně k silnici je v dolní části vytesáno vřecení „Postaveno roku 1922“, o něco výše na boku je umístěna informační cedulka o historii zvoničky a pomníku. Zvon je nahoře uchycen na nasazené prohýbané ocelové konstrukci kryté kuželovitou oplechovanou stříškou se špicí zakončenou dvouramenným křížem. Celková výška zvoničky je cca 6 m, z toho 4,33 m její kamenná část. Zvon byl patrně posvěcen spolu se zvonicí v roce 1922. Zvonění je ruční, provaz je na zvoničce trvale upevněn a spuštěn až dolů. Cca od roku 1987 se zde však již nezvoní, i poslední desetiletí předtím se už zvonil jen umíráček. Možná k tomu přispěl i mírně odlišný zvuk zvonu vyrobeného z nestandardního materiálu (litiny?). Přestože pod zvonicí vede červená značená turistická trasa coby součást severní větve Via Czechia, vyvýšená poloha na vrcholu strmého svahu pod stromy trochu snižuje její „exponovanost“. O zvoničku se stará Město Police nad Metují a je u ní umístěna i lavička – třeba k tichému rozjímání.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička na Pomníku obětem světových válek v Hlavňově
Vlastník	Město Police nad Metují
Památková ochrana	ne (ale pomník je v Centrální evidenci válečných hrobů)
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	středně velký zvon
Umístění	na ocelové konstrukci pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	1922 (či mezi roky 1919–1922)
Rok instalace	1922
Rok (datum) svěcení/žehnáni	1922
Materiál	litina (odhad)
Hmotnost (kg)	35–40 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	38
Horní průměr čepce (cm)	22
Výška od věnce po čepce (cm)	36
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (lano svedeno dolů)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	spíše výjimečné, cca do 60. let 20. stol. umíráček
Nápis na zvonu	není

Dřevěná zvonička u č.p. 409 v Polici nad Metují

Police nad Metují – Velká Ledhuje

GPS souřadnice: 50.5380669N, 16.2439858E

Trochu netypická dřevěná zvonička stojí od roku 2024 u místní komunikace směřující k Suchému Dolu v polické místní části Velká Ledhuje. Před plotem č.p. 409 ji za pomoci souseda vytvořil zdejší obyvatel z opracovaného kmene stromu s trojitou rozsochou na vrcholu. Ta je krytá oplechovanou sedlovou stříškou, pod níž je na trámku za kovaný závěs uchycen malý, patrně mosazný zvonek. Na něj se zvoní ručně pomocí lanka upevněného ke kovovému táhlu

u zvonku. Činí tak občas nejen rodina vlastníka, ale hlavně kolemjdoucí, směřující např. k nedaleké Ticháckově kapli. Zvonička je vysoká asi 2,5 m a je hezkým příkladem sousedské spolupráce a ochoty něco hezkého vytvořit i pro ostatní.

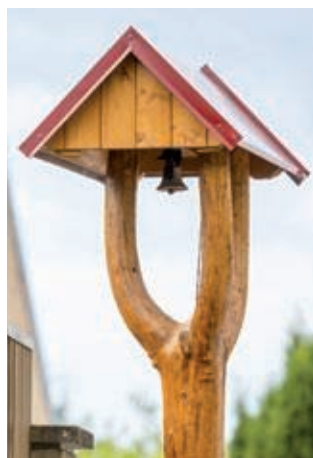
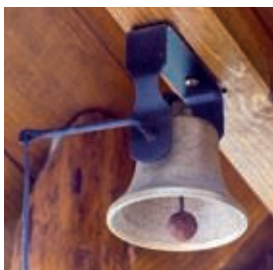
ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Dřevěná zvonička u č.p. 409
Vlastník	soukromá osoba; na hranici s pozemkem města
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	malý zvonek
Umístění	pod stříškou zvoničky v trojité rozsoše malého kmene
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	zvonek zakoupený na E-shopu
Rok zhotovení	2024
Rok instalace	2024
Rok (datum) svěcení/žehnání	ne
Materiál	patrně mosaz
Hmotnost (kg)	0,5 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	9,5
Horní průměr čepce (cm)	4
Výška od věnce po čepce (cm)	8
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano (lanko svedeno až dolů)
Typ zvonění	ruční (kožený pásek připevněný na kovovém táhle)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	příležitostně (rodina vlastníků nebo kolemjdoucí)
Nápis na zvonu	není

Dřevěná zvonička na Slavném

Suchý Důl – Slavný

GPS souřadnice: 50.5369011N, 16.2843536E

Novodobá dřevěná zvonička stojí v centru Slavného na soukromém pozemku poblíž křižovatky s autobusovou zastávkou a v sousedství turistické infotabule. Byla postavena na jaře roku 2018 rodinou vlastníka pozemku. Původní zvonička na Slavném stávala před č.p. 22 a naposledy odzvonila 30. 7. 1917 umíráček místnímu čeledínovi, padlému na italské frontě 1. světové války. Stejný konflikt se stal osudným i tehdejšímu zvonu, který byl 13. 11. 1917 zrekvírován. V dubnu 1922 byl na zvoničku zavěšen nový zvon od broumovského zvonaře Oktáva Wintera, i ten však podlehl válečným rekvizicím v letech 1941–1942. Další zvon již pořízen nebyl a zvonička patrně zanikla. Dnešní

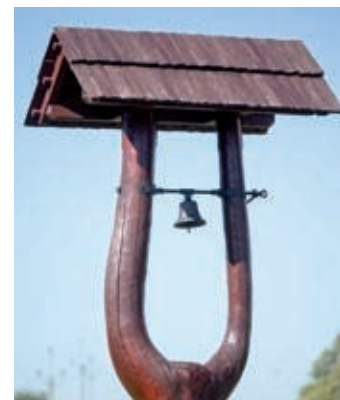
ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička na Slavném
Vlastník	soukromá osoba
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	Josef
Umístění	na zvoničce pod stříškou
Autor (zvonař/zvonařská dílna)	Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí
Rok zhotovení	2020
Rok instalace	2020
Rok (datum) svěcení/žehnání	ne
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	4
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	20
Horní průměr čepce (cm)	12
Výška od věnce po čepce (cm)	18 (20 cm po horní okraj)
Tón ladění	A5
Způsobilst ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (táhlo + odnímatelná tyč)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	užíván občasně zatím jako umíráček, pouze rodinou majitelů
Nápis na zvonu	JOSEF 2020

zvoničku tvoří opracovaný kmen stromu s rozsochou, zapuštěný cca 1 m do kamenné podezdívky uložené na betonovém základu. Kmen je do výše cca 2 m zpevněn okováním. V rozsoše kmene je na otočném kovovém závěsu zavěšen zvon Josef s vročením 2020, který byl instalován dodatečně. Zvonička, kterou chrání sedlová stříška pokrytá šindelem, je vysoká celkem asi 7 m. Od závěsu zvonu je vyvedeno kovové táhlo, ke kterému se při zvonění připevňuje tyč. Na zvonek zvoní pouze vlastníci pozemku a zvoničky, zatím pouze občasně jako umíráček, ale uvažují o rozšíření „zvonického rejstříku“ i o další události v obci apod.

Zvonička v Suchém Dole

Suchý Důl

GPS souřadnice: 50.5411867N, 16.2669972E

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička v Suchém Dole
Vlastník	Obec Suchý Důl
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Václav
Umístění	na ocelové konstrukci pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Marie Tomášková-Dytrychová, Brodek u Přerova
Rok zhotovení	2000
Rok instalace	2000
Rok (datum) svěcení/žehnání	2000 (25. 9. při posvěcení)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	65
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	47,5
Horní průměr čepce (cm)	27
Výška od věnce po čepce (cm)	40
Tón ladění	A2
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (odnímatelný provaz s karabinou)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	poledne v neděli a o státních svátcích, umíráček v den úmrtí a den před pohřbem
Nápisy na zvonu	VEŘEJNÁ SBÍRKA OBČANŮ SUCHÉHO DOLU * L * P 2000 * SVATÝ VÁCLAVE, ORODUJ ZA NÁS (dole u věnce) + reliéf sv. Václava OBEC SUCHÝ DŮL + znak obce + ozdobný lem čepce IUBILAEUM CHRISTUS/HERI/ HODIE/SEMPER A. D. 2000 ULILA RODINA DYTRYCHOVA

Kamennou obecní zvoničku najdeme poblíž centra obce ve svahu nad silnicí z Police nad Metují do Slavného před domem č.p. 26. Jeho někdejší majitel Josef Klimeš daroval obci pozemek, aby zde byla 5. srpna 1884 vztyčena nová zvonička. Tvoří ji komolý jehlan, resp. kónicky se skokově zužující čtyřboký pískovcový pilíř z místního lomu Na Drahách usazený na kamenném soklu. Zvon je nahoře uchycen na nasazené prohýbané ocelové konstrukci kryté osmibokou kuželovitou oplechovanou stříškou s jednoramenným křížem na špici. Celková výška zvonice je asi 6,5 m. Tu předchází, která stála před Královým statkem č.p. 22, shodil před posvěcením roku 1883 vítr. Pádem se rozbil i původní zvon. Nový zvon o hmotnosti 61 kg dorazil z Prahy v zimě, a byl proto provizorně zavěšen na javor poblíž č.p. 26. Na nové zvoničce se rozezněl poprvé hned po jejím dokončení 6. 8. 1884. Náklady na zvon i zvonice tehdy činily 250 zlatých. Zvon zde však vydržel jen do první rekvizice 14. 11. 1917. Nahrazen byl sériově vyráběným litinovým zvonem (tzv. „železňákem“) s rakouským znakem ze salmovských sléváren v Blansku. Nový zvon sv. Václav (70 kg) z dílny Rudolfa Pernera v Českých Budějovicích sem byl zavěšen symbolicky 28. září 1933 a první zvonil jako umíráček místnímu koláři 30. 12. téhož roku. Provizorní „železňák“ byl přesunut do kaple Panny Marie Lurdské, odkud se však na zvonici zase vrátil. Také sv. Václav byl z ní totiž na jaře 1942 zrekvírován. Roku 1991 se zvonička dočkala nové stříšky s křížkem a v r. 2000 proběhla sbírka na nový zvon. Vyroben byl v dílně Marie Tomáškové-Dytrychové v Brodce u Přerova, váží 65 kg a má ladění A2. Vysvěcen byl ke cti sv. Václava broumovským vikářem N. J. Zemanem OPræm při posvěcení 25. 9. 2000. Zvonění je ruční, provaz není na zvonici trvale upevněn. Pravidelně se zvoní poledne v neděli a o státních svátcích, umíráček v den úmrtí a den před pohřbem. Ještě ve 20. století se denně zvonilo i v poledne a večer klekání. O zvonění se dnes stará mladý zvoník žijící v sousední usedlosti.

Zvonička v Petrovicích

Velké Petrovice – Petrovice

GPS souřadnice: 50.5170878N, 16.2052558E

Tato krytá dřevěná zvonice pod stromy u křížku na petrovické návsi byla dle obecní kroniky postavena v roce 1921, čemuž odpovídá i její stylová podobnost s obdobnou zvonící na Skalce u České Metuje z téhož roku. Má tvar kolmého komolého jehlanu, tvořena je jednoduchou čtyřbokou konstrukcí z dřevěných trámů, svísele opláštěnou prkny. Nahoře zvonici osvětlují 4 oblouková okna, zastřešena je jehlancovou stříškou krytou kanadským šindelem s makovicí a špicí na vrcholu. Samostatně stojící, cca 12 m vysoká dřevěná zvonice nahradila v Petrovicích zchátralou původní zvoničku z r. 1877 na střeše nedaleké školy, do níž byl zavěšen zvon 13. 10. 1877. Stál 96 zlatých, vážil 41 kg a v roce 1921 byl přemístěn do nově postavené samostatné zvonice. Společnost mu tam dělal i druhý, menší zvon, avšak pouze do rekvizice během 2. sv. války, kdy byly oba odvezeny. Malý zvon se podle vzpomínek pamětníků prý po válce do obce vrátil, ale kolem roku 1950 byl sňat a jeho stopa v historii končí neznámo kde. Zvonice bez zvonů začala rychle chátrat, což zastavila až důkladná oprava v roce 1979 provedená pod patronátem místních hasičů v čele s Josefem Řezníčkem. O další opravu se obec postarala v roce 2007, kdy byly betonem zpevněny základy, vyměněny poškozené nosné trámy a odstraněn přístavek kolny. V roce 2009 byla dvěma místními občany oživena idea pořízení zvonu a iniciována veřejná sbírka, z níž byl v r. 2010 zakoupen nový zvon sv. Antonín z dílny Marie Tomáškové-Dytrychové v Brodce u Přerova. Jelikož se ve sbírce vybralo více, než stál petrovický zvon, byly tamtéž pořízeny i nové zvony do zvoníček v Petrovicích a Maršově. V Petrovicích se zvoní automaticky 3× denně (8, 12 a 18 h) a příležitostně i jindy (silvestrovská půlnoc, umíráček). Vnitřek zvonice v současnosti slouží i místním hasičům pro sušení hadic. Zvonička v Petrovicích byla první, kde jsme při mapování nahrávali zvuk zvonu. I vzhledem k milému přijetí ve vedlejší krásně zrekonstruované budově obecního úřadu na premiérovou zastávku rádi vzpomínáme.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička v Petrovicích
Vlastník	Obec Velké Petrovice
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Antonín
Umístění	mezi trámy horního patra zvonice na masivní dřevěné hlavě
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Marie Tomášková-Dytrychová, Brodce u Přerova
Rok zhotovení	2010
Rok instalace	2010
Rok (datum) svěcení/žehnání	2010
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	50 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	39,5
Horní průměr čepce (cm)	23
Výška od věnce po čepce (cm)	35
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	automatické – elektromotor (ovládán ze zvonice i dálkově)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	denně v 8, 12 a 18 h, příležitostně i jindy vč. umíráčku v den úmrtí (na přání)
Nápisy na zvonu	SVATÝ ANTONÍNE, OCHRAŇUJ NÁS + znak obce + ozdobný lem čepce POŘÍZENO Z VEŘEJNÉ SBÍRKY * L. P. 2010 * VELKÉ PETROVICE (dole) ULILA RODINA DYTRYCHOVA (dole) + reliéf sv. Antonína (střed)

Zvonička v Petrovičkách

Velké Petrovice – Petrovičky

GPS souřadnice: 50.5091625N, 16.1982939E

ÚDAJE O OBJEKTU

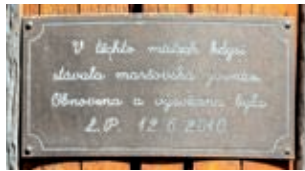
Název	Zvonička v Petrovičkách
Vlastník	Obec Velké Petrovice
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Antonín
Umístění	kamenná nika pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Marie Tomášková-Dytrychová, Brodek u Přerova
Rok zhotovení	2010
Rok instalace	2011 (srpen)
Rok (datum) svěcení/žehnání	2011 (24. 8. polický farář Mons. Marian Lewicki)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	25 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	23,5
Horní průměr čepce (cm)	15
Výška od věnce po čepce (cm)	22
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (táhlo s úchytem pro odnímatelný provaz/tyč)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	pravidelně v neděli v poledne + příležitostně
Nápisy na zvonu	SVATÝ ANTONÍNE, OCHRÁŇUJ NÁS + znak obce + ozdobný lem čepce POŘÍZENO Z VEŘEJNÉ SBÍRKY * L. P. 2010 * VELKÉ PETROVICE – PETROVIČKY (dole)

Obecní kamenná zvonička byla v Petrovičkách postavena v roce 2011 na centrální ploše veřejné zeleně nad hasičskou zbrojnicí a požární nádrží. Doplňuje zde křížek s lavičkou pod trojicí vzrostlých lip a turistickou infotabuli u místní komunikace. Jde o zdařilou celokamennou stavbu s betonovým základem, na němž je vztyčen čtyřboký pískovcový sokl s pilířem zakončeným kamennou nikou pro zvon krytou kamennou sedlovou stříškou. Celková výška zvoničky činí cca 4,5 m. Na čelní severní straně asi 2 m nad zemí z pilíře vystupuje velký červený kříž. Zvon sv. Antonín z dílny Marie Tomáškové-Dytrychové v Brodce u Přerova je zavěšen na masivní dřevěné hlavě, z níž vychází kovové táhlo pro uchycení provazu či tyče. Byl pořízen obcí z výtěžku (resp. jeho „převisu“) původní sbírky na zvon v Petrovicích. Na závěr průvodu občanů a polické Ostrostřelecké gardy ho 24. 8. 2011 spolu s novou zvoničkou slavnostně posvětil polický farář Mons. Marian Lewicki. Ruční zvonění kovovou odnímatelnou tyčí v současnosti zajišťuje místní obyvatelka. Pravidelně se zvoní jen nedělní poledne, jindy pouze příležitostně. Zvonička svým citlivým umístěním i vhodně řešeným vzhledem působí, jako by tu stála od pradávna.

Zvonička v Maršově nad Metují

Velké Petrovice – Maršov nad Metují

GPS souřadnice: 50.5300408N, 16.1907478E

Obecní dřevěná zvonička byla v Maršově postavena v roce 2010 u č.p. 1 při zatáčce silnice do Žďáru nad Metují, na místě původní zvoničky (zaniklé patrně někdy před 2. sv. válkou). Současná zvonička je však i díky okolní zeleni oku kolemjdoucího vcelku skryta, vyznačena není ani na mapách. Tvoří ji opracovaný kmen stromu s rozsochou, zapuštěný cca 0,5 m do kulaté kamenné podezdívky. Kmen je až k rozsoše do výše cca 2,5 m zpevněn okováním. V jeho rozsoše je na dřevěné hlavě zavěšen zvon sv. Antonín z dílny Marie Tomáškové-Dytrychové v Brodce u Přerova s vročením 2010. Stejně jako zvon v Petrovičkách byl pořízen obcí z výtěžku (resp. jeho „převisu“) původní sbírky na zvon v Petrovicích. Zvoničku chrání kuželová stříška pokrytá šindelem a je vysoká celkem asi 4,5 m. Přímo k otočnému závěsu zvonu je volně přichycena kovová tyč pro ruční zvonění. Na čelní západní straně asi 1,5 m nad zemí je na kmeni připevněna mosazná cedulka jako upomínka na původní zdejší zvoničku a vysvěcení té současné 12. 6. 2010. O zvoničku se vzorně stará zvoník bydlící v jejím sousedství, který pravidelně zvoní nedělní poledne, jindy pouze příležitostně.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička v Maršově nad Metují
Vlastník	Obec Velké Petrovice
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	sv. Antonín
Umístění	rozsocha kmene pod stříškou zvoničky
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	Marie Tomášková-Dytrychová, Brodek u Přerova
Rok zhotovení	2010
Rok instalace	2010
Rok (datum) svěcení/žehnání	2010 (12. 6.)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	25 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	24
Horní průměr čepce (cm)	14,5
Výška od věnce po čepce (cm)	26
Tón ladění	
Způsobilst ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (odnímatelnou kovovou tyčí)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	pravidelně v neděli v poledne + příležitostně
Nápisy na zvonu	SVATÝ ANTONÍNE, OCHRAŇUJ NÁS + znak obce + ozdobný lem čepce POŘÍZENO Z VEŘEJNÉ SBÍRKY * L. P. 2010 * VELKÉ PETROVICE – MARŠOV NAD METUJÍ (dole)

- 1 zvon Marie
- 2 zvon sv. Mikuláš
- 3 sestava sv. Josef (vlevo nahoře), sv. Barbora (vpravo nahoře), sv. Mikuláš (vlevo dole) a zvon Marie (vpravo dole)
- 4 zvon sv. Barbora
- 5 zvony sv. Mikuláš (vlevo) a zvon Marie (vpravo)
- 6 zvony sv. Josef (vlevo) a zvon sv. Barbora (vpravo)
- 7 zvon sv. Josef

Kościół św. Mikołaja (Kostel sv. Mikuláše) w Nowej Rudzie

Nowa Ruda

GPS souřadnice: 50.5788803N, 16.4993908E

Monumentálně působící římskokatolický farní kostel, který v centru Nowe Rudy nahradil starší renesanční (pozdně-gotický) evangelický svatostánek z r. 1515 (1569), byl postaven v letech 1885–1892 podle projektu Josepha Eberse a Josepha Elsnera v novogotickém slohu. Impulsem kompletní přestavby původního kostela byl požár v roce 1884, liší se však časové údaje finálního dokončení přestavby (1887, 1890 či 1892). Jisté je však datum vysvěcení kostela pražským arcibiskupem Františkem Schönbornem (18. 10. 1890). Zdejší farnost, stejně jako celé Kladsko, totiž spadala formálně až do roku 1972 pod správu pražské arcidiecéze, fakticky však byla již od r. 1945 spravována z Vratislavi. Jde o trojlodní cihlový halový kostel s příčnou lodí, k němuž byly ve stejném stylu v sousedství přistavěny i kaple, fara a budova hospodářského zázemí. Kostel prošel renovací v letech 1968 a 1970–1975. Půdorys neorientovaného kostela se samostatným polygonálním kněžištěm je poměrně fragmentovaný, stejně jako jeho zastřešení. Severovýchodnímu průčelí dominuje členitá

hranolová věž s výraznou špicí a čtveřicí nárožních věžiček. Sekunduje jí menší čtyřboká sanktusová věž v hřebenu střechy nad oltářem, která je dle našich informací aktuálně bez zvonu (sanktusníku). Roku 1890 byly do kostela instalovány 3 bronzové zvony, které se v 1. sv. válce staly obětí rekvizic. Dnes se ve zvonici hlavní věže nachází na masivních železných konstrukcích čtveřice ocelových (litinových) zvonů vyrobených v bochumské slévárně r. 1918 a instalovaných o rok později. Umístěny jsou ve dvou výškových úrovních – dole dva největší (vlevo sv. Mikuláš, vpravo Marie), nad nimi pak vpravo sv. Barbora a vlevo umíráček sv. Josef. Všechny čtyři popsané zvony mají elektrický pohon a dálkově jsou ovládány z vedlejší fary. Přestože má být celá čtveřice zvonů funkční, největší zvon sv. Mikuláš nešel v „Den D“ spustit a jeho zvukový záznam proto chybí. Jako „náhrada“ je kromě tří individuálních nahrávek ostatních zvonů zachycen souzvuk zvonů Marie a sv. Barbora. Zvoní se zde prý pravidelně, konkrétnější harmonogram nám není znám. Námí naměřené velikostní parametry zvonů (dolní průměr) se ve dvou případech mírně liší od dosud uváděných hodnot (ty jsou pro úplnost ponechány v závorce).

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kościół św. Mikołaja (Kostel sv. Mikuláše)
Vlastník	Parafia św. Mikołaja w Nowej Rudzie
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	4

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	sv. Mikuláš	Marie	sv. Barbora	sv. Josef
Umístění	zvonice v hlavní věži	zvonice v hlavní věži	zvonice v hlavní věži	zvonice v hlavní věži
Autor (zvonařská dílna)	Bochumer Verein, Bochum	Bochumer Verein, Bochum	Bochumer Verein, Bochum	Bochumer Verein, Bochum
Rok zhotovení	1918	1918	1918	1918
Rok instalace	1919	1919	1919	1919
Rok svěcení/žehnání	1919	1919	1919	1919
Materiál	ocel/litina	ocel/litina	ocel/litina	ocel/litina
Hmotnost (kg)	1950	1300	600	250
Dolní průměr (cm)	167 (166)	143	117 (115)	88
Horní průměr (cm)	87	71	59	47
Výška (cm)	136	110	92	67
Tón ladění	c´ (+)	e´ (-)	gis´ (+)	fis´´ (+) (?)
Způsobilost ke zvonění	ano (záznam chybí)	ano	ano	ano
Typ zvonění	automatické – elektr.	automatické – elektr.	automatické – elektr.	automatické – elektr.
Pravidelnost, účel zvonění				umíráček

Nápisy na zvonu (zčásti nečitelné)
sv. Mikuláš
V. BOCHUMER VEREIN I BOCHUM 1918 (horní) STE. NICOLAE / ORA PRO NOBIS / CUM DEO PRO ECLESSIA ET PATRIA / 1918 (střední)
Marie
V. BOCHUMER VEREIN I BOCHUM 1918 (horní) STA MARIA / ORA PRO NOBIS / DA PACEM IN DIEBUS NOSTRIS 1918 (střední)
sv. Barbora
V. BOCHUMER VEREIN I BOCHUM 1918 (horní) STA. BARBARA / ORA PRO OMNIBUS PIAM BELLO CONSUMPTORUM 1918 (střední)
sv. Josef
V. BOCHUMER VEREIN I BOCHUM 1918 (horní) DEUM LAUDO, MORTURIS PLORO / ST. JOSEPH ORA PRO DEFUNCTIS / 1918 (střední)

- 1 zvon sv. Marie
- 2 zvon sv. Barbora
- 3 menší zvon v okně
- 4 zvon sv. Klára sanktusník
- 5 zvon sv. Josef
- 6 sestava zvonů sv. Josef (vepředu vlevo), sv. Marie (vepředu vpravo) a sv. Barbora (vzadu)

Kościół św. Barbary (Kostel sv. Barbory) w Nowej Rudzie – Drogosławiu

Nowa Ruda – Drogosław

GPS souřadnice: 50.6012181N, 16.5024492E

Novorománský farní kostel sv. Barbory, ochránkyně nejen horníků, je situován na okraji hřbitova v SZ části Drogosławi (dříve Kunzendorf, po 2. sv. válce Kunowo), která je od r. 1954 součástí Nowe Rudy. Byl postaven podle plánů architekta Ludwiga Schneidera v letech 1910–1911 a vysvětil ho pražský arcibiskup Lev kardinál Skrbenský 12. 9. 1911. Kostel je neorientovanou stavbou s křížovým půdorysem tvořeným hlavní lodí, dvěma postranními a kratší kolmou lodí. Vstupní průčelí (SZ orientované) je dominantně tvořeno mohutnou hranolovou věží, v dolní části pak dvěma krytými schodišti, výklenkovou kapličkou se sochou sv. Barbory a pískovcovým reliéfem. V ose průčelí je u hlavní věže předsazena ještě nižší věžička se schodištěm. Z valbové střechy hlavní věže nahoře vystupuje oplechovaná věžička s makovicí a křížem na vrcholu. Na vyvýšené zvonové galerii věže je na masivní železné konstrukci zavěšena střídavě ve dvou řadách trojice velkých, patrně ocelových zvonů poháněných elektromotorem – největší

sv. Barbora (zadní), sv. Marie a sv. Josef (přední). Všechny mají vročení 1910 a 1918, což vzhledem k užitému materiálu indikuje možnost rekvizice původních zvonů za 1. sv. války a jejich poválečnou náhradu ocelovými zvony stejného posvěcení. Dle publikace K. Manikowskiego „Kościół św. Barbary w Drogosławiu – historia niemieckiej wspólnoty katolickiej do 1946 roku“ byly zvony přivezeny 21. 7. 1911 z Drážďan, což se však může týkat zvonů původních (před rekvizicí, přetavením či opětovnou instalací). Čtvrtý, patrně nejstarší zvon v kostele, je umístěn v okně věže pod trojicí velkých zvonů, a dříve sloužil i k odbíjení hodin, o čemž svědčí původní mechanismus vč. vnějšího kladívka. Pátým zvonom je dnes rovněž nepoužívaný sanktusník sv. Klára („sygnaturka“) ve věžičce nad oltářem, který má stejného výrobce i historii jako 3 velké zvony. Jejich elektropohon je dálkově ovládán, sv. Marie a sv. Josef zvoní současně každý den v 19 h, v neděli pak lze 3× denně (v 9, 11 a 16,30 h) slyšet souzvuk všech tří velkých zvonů. Zvonení při pohřbech zajišťuje největší sv. Barbora.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kościół św. Barbary (Kostel sv. Barbory)
Vlastník	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Barbary w Nowej Rudzie
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	5

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	sv. Barbora	sv. Marie	sv. Josef	menší zvon v okně	sv. Klára sanktusník	Nápisy na zvonu (zčásti nečitelné)
Umístění	zvonice ve věži	zvonice ve věži	zvonice ve věži	okno zvonice ve věži	věžička nad presbytářem	sv. Barbora
Autor (zvonařská dílna)	Bochumer Verein	Bochumer Verein	Bochumer Verein		Bochumer Verein	V. BOCHUMER VEREIN I BOCHUM 1918 (horní)
Rok zhotovení	1910/1918	1910/1918	1910/1918		1910/1918	STA. BARBARA / ORA PRO OMNIBUS
Rok instalace	1911 (1918)	1911 (1918)	1911 (1918)		1911 (1918)	BELLO HORRIBILI DEVORATIS 1918 (střední 1)
Rok svěcení/žehnání	1911 (1918)	1911 (1918)	1911 (1918)		1911 (1918)	AVE P. MARIA OLBRICH IN KUNZENDORF 1910
Materiál	ocel/litina	ocel/litina	ocel/litina	bronz – zvonovina	ocel/litina	sv. Marie
Hmotnost (kg)	930	550	260	50 (odhad)	58	V. BOCHUMER VEREIN I BOCHUM 1918 (horní)
Dolní průměr (cm)	118	96	84	37	45 (odhad)	STA. MARIA, REGINA PACIS ORA PRO NOBIS 1918 (střední 1)
Horní průměr (cm)	60	50	45	19	27 (odhad)	AVE P. MARIA OLBRICH IN KUNZENDORF 1910 (střední 2)
Výška (cm)	93	75	66	28	36 (odhad)	sv. Josef
Tón ladění						V. BOCHUMER VEREIN I BOCHUM 1918 (horní)
Způsobilsto ke zvonění	ano	ano	ano	ne (chybí provaz)	není známo	STE. JOSEF / CUM ORA PRO ECCLESIA ET ANPONUM
Typ zvonění	automat., elektr.	automat., elektr.	automat., elektr.	ruční, dříve i odbíjení hodin	ruční	SAEVITIA DEFATIGATUS / 1918 (střední)
Pravidelnost, účel zvonění	neděle 9 h, 11 h a 16,30 h + pohřby	denně 19 h + neděle 9 h, 11 h a 16,30 h	denně 19 h + neděle 9 h, 11 h a 16,30 h	neuvžívá se	neuvžívá se	AVE P. MARIA OLBRICH IN KUNZENDORF 1910
						menší zvon v okně
						bez viditelných nápisů, pouze vnější lem u věnce
						sv. Klára sanktusník
						nepřístupný k identifikaci

- 1 zvon velký, původně prostřední (Maria)
 2 sestava Maria (vlevo)
 a Svatý Duch (vpravo)
 3-4 zvon malý, vlevo (Svatý Duch)

Kościół św. Jakuba Apostoła (Kostel svatého Jakuba Staršího, apoštola) w Ścinawce Dolnej

Gmina Radków – Ścinawka Dolna

GPS souřadnice: 50.4967542N, 16.5371564E

Pozdně gotický farní kostel sv. Jakuba Staršího, apoštola byl postaven někdy ve 14. století, písemně byl prvně zmíněn r. 1350. V roce 1530 byl již celý z kamene. S příchodem reformačního hnutí se stal luteránským, v roce 1623 byl opět navrácen katolické konfesi. Kvůli blízkosti řeky Stěnavky byl kostel poškozován častými záplavami, a navíc přestal i kapacitně dostačovat populačně rostoucí přilehlé vsi. Kostelní loď proto byla z větší části zbořena, v zahradě u kostela z ní zůstal jen pozdně gotický presbytář s křížovou žebrovou klenbou a stupňovitým štítem. V jeho sousedství byla v letech 1900–1903 postavena novorománská bazilika podle návrhu dvorního architekta šlechtického rodu Magnisů – Ewalda Bergera. Jde o stavbu orientovanou k východu (resp. k JVV), s křížovým půdorysem tvořeným hlavní a kratší kolmou lodí. Nad vstupním portálem orientovaným k severozápadu je vztyčena hranolová věž zakončená výraznou šestibokou špicí s makovicí a křížem na vrcholu. V posledním zděném patře věže je zvonice. Nejstarší připomínaný zvon, který kostelu v roce 1663 daroval kladský šlechtic Gisbert von Hemm a jeho manželka Eva Stillfried-Rattonitz, pocházel z dílny náchodského zvonáře Antonína Martina Schröttera z Plhova. Osud tohoto renesančního zvonu neznáme. Patrně byl zrekvírován za 1. sv. války, dnešní 2 velké zvony tomuto stáří totiž vizuálně neodpovídají, a navíc mají oba vročení 1923. Jsou umístěny na robustní železné konstrukci, přičemž zvonová stolice byla původně dimenzována pro 3 zvony. Ten nejvíce vpravo (patrně nejmenší) byl zrekvírován během 2. světové války. Dnes se ke zvonění užívá pouze největší zvon zasvěcený

Panně Marii, který byl původně prostřední. Zvoní se na něj automaticky každý den před bohoslužbou v 17 h a dále při pohřbech. Pomocí vně umístěného kladívka na něj odbíjí i věžní hodiny vždy v celou hodinu. Hodinové kladívko dříve tlouklo i na menší zvon, není však používáno, stejně jako celý zvon. I jeho pohon je zautomatizován, ale z nám neznámých důvodů se nepoužívá. Menší zvon býval prý i v sanktusové věžičce nad presbytářem, dnes je tam dle správce i naší fotodokumentace kostela prázdné.

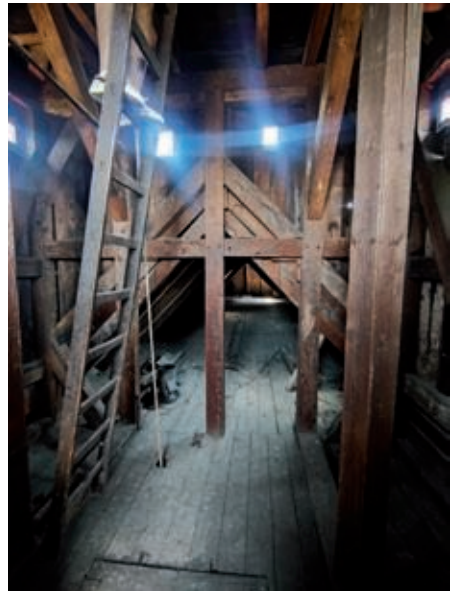
ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kościół św. Jakuba Apostoła (Jakuba Staršího, apoštola)
Vlastník	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	2

ÚDAJE O ZVONECH

Název (typ)	velký, původně prostřední (Maria)	malý, vlevo (Svatý Duch)
Umístění	zvonice v hlavní věži	zvonice v hlavní věži
Autor (zvanařská dílna)		
Rok zhotovení	1923	1923
Rok instalace	1923	1923
Rok svěcení/žehnání	1923	1923
Materiál	bronz (zvonovina?), popř. litina	bronz (zvonovina?), popř. litina
Hmotnost (kg)	750–900 (odhad)	550–700 (odhad)
Dolní průměr (cm)	108	95
Horní průměr (cm)	56	50
Výška (cm)	78	70
Tón ladění		
Způsobnost ke zvonění	ano	ne (důvod neznáme, ale respektovali jsme)
Typ zvonění	automatické, elektropohon + kladívko hodin (celé h)	automatické, elektropohon + kladívko hodin
Pravidelnost, účel zvonění	denně před mší svatou v 17 h + při pohřbech + odbíjení hodin vnějším kladívkem (celé hod.)	nezvoní se, dříve odbíjení hodin vnějším kladívkem
Nápisy na zvonu	AVE MARIA, GRATIA PLENA, DOMINUS TECUM * 1923 (horní)	PULSATA LAUDABO DEUM OMNIPOTENTEM PATREM ET FILIUM ET S. SPIRITUM SANCTUM * 1923 (horní)

Kościół Ewangelicko-Methodystyczny (Evangelicko-metodistický kostel) w Ścinawce Średnie

Gmina Radków – Ścinawka Średnia

GPS souřadnice: 50.5211847N, 16.4979914E

Kostel byl postaven v letech 1925–1926 s prvky novorenesančního stylu, vysvěcen byl 15. 4. 1926. Zprvu sloužil evangelicko-augsburské farnosti, po druhé světové válce dokonce i jako obytná budova. V roce 1950 objekt převzala Evangelická metodistická církev v Polsku. Kostel byl celkově rekonstruován a byla tu zřízena farnost této náboženské komunity. V době založení kostela zde žilo přes 300 osob evangelického vyznání. Dnes je již méně početná, přesto roku 2024 proběhla další rekonstrukce kostela. Jde o kombinaci zděné a dřevěné budovy na obdélníkovém půdorysu. Z polovalbové střechy nad JZ průčelím (kde je vlevo i hlavní vstup) vyrůstá dřevěná věžička s oplechovanou osmibokou bání zakončenou makovicí s jednoramenným křížem. Pod ní je zvonice, která je zevnitř přístupná pouze přes stropní výlez nasazovacím žebříkem. V ní je mezi trámy na masivním železném závěsu zavěšen krásný a vcelku velký zvon s bohatou ornamentální i textovou výzdobou. Zvoní se na něj ručně z místnosti pod zvonící (kam je provaz sveden), a to jednou měsíčně při nedělní mši a během svátků. Farnost má stálého zvoníka (zvonící). Celý areál kostela působí velmi sympaticky, na udržované zahradě stojí náhrobek ideového otce výstavby – svobodného pána Ernsta von Lüttwitz. Ten sice zemřel ještě před započítím stavby r. 1915, ale připravil pro ni podmínky, vč. vykoupení pozemků. Severní hranice zahrady kostela sousedí s nevelkým metodistickým hřbitovem.

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Kościół Ewangelicko-Methodystyczny (Evangelicko-metodistický kostel)
Vlastník	Evangelická metodistická církev v Polsku, farnost Ścinawka Średnia
Památková ochrana	ano – kulturní památka
Počet zvonů v objektu	1

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	velký zvon
Umístění	zvonice ve věži kostela nad vstupním portálem
Autor (zvonář/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	1925
Rok instalace	1925–26
Rok (datum) svěcení/žehnání	1926 (15. 4. patrně spolu s kostelem)
Materiál	bronz – zvonovina
Hmotnost (kg)	200 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	72
Horní průměr čepce (cm)	39
Výška od věnce po čepce (cm)	53
Tón ladění	
Způsobitost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz sveden do místnosti pod zvonící)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	1× měsíčně při nedělní mši a o svátcích
Nápis na zvonu	CHRISTUS DER IST MEIN LEBEN UND STERBEN MEIN GEWINN (střed)

Zvonička Pasterka/Ostra Góra (dříve osada Nouzín)

Gmina Radków – Pasterka – Ostra Góra

GPS souřadnice: 50.4847886N, 16.3048950E

Poslední zmapovaný objekt v rámci tohoto projektu je symbolickým pojátkem mezi českým a polským územím. Leží totiž v někdejší osadě Nouzín (polsky Ostra Góra), která je dnes administrativně součástí polské obce Pasterka v rámci Gminy Radków. Nouzín byl jednou z 11 vesnic tvořících historicky tzv. Český koutek (polsky Czeski Zakątek, německy Böhmischer Winkel). Jde o území v západním Kladsku nedaleko česko-polských hranic, které má svými geografickými aspekty blíže k české kotlině než ke zbytku Kladska, vč. příslušnosti k úmoří Severního moře. Již od 11. století zde žila významná česká menšina užívající kladské nářečí, a to i po připojení této části Kladska k Prusku v pol. 18. století. Po roce 1945, kdy Kladsko připadlo k Polsku, se zde počet česky hovořících obyvatel začal rychle snižovat. Ještě po 2. světové válce jich zde bylo cca 5100, v roce 2015 pak zemřela poslední kladská Češka. Z původní osady Nouzín se do dnešních dnů příliš staveb nedochovalo. Zvonička z r. 1868 stála blízko tehdejší školy, dnes je ukryta mezi stromy na hraně lesa cca 200 m od jižního okraje současné sídelní lokality Ostra Góra. Tvoří ji čtyřboký, kónicky se skokově zužující pilíř z machovského pískovce usazený na kamenném soklu. Necelý metr nad zemí je do čelní východní strany vytesán

ÚDAJE O OBJEKTU

Název	Zvonička Pasterka/Ostra Góra (dříve Nouzín)
Vlastník	Obec Pasterka
Památková ochrana	ne
Počet zvonů v objektu	1

německý nápis „Pamatuj, člověče, pro koho jsi a kdo pro tebe zemřel. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“, nad ním je ve střední části pilíře malá nika pro svítilnu. Na zadní odvrácené straně podstavce je letopočet 1868 a zkratka TUR – Augustin Turinski (donátor zvoničky). Patrně litinový zvon s menší dřevěnou hlavou je nahoře uchycen na nasazené prohýbané ocelové konstrukci kryté šestibokou kuželovitou oplechovanou stříškou s makovicí a křížem na vrcholu. Celková výška zvoničky je cca 7 m. Vrchní část zvoničky prošla z české iniciativy v roce 2013 celkovou obnovou, při níž sem byl dodán i starší nevyužívaný zvon (snad z machovského kostela?) a do makovice nad stříškou uloženy dobové dokumenty. Zvonění je ruční, provaz však není na kovovém táhle trvale upevněn. Běžný kolemjdoucí si proto sám nezazvoní, což je, vzhledem k původní funkci zvonů, asi i dobře.

ÚDAJE O ZVONU

Název (typ)	starší zvon z jiného objektu
Umístění	na ocelové konstrukci pod stříškou zvoničky
Autor (zvonař/zvonařská dílna)	
Rok zhotovení	cca 1947 (odhad)
Rok instalace	2013
Rok (datum) svěcení/žehnání	1868/2013 (machovský farář Marian Lewicki)
Materiál	železo/litina (odhad)
Hmotnost (kg)	20–25 (odhad)
Dolní průměr úhozového věnce (cm)	40,5
Horní průměr čepce (cm)	23
Výška od věnce po čepce (cm)	27
Tón ladění	
Způsobilost ke zvonění	ano
Typ zvonění	ruční (provaz na kovovém táhle chybí)
Pravidelnost a obvyklý účel zvonění	pouze při posvěcení v r. 2013
Nápis na zvonu	není

Výběr z použitých zdrojů

Název této minikapitoly není náhodný, protože při hektické terénní i následné „katalogové“ práci jsme skládali informace z mnoha různých zdrojů, často ústních, a někdy i protichůdných. Proto se předem omlouváme za případné opomenutí některého dílčího pramene. Základem informací pro nás v ideálním případě bylo to, co jsme zjistili přímo v dané lokalitě, objektu a na zvonu.

BUREŠ, Michal a kol. (BAŠTECKÁ, Lydia, ČÁP, Jaroslav, HLADKÝ, Ladislav, KOPECKÝ, Jiří, SÁDLO, Václav, ŠTĚPÁNOVÁ, Ludmila, TŮMA, Jan): Žďár nad Metují – malebný kout pod Ostašem. Žďár nad Metují: Obecní úřad Žďár nad Metují, 2009.

CECHNER, Antonín: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Broumovském.

Praha: Archaeologická komise při České akademii věd a umění, 1930.

CIRI: Pasportizace potenciálu cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji (součást úkolu Královéhradeckého kraje „Mapování potenciálu cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji a jeho vyhodnocení“). CIRI, 2022–2024.

DOHNAL, Martin: Dějiny farnosti Machov v letech 1850–1950. Bakalářská práce. Hradec Králové: FF UHK, 76 str., 2015.

GEISLER, Josef: Suchý Důl a Slavný – Vesnice na úpatí Stěn. Obec Suchý Důl, 2022.

KASALOVÁ, Tereza: Renesanční zvony ve východních Čechách. Magisterská diplomová práce. Olomouc: FF UP, 157 str., 2019.

KUČA, Karel: České, moravské a slezské zvonice. Praha: Nakladatelství Libri, 1995.

ŠVANDA, Richard: Velké Petrovice v proměnách století a ročních období. Obec Velké Petrovice, 2020.

ZEMÁNEK, Lukáš: Vývoj, stav a perspektivy českého venkova (nejen) z hlediska lokální kultury. Disertační práce, Praha: KSGRR, PřF UK, 234 s., 2003.

Bělská zvonička, z.s. (údaje o stavbě a výsledných parametrech dřevěné zvonice v Machově-Bělém)

Benediktinská hospodářská správa Břevnov s. r. o. (údaje o zvonech, foto, nahrávky zvonů)

informace o vyrobených zvonech (zvonářství Jan Šeda – Šeda Bells, Kostelec nad Orlicí)

kroniky obcí v řešeném území (nebo jejich dílčí fragmenty)

Obec Bukovice – E-mailové informace od Jaromíra Matějce

Obec Křinice – překlad německého originálu vzpomínek Edvarda Setla + Zpráva o kolaudaci nového zvonu expertem Státního památkového úřadu (1948)

obecní zpravodaje (tištěné i webové verze) – Broumovský informační měsíčník, Machovský zpravodaj, Metujský zpravodaj, Polický měsíčník aj.

Římskokatolická farnost Broumov – německý originál dobového článku Kirchenglocken in Braunau 1915–1945

+ zpráva o aktuálním stavu zvonů v kostele sv. Petra a Pavla (R. Bouchal, Brodek u Přerova, cca pol. 90. let 20. století)

webové stránky obcí v řešeném území

webové stránky farností v řešeném území (www.broumovfarnost.cz, www.farnostteplizenm.cz, www.farnostpolice.cz, parafia.nowaruda.pl, www.sw-barbara-nowa-ruda.pl, parafiascinawkadolna.pl, methodysciwscinawce.wordpress.com + neoficiální web zaniklé farnosti www.machov-kostel.wz.cz)

www.broumovsko.cz

www.cuzk.cz

www.hrady.cz

Mapy.com

www.pamatkovykatolog.cz (NPÚ – Ústřední seznam kulturních památek)

www.policko.cz

Interreg

Spolufinancováno
Evropskou unií

Česko - Polsko

ISBN 978-80-11-07867-6
9 788011 078676